

Tiina Lepistö & Linda Rajamäki
EKOLOGISIA ELÄMYKSIÄ MERENKURKUN
SAARISTOSSA
Matkapakettien luominen Pro Björköby ry:lle

Opinnäytetyö
KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Matkailun koulutusohjelma
Marraskuu 2010

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Pietarsaaren yksikkö	Aika Marraskuu 2010	Tekijä/tekijät Linda Rajamäki Tiina Lepistö
Koulutusohjelma Matkailun koulutusohjelma		
Työn nimi EKOLOGISIA ELÄMYKSIÄ MERENKURKUN SAARISTOSSA – Matkapakettien luominen Pro Björköby ry:lle		
Työn ohjaaja Katarina Broman		Sivumäärä 68+6
Työelämäohjaaja Erkki Laakso		
<p>Tämän työn toimeksiantajana oli maakunnallinen matkailuorganisaatio Pohjanmaan Matkailu ry, mutta tapausyrityksenä siihen kuuluva Pro Björköby ry. Pro Björköby ry on matkailuyritysten muodostama yhteistyöhanke, joka pyrkii edistämään matkailutoimintaa Merenkurkun saaristossa. Työ toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä ja sen produktina muodostui kaksi ekologista matkapakettia: ulkomaalaisille yritysvieraille suunnattu elämyspaketti sekä erähenkinen ruoanlaittopaketti. Pakettien suunnittelussa huomioitiin yritysten tarpeet, nykyiset palvelut, räätälöitävyys, asiakaskohderyhmät ja muut tekijät. Paketeissa hyödynnettiin jo olemassa olevia palveluita ja kehitettiin myös uusia.</p> <p>Yritysten oma-aloitteinen ekologinen toiminta haluttiin tuoda paremmin esille matkapaketeilla. Tavoitteena oli suunnitella paketit niin, että ne voitaisiin ottaa suoraan osaksi yritysten tarjontaa. Muita tavoitteita oli laajentaa yritysten tarjontaa huippukauden ulkopuolella ja houkutelua uusia asiakasryhmiä ideoitujen ekologisten tuotteiden avulla. Laajempaan tavoitteena työssä oli Merenkurkun alueen ekologisen matkailun kehittäminen.</p> <p>Paketit luotiin yhteyshenkilöiden konsultoinnin ja teoreettisen tietoperustan pohjalta. Konsultoinnit tapahtuivat tapaamisten ja sähköpostinvaihdon kautta. Matkapaketteihin liittyvänä teoriana työssä käsiteltiin ekomatkailua, kohdeyrityksiä ja niiden toiminta-aluetta sekä tuotteistamista. Tuotteistamisprosessi käsitti työssä vain ideointi- sekä suunnitteluvaiheen. Muuna teoriana työssä käytiin läpi toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen sekä prosessikuvaus.</p> <p>Pro Björköby ry:n yritysten toiminta on ekologista ja heillä on hyvät edellytykset kehittää toimintaansa edelleen ekologisempaan suuntaan. Suunnitellut matkapaketit olisivat hyvää lisä edellä mainitun seikan huomioiden ja saamiemme tietojen mukaan ne voidaan ottaa myös pienillä muutoksilla käyttöön.</p>		
Asiasanat Björköby, ekomatkailu, elämysmatkailu, matkapaketti, Merenkurkku, opinnäytteet, tuotteistus		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Pietarsaari	Date November 2010	Author Tiina Lepistö Linda Rajamäki
Degree programme Tourism		
Name of thesis ECOLOGICAL EXPERIENCES IN THE KVARKEN ARCHIPELAGO – Creating travel services for Pro Björköby ry		
Instructor Katarina Broman		Pages 68+6
Supervisor Erkki Laakso		
<p>The client of this thesis was a regional tourism agency Botnia Tourist. The commission was to create travel services for Pro Björköby ry, a member of Botnia Tourist. Pro Björköby ry is a tourism organisation aiming at improving tourism business in the Kvarken Archipelago. The empirical part of this thesis was to create two ecological package holidays for Pro Björköby ry. The packages were formed into an experience package for foreign business people and a cooking package realized in nature. The requirements of Pro Björköby's companies, their present travel service, tailoring, customer groups and other substantive factors were taken into consideration during the planning process. The planned package holidays are a combination of both brand-new and existent service.</p> <p>The aim of the packages was to highlight the ecological activity of the companies in Pro Björköby ry and at the same time improve ecotourism in the Kvarken Archipelago. The packages were planned to become part of the companies' service selection. Pro Björköby ry could expand its business and attract new customers with the packages.</p> <p>The packages were planned with the help of contact persons' consultancy and gathered theory. Consultancy was carried out through e-mails and meetings. Theory related to the travel packages included information about ecotourism, Pro Björköby ry and its area of operation, productization. The productization process related to the packages only covered generating ideas and general planning.</p> <p>The business of Pro Björköby ry's companies is ecological and they have good prerequisites to develop the ecological side further. The planned holiday packages could be a part of this development with only minor changes before actualizing with customers.</p>		
Key words Björköby, ecotourism, experience tourism, package holiday, productization, The Kvarken, thesis		

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 EKOMATKAILU TYÖN KANTAVANA IDEANA	3
2.1 Ekomatkailu käsitteenä	3
2.2 Ekomatkailu tulevaisuuden kehityssuuntana	4
3 TOIMINNALLISUUS OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUSTAPANA	6
3.1 Toiminnallisen opinnäytetyön rakenne	6
3.2 Toimintasuunnitelma työprosessin määrittäjänä	7
3.2.1 Työn idea ja tavoitteet	7
3.2.2 Toteutustavat	9
3.3 Toimeksiantaja työn takana	10
4 PRO BJÖRKÖBY RY	13
4.1 Ohjelmapalveluyritykset	14
4.2 Majoituspalvelut	16
4.3 Toiminta-alue	18
4.3.1 Maakunnan tunnusmerkit	19
4.3.2 Matkailukohteet ja -kaupungit	20
4.3.3 Maakuntakeskus Vaasa	22
4.3.4 Merenkurkun maailmanperintöalue	23
4.3.5 Björköby	26
5 MATKAPAKETTIEN IDEOINNIN ETENEMINEN	28
5.1 Alkuvaiheet	28
5.2 Pakettien muodon hahmottuminen konsultoinneissa	29
5.3 Viimeiset vaiheet ennen suunnittelun aloittamista	34
6 TUOTTEISTAMINEN	36
6.1 Tuotteistamiseen liittyvät käsitteet	36
6.2 Tuotteistamisprosessin kulku	38
6.2.1 Prosessi osana yrityksen toimintaa	38
6.2.2 Prosessin vaiheet	40
7 MATKAPAKETTIEN YKSITYISKOHTAINEN SUUNNITTELU	45
7.1 Ice, sea and extreme - Ulkomaalaisille suunnattu paketti	45
7.1.1 Sisältö	46
7.1.2 Toteutus	49
7.1.3 Muunneltavuus	53
7.2 Saaristolaisherkkuja erätunnelmissa	53
7.2.1 Paketin tavoitteet	54
7.2.2 Paketin sisältö	55
7.2.3 Paketin toteutus	57
8 POHDINTA	60

**LÄHTEET
LIITTEET**

62

KUVIOT

KUVIO 1. Kartta Björköbystä ympäröivine alueineen.

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on kertoa ekologisten matkapakettien ideoimis- ja suunnitteluprosessista Pro Björköby ry:n tarpeisiin. Työn toimeksiantaja on matkailuorganisaatio Pohjanmaan Matkailu ry, jonka jäseniin kuuluu myös Pro Björköby ry. Pro Björköby ry on Merenkurkun saaristossa matkailutoimintaa harjoittavien yritysten muodostama yhteistyöhanke alueen matkailutoiminnan kehittämiseksi ja edistämiseksi. Merenkurkun saaristo on Länsi-Suomen läänissä, Pohjanmaan rannikolla sijaitseva saaristoalue. Saaristoalue on yksi UNESCO:n listaamista maailmanperintökohteista.

Työ on toiminnallinen opinnäyte, jossa toiminnallisuus on toteutettu Vilkan ja Airaksisen esittämää mallia noudattaen. Työn pääteemana on uusien matkailutuotteiden ja -palveluiden tuotteistamisprosessin käsittely, ympäristöystävällistä näkökulmaa painottaen. Ekomatkailu työn aiheena on yksi tulevaisuuden matkailun kehityssuunnista. Merenkurkun alueella sijaitsevien yritysten täytyy huomioida ekologisuus toiminnassaan ja siksi ekomatkailuun keskittyminen on tärkeää Pro Björköby ry:lle. Pro Björköbyn yritykset ottavat ekologisuuden huomioon kaikessa toiminnassaan. Yritysten matkailutuotteissa ei silti keskitytä painottamaan toiminnan ekologista puolta, vaikka se on olemassa. Tästä syntyi idea matkapakettien suunnitteluun. Paketeissa yhdistellään yritysten jo olemassa olevaa tarjontaa sekä uusia matkailupalveluita. Suunnittelussa huomioidaan kohdeyritysten tarpeet koko prosessin ajan. Pakettien on tarkoitus muodostua mahdollisimman ekologisiksi ja mielenkiintoisiksi matkakokonaisuuksiksi. Pakettien kohderyhminä ovat erilaiset ryhmät.

Teoreettisena tietoperustana työssä käydään läpi ekomatkailu, toiminnallinen opinnäytetyö, Pro Björköby ry:n yritykset ja niiden toiminta-alue sekä matkapakettien tuotteistaminen. Tuotteistamisesta toteutetaan vain alkuvaiheet eli matkapakettien ideointi sekä ideoiden kehittäminen tuotteiksi. Tuotteistamisprosessin osa-alueet toteutetaan vuorovaikutuksessa kohdeyritysten kanssa konsultointia hyödyntäen. Työssä ei käsitellä koko laajaa Merenkurkun saariston aluetta, vaan keskitytään Björköbyn saareen lähiympäristöineen. Suunnitellut uudet matkapaketit sijoittuvat aktiviteetteineen Björköbyn saarelle.

Tärkeimmät käsitteet työssä ovat ekomatkailu ja tuotteistaminen. Ekomatkailussa pyritään matkailun kaikkien osa-alueiden toteuttamiseen kestävän kehityksen normien mukaisesti.

Ekomatkailuun kuuluu niin yksilöllisen matkailun kuin koko matkailualan ympäristövaikutusten huomiointi ja kehittäminen. Tuotteistamisen avulla luodaan joko täysin uusi matkailutuote tai paranneltu versio jo olemassa olevasta tuotteesta. Tuotteistamisprosessissa keskitytään erityisesti matkailukohteen positiivisiin ominaisuuksiin ja niiden muokkaamiseen houkuttelevaksi tuotteeksi. Tuotteistamisprosessi etenee vaiheittain alkuideoinnista markkinoille laskettavaan tuotteeseen.

Pyrimme luomaan mahdollisimman tasaisen työnjaon niin, ettei työmäärä tule kummallekaan mahdottoman suureksi. Molemmat suunnittelevat yhden paketin ja kirjoittavat pakettien suunnitteluprosessista itsenäisesti. Pakettien suunnitteluvaiheessa kommentoimme ja annamme lisäideoita toisillemme. Linda kirjoittaa Pro Björköby -yritysrypeästä, sen toiminta-alueesta sekä Pohjanmaan Matkailu ry:stä. Tiina kirjoittaa johdannon, abstractin, toiminnallisesta opinnäytetyöstä, pakettien ideointivaiheesta sekä tuotteistamisesta. Työn ekomatkailu-luvussa käytetään molempien tekstiä sekä osittain myös johdannossa. Lisäksi yhteisesti kirjoitetaan tiivistelmä ja pohdinta.

Työn tavoitteena on luoda mahdollisimman konkreettisia ja toimivia ekologisia matkailutuotteita Pro Björköbyn yritysten tarpeisiin. Tavoitteen saavuttamiseen pyritään pääsemään teorian hyödyntämisen ja pakettien käytännön suunnittelun kautta. Ihanteellisinta olisi, jos suunnitellut tuotteet päätyisivät suoraan osaksi yritysten tarjontaa. Onnistuessaan paketit tuovat lisäarvoa yritysten ja Merenkurkun alueen ekologiseen matkailuun. Opinnäytetyöprosessin laajempina tavoitteena on siis kehittää erityisesti yritysten, mutta myös Merenkurkun alueen ekologista matkailutoimintaa.

2 EKOMATKAILU TYÖN KANTAVANA IDEANA

Ekologinen matkailu on laaja kokonaisuus, mutta tässä luvussa pyritään antamaan yleiskäsitys aiheesta. Läpi käydään seikat, jotka ovat olennaisia työn aiheen ja toimeksiannon kannalta. Luvussa avataan ekomatkailu-käsite ja määritellään ympäristöystävällisen yrityksen toimintaperiaatteet. Lisäksi kerrotaan ekomatkailun merkityksestä ja lisääntyvästä painoarvosta matkailualalla. Luvussa selvennetään vielä luonto- ja kulttuurikohteita osana ekomatkailua.

2.1 Ekomatkailu käsitteenä

Ekomatkailun määrittelemisen on ollut käsitteen luomisesta saakka vaikeaa. Yhtä yhteistä kaikkien hyväksymää määritelmää ei edelleenkään ole. Alun perin ekomatkailulla on tarkoitettu kansallispuistoihin järjestettyä luontomatkailua. Silloisen luontomatkailun tavoitteina oli lisätä matkailijoiden arvostusta luontoa kohtaan, edistää luonnonsuojelua ja minimoida matkailijoiden aiheuttamia haittoja. Paikallisten ihmisten oikeudet tasa-arvoiseen taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen sisältyivät aikoinaan myös määritelmiin, vaikka nykyisin niitä ei enää ole painotettu yhtä paljon. Ajan myötä on syntynyt yhä erilaisempia merkityksiä ja myös käsitteitä on tullut lisää. Nykyisin ekomatkailun lisäksi puhutaan myös kestävästä matkailusta, reilusta matkailusta ja paikallisyhteisöjen omistamasta tai toteuttamasta matkailusta. Termit viittaavat käytännössä samoihin asioihin, mutta niiden välillä on painotuseroja. Toiset käsitteet peräänkuuluttavat luonnon kantokykyä ja toiset sosiaalisten ja inhimillisten olojen kehitystä. (Kalmari & Kelola 2009, 11–13.)

Fuad-Luke (2008, 7) painottaa myös ekomatkailu-käsitteen moniulotteisuutta. Hän tarkastelee käsitettä määrittelemällä ensin liitteen ”eko-”, joka on lyhenne sanasta ”ekologinen”. Ekologisuus tarkoittaa käyttäytymistä, jolla yritetään pienentää haitallisia vaikutuksia kaikkiin elollisiin olentoihin ja niiden sosioekonomisiin systeemeihin. Ekomatkailussa otetaan siis huomioon sosiokulttuurilliset ja ekonomiset vaikutukset kestävyuden edistämiseksi. Ekologisesti valveutunut matkustaja, yritys tai organisaatio ottaa huomioon luonnon kantokyvyn, maailman väestön ja kulttuurin sekä niiden erityispiirteet. Ekologisuus huomioidaan niin matkan suunnittelun ja toteutuksen aikana kuin matkan jälkeenkin.

World Wild Fund for Nature:n (WWF) määritelmä kokoaa hyvin yhteen toimet, jotka ovat pohjana ympäristöystävällisen matkailun toteutumiselle yrityksen kannalta. WWF:n ohjeistuksen mukaan luonnonvaroja on käytettävä kestävästi mm. vähentämällä liikaa kulutusta ja saastuttamista. Tällä tavoin luonnon monimuotoisuus säilyy. Yrityksen on oltava yhteydessä paikalliseen väestöön ja otettava huomioon heidän oikeutensa ja elintilansa. Matkailun paikallisen integraation lisäksi yrityksen täytyy tehdä tiivistä yhteistyötä kaikkien sidosryhmien ja kansallisten matkailualan toimijoiden kanssa. Yrityksen on itse otettava aktiivinen rooli kestävyuden toteutumiseksi noudattamalla kestävä kehityksen periaatteita kaikissa toiminnoissaan. Tämä koskee niin henkilöstöä, markkinointia kuin ympäristöasioiden seuraamistaakin. (Blom, Ernfridsson, Nilsson & Tengling 2002, 61.)

2.2 Ekomatkailu tulevaisuuden kehityssuuntana

Matkailu on merkittävästi kasvanut vuosien saatossa. Matkailuala on suuri työllistäjä ja sen vuoksi maailmantaloudellisesti tärkeä elinkeino. Matkailu on luonut suoraan ja välillisesti 200 miljoonaa työpaikkaa. Tulevaisuuden matkailun yksi kehityssuunta on ekologinen matkailu, koska sen määrä kasvaa yhdessä matkailun kokonaismäärän lisääntyessä. Ekomatkailun kasvu johtuu ihmisten lisääntyneestä ympäristöystävällisyydestä sekä mielenkiinnosta kulttuuria ja luontoa kohtaan. Kestävä matkailun avulla matkakohteiden elinikä pitenee, laatu paranee ja matkatoiminnot suunnitellaan kestävyuden näkökulmasta. (Hemmi 2005, 19, 26.) Lisääntyneen matkailun myötä myös matkailun ympäristövaikutukset kasvavat, minkä vuoksi ekomatkailun merkitys painottuu entisestään.

Matkailu voi tapahtua joko luonnon- tai rakennetussa ympäristössä. Ympäristö on matkailutuotteen keskeinen osa ja siten helposti haavoittuva. Matkailun myötä ympäristö muuttuu tai sitä muokataan. Vaikutukset ympäristöön ovat suoria tai epäsuoria vaihdellen positiivisista muutoksista negatiivisiin. Matkailua ei voida kehittää tuottamatta ympäristövaikutuksia, mutta matkailun oikealla suunnittelulla kehitys voi olla positiivisia vaikutuksia tukevaa. (Cooper, Fletcher, Fyall, Gilbert & Wanhill 2008, 161–162.) Matkailun vetovoimana toimivat erilaiset luonto- ja kulttuuriympäristöt, jotka kiinnostavat matkailijoita luonnonmaisemien tai tarjoamiensa aktiviteettien kautta. Luonto ja kulttuuri muodostavat siis matkakohteen rungon. (Vuoristo 2002, 206.) Luonto- ja kulttuurimatkailussa juuri tietty ympä-

ristö on matkailutoiminnan peruste, resurssi ja vetovoimatekijä. Luonnonympäristöt voivat olla esimerkiksi metsiä, jokia, ranta- tai tunturialueita. Kulttuuriympäristöiksi puolestaan luokitellaan esimerkiksi vanhat kaupungit, historialliset kohteet kuten rauniot, sillat ja muurit sekä muut alkuperäisyytensä säilyttäneet maisemat. Ympäristöjen haavoittuvuuden vuoksi luonto- ja kulttuurimatkailu vaativat ympäristövastuullista toimintaa. (Blom ym. 2002, 25; Vuoristo 2002, 216.)

Ekomatkailun kehittäminen on välttämätöntä, koska matkailulla on erittäin suuri vaikutus ympäristöön. Etenkin matkailualan kasvun myötä ekologisuuteen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota. Matkailua ei siis tarvitse lopettaa kokonaan ympäristön suojelemisen vuoksi. Yksilöiden ja kaikkien matkailun toimialan tahojen tulee ottaa ekologisuus osaksi toimintaansa, jotta matkakohteet säilyttävät vetovoimansa pidempään.

3 TOIMINNALLISUUS OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUSTAPANA

Luvussa käsitellään työn toteutustapaa eli opinnäytetyön tekemistä toiminnallisena työnä. Luvussa kerrotaan toiminnallisen opinnäytetyön rakenteesta tekemisen ja kirjoittamisen vuorovaikutuksena, työn toteuttamisen toimintasuunnitelmasta sekä toimeksiantajasta.

3.1 Toiminnallisen opinnäytetyön rakenne

Vilkan ja Airaksisen (2003) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen vaatii opiskelijalta ammattiosaamisen, teorian hallinnan ja käytännön työskentelytaitojen yhdistämistä. Toiminnallinen työ jakaantuu produktiin ja raporttiin. Toiminnallisia opinnäytetöitä on tehty vähemmän kuin tutkimuksellisia töitä. Toiminnallinen opinnäytetyö eroaa ammattikorkeakoulujen tutkimuksellisista opinnäytetöistä konkreettisen ja käytännönläheisen ammattialan työelämään liittymisen kautta. Työn tarkoituksena on jollakin tavalla edistää ja kehittää työelämää ja sen mahdollisuuksia. Juuri nämä edistämiskeinot muodostavat toiminnallisen opinnäytetyön pääsisällön ja idean. Työn konkreettisena toteutusosuutena voivat olla esimerkiksi erilaiset suunnitellut ohjeistukset, oppaat sekä tapahtumat. Käytännön toteutuksen lisäksi tärkeänä osana toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluvat myös toteutuksen ja siihen liittyvän teoreettisen tietoperustan raportointi. Raportointi tehdään tutkimusviestinnän standardien mukaisesti. (Vilka & Airaksinen 2003, 9, 63.)

Toiminnallisen opinnäytetyön peruselementti on tekemisestä ja kirjoittamisesta muodostuva työn kaksiosaisuus ja näiden osien vuorovaikutus. Opinnäytetyön tekemisen tarkoitus on itse tuotos eli produkti. Tuotoksen muoto riippuu täysin sen kohderyhmästä eli mille ihmisjoukolle se on suunnattu. Kohderyhmä määrittää tuotokselle sopivimman toteutustavan. Toteutustapa voi olla esimerkiksi kirja, kansio, vihko, cd-rom tai näyttely. Toteutustapojen erilaisuudesta huolimatta niissä jokaisessa on silti huomioitava keinot päämäärien saavuttamiseksi sekä oman ammattialan vaatimukset. (Vilka & Airaksinen 2003, 9, 51, 65–66.)

Opinnäytetyöraportti puolestaan muodostuu toiminnallisessa opinnäytetyössä käytännön tekemisen raportoinnista. Raportista käy ilmi työprosessi kokonaisuudessaan, mitä on teh-

ty, miksi ja miten, sekä työn tulokset ja johtopäätökset. Raportoinnissa tärkeää on tekemisen ja tehtyjen valintojen perustelu työn tietoperustan avulla. Raportoinnista ansiokasta tekee omaan toimintaan kriittisesti suhtautuminen. Tietoperusta työssä muodostuu työn apuna ja viitekehyksenä käytetystä alan kirjallisuudesta, tutkimuksista ja muista lähteistä. Raportin kirjoittamisen apuna toimii opinnäytetyöpäiväkirja. Päiväkirjaan merkitään ylös työn edistyminen sekä työn sisältöön, tavoitteisiin ja toteuttamistapaan liittyvät muutokset koko prosessin ajalta. Opinnäytetyöpäiväkirjaan dokumentointi tapahtuu muistiinpanojen muodossa joko kirjallisesti tai kuvallisesti. Päiväkirjan muistiinpanot voivat sisältää esimerkiksi tapaamismuistiinpanoja, työhön liittyviä omia ajatuksia sekä lähdeviittauksia. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 19–20, 65–66.)

3.2 Toimintasuunnitelma työprosessin määrittäjänä

Toiminnallinen opinnäytetyö sisältää myös toimintasuunnitelman, jossa kerrotaan mitä ollaan tekemässä, millä toteutustavoilla ja minkä vuoksi. Toimintasuunnitelma auttaa työn tekijää tiedostamaan, harkitsemaan sekä perustelemaan eli argumentoimaan opinnäytetyönsä ideoita ja tavoitteita. Toimintasuunnitelma on runko ja sitouttava suunnitelma työn toteuttamiselle ja edistämiseksi. Suunnitelma sisältää useita seikkoja idean selittämisestä aina toteutustapoihin asti. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 26–27.) Seuraavaksi esitellään tämän opinnäytetyön toimintasuunnitelma. Suunnitelmassa kerrotaan työn ideaan päätymisestä ja siitä, mitä idean toteutus pitää sisällään. Suunnitelmassa kuvataan lisäksi työlle asetetut tavoitteet ja työn toteutustavat. Toteutustapoihin sisältyy produktin toteuttamisen konkreettiset toimet, teoreettiseen tietoperustaan hyödynnettävät lähteet sekä työnjako.

3.2.1 Työn idea ja tavoitteet

Aihevalinta työllemme oli alusta asti selkeä. Ekomatkailu aiheena kiinnostaa molempia, aihe on ajankohtainen ja siinä on vielä paljon kehitettävää. Päätimme tehdä työn yhdessä, koska uskoimme siten työstä muodostuvan laajemman ja näkökulmaltaan monipuolisemman. Päätimme etsiä toimeksiantoa, koska halusimme saada mahdollisuuden kehittää ja edistää paikallista ekomatkailua. Etsimme toimeksiantoa Pietarsaaren lähialueilta, koska meillä oli jo aiempaa tietoa kyseisistä alueista. Otimme yhteyttä eri matkailuorganisaatioi-

hin. Matkailuorganisaatioilla on laaja toimenkuva ja suuri vaikutus oman alueensa matkailutoiminnan kehittämisessä yksittäisiin yrityksiin verrattuna. Pohjanmaan Matkailu ry:n toiminnanjohtaja Erkki Laakso oli heti alusta asti innostunut ekomatkailuun liittyvästä opinnäytetyöstä ja suostui toimeksiantajaksi työllemme. Pohjanmaan Matkailu ohjasi meidät eteenpäin organisaatioon kuuluvan Pro Björköby ry -yritysrhyppään pariin. Toimeksiantajana työllä on siis Pohjanmaan Matkailu ry ja tapausyrityksenä Pro Björköby ry. Pro Björköby on Merenkurkun saaristossa Björkön saarella sijaitsevien matkailuyritysten muodostama verkostohanke. Verkostohanke perustettiin yritysten välisen yhteistyön ja markkinoinnin edistämiseksi. Pro Björköby ry:stä ja sen yrityksistä kerrotaan tarkemmin omassa luvussaan.

Työn produktiksi muodostui ekologisten matkapakettikokonaisuuksien innovointi Pro Björköby ry:n yritysten käyttöön. Matkapakettikokonaisuuksien tavoitteena on olla mahdollisimman hyödyllisiä ja toteuttamiskelpoisia kohdeyritysten kannalta. Onnistuessaan paketit voitaisiin ottaa ilman muutoksia osaksi yritysten tuotevalikoimaa sekä laittaa myyntiin Pohjanmaan Matkailuportaalien kautta. Matkapakettien toteuttamisen ideana on luoda yritysten tarjontaan uusia ekologisia ulottuvuuksia tai muuntaa jo olemassa olevista matkapaketeista ekologinen kokonaisuus. Suunnitelluissa paketeissa yhdistellään Pro Björköby ry:n yritysten eri toimintoja kuten aktiviteetteja, yöpymismahdollisuuksia ja muita palveluita. Pakettien rungon muodostavat kuljetukset alueelle sekä alueella tapahtuvat erilaiset aktiviteetit. Lisäpalveluina matkapaketeissa ovat esimerkiksi ruokailu ja majoitus. Tärkeintä paketeissa on räätälöitävyys ja asiakkaiden toiveiden huomioonottaminen. Paketit suunnitellaan erilaisille ryhmille, sillä Pro Björköbyn yritysten asiakaskunta koostuu pääosin niistä. Pakettien avulla pyritään pitämään yritysten tarjonta uudenaikaisena, sillä ekologisuus on kasvava trendi ja asiakkaat ovat yhä kiinnostuneempia matkansa ekologisesta puolesta.

Haluamme työstä olevan konkreettista hyötyä ja motivaatio aihetta kohtaan on korkea. Tavoitteena on saada käsitys matkapalvelujen tuotteistamisesta käytännönläheisen työn kautta. Haluamme edistää kestävä matkailua, koska se on yksi tulevaisuuden tärkeimmistä ja eniten panostusta vaativista matkailun osa-alueista. Tarkoituksena on kehittää Vaasan ja Merenkurkun alueen matkailua ekologisemmaksi. Tämä on erityisen tärkeää, koska Merenkurkun alue on yksi UNESCO:n Maailmanperintökohteista ja alueen luonto on herkkää. Alueen tarjoamien mahdollisuuksien ja yritysten oman asialle omistautumisen vuoksi mat-

kapakettien toteuttamiselle ja käyttöönotolle on todella hyvät edellytykset. Vetovoimatekijöinä uusissa matkailutuotteissa ovat elämykset Merenkurkun ja Björköbyn alueen yksilöllisessä ja harvinaislaatuudessa luonnossa. Työssä käsitellään ekomatkailua painottaen erityisesti sekä luonto- että elämysmatkailun näkökulmaa. Elämys- ja luontomatkailu ovat keskeisellä sijalla suunnittelemissamme matkapaketeissa. Verhelän ja Lackmanin (2003, 34, 97) mukaan elämysmatkailussa asiakkaan matkanteon päämotiivina on uusien kokemusten ja elämysten saaminen. Luonto matkailun toimintaympäristönä ja luonnon kokeminen matkustamisen päämotiivina puolestaan muodostavat luontomatkailun perustan.

3.2.2 Toteutustavat

Työ on toiminnallinen opinnäytetyö ja sen produktina ovat kaksi matkapakettia. Pro Björköbyn yritysten toiveita ja ideoita matkapakettien suhteen selvitetään konsultoinneilla koko opinnäytetyöprosessin ajan. Konsultointi yrittäjien kanssa tapahtuu tapaamisten, sähköpostinvaihdon ja muun yhteydenpidon avulla. Konsultoinnin hyödyntäminen on erityisen tärkeää työn alkuvaiheessa, jotta voitaisiin tarkasti määrittellä yrittäjien näkökulmasta hyödylliset matkapakettien perusominaisuudet.

Teoreettisena tietoperustana työssä käsitellään ekomatkailua yleisesti, toiminnallista opinnäytetyötä, toimeksiantajaa, Merenkurkun saaristoa matkailualueena, Björköbyn alueen yrityksiä sekä matkailupalvelun tuotteistamista. Ekomatkailusta ja tuotteistamisesta on paljon hyvää kirjallisuutta saatavilla, jota hyödynnetään teoreettisen viitekehyksen kirjoittamisessa. Internet-sivuja, esitteitä ja yhteyshenkilöitä käytetään tiedonlähteenä kerrottaessa yrityksistä, niiden toiminnoista ja toiminta-alueesta. Erityisen tärkeää teoriasta kirjoitettaessa on matkailuyrityksen ja siihen liittyvien näkökulmien painottaminen.

Työelämä- ja yrityslähtöiseen toimeksiantoon on suhtauduttava asiaankuuluvalla motivaatiolla ja työmäärällä. Käytännönläheisen opinnäytetyömme aihe sopii työmäärän laajuudessaan hyvin kahdelle henkilölle, sillä uusien matkakokonaisuuksien tuotteistaminen sisältää useita eri vaiheita. Työssä on paljon tehtävää sekä uutta opittavaa erityisesti käytäntöön soveltamisen osalta. Lisäksi Pro Björköbyn kohdeyrityksiä on suhteellisen paljon, joten perehtymistä on runsaasti. Meillä on kokonaiskäsitys työn toteutuksesta, mutta yksittäiset toteutustavat tarkentuvat prosessin edetessä työosioiden tullessa ajankohtaisiksi.

Työn alustava nimi on ”Ekologisia elämyksiä Merenkurkun saaristossa – Matkapakettien luominen Pro Björköby ry:lle”. Produktin työnjaossa suunnittelemme molemmat yhden matkapaketin itsenäisesti. Linda vastaa ruoanlaitto-eräkurssista ja Tiina ulkomaalaisille suunnatusta matkakokonaisuudesta. Pakettien itsenäisessä suunnittelussa vastuu on paketin tekijällä, mutta toinen auttaa kommentteillaan ja ideoillaan suunnittelun edistymistä. Linda kirjoittaa raporttiin Pro Björköby ry:stä ja sen toiminta-alueesta sekä toiminnallinen opinnäytetyö-lukuun toimeksiantajasta. Raporttiin Tiina kirjoittaa seuraavat luvut: johdanto, abstract, toiminnallinen opinnäytetyö-luku muilta osin, pakettien ideointivaihe sekä tuoteistamisen teoria. Työn ekomatkailu-luvussa on molempien kirjoittamaa tekstiä, lisäksi kirjoitamme tiivistelmän sekä pohdinnan yhdessä. Myös johdanto on osittain kummankin tuotosta. Kumpikin kirjoittaa itsenäisesti oman matkapakettinsa suunnitteluprosessista. Kirjoitusprosessin työnjako on suuntaa-antava, sillä käymme läpi toistemme tekstit ja annamme niihin lisäideoita.

3.3 Toimeksiantaja työn takana

Tässä alaluvussa kerrotaan tärkeimmät seikat toimeksiantajasta. Yksi toiminnallisen opinnäytetyön suositeltu osuus on toimeksiannon solmiminen, koska toimeksiannetulla työllä on suora yhteys työelämään sekä käytäntöön. Näin työn tuotos hyödyttää myös ammattialaa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 16.) Toimeksiantajana työssämme toimii alueellinen matkailuorganisaatio Pohjanmaan matkailu ry ja työelämäohjaajana organisaation toiminnanjohtaja Erkki Laakso. Pohjanmaan Matkailu ry on 30 vuotta sitten perustettu organisaatio. Organisaation tehtävänä on markkinoida ja myydä siihen kuuluvien kuntien, kaupunkien ja yritysten toimintaa. Matkailuorganisaation toiminta-alueeseen kuuluvat Pohjanmaan lisäksi Etelä- ja Keski-Pohjanmaa. Pohjanmaan Matkailu ry:hyn kuuluu 22 jäsenkuntaa ja -kaupunkia sekä 50 jäsenyritystä ja -yhteisöä. Sen tärkeimpiä markkina-alueita ovat kotimaa, Pohjoismaat, Venäjä sekä osa saksankielistä Eurooppaa. Tärkeimpiä asiakasryhmiä kotimaassa ovat perheet ja kulttuurimatkailijat sekä ulkomailla kiertomatkailijat ja harrasteryhmät. (Pohjanmaan matkailu 2005c.)

Organisaation tavoitteena on erityisesti alueen tunnettuuden parantaminen hankkeiden ja yhteistyön kautta. Pohjanmaan matkailu tekee yhteistyötä mm. 7 Sillan saaristo ry:n ja Kristiinankaupungin Matkailu ry:n kanssa. 7 Sillan Saaristoon kuuluu viisi Pohjanmaan

maakunnan kuntaa: Pietarsaari, Luoto, Pedersöre, Uusikaarlepyy ja Kruunupyö, ja lisäksi Kokkola. Kunnat ja niiden yritykset olivat ennen 7 Sillan Saariston perustamista osa Pohjanmaan Matkailu ry:tä. Pohjanmaalla toteutetaan useita eri matkailuhankkeita, joihin kaikkiin on sisällytetty osana ekologisuus. Tällä hetkellä Pohjanmaan Matkailu ry:n vetämässä ”Land of the rising stones” -hankkeessa on alkamassa toinen jakso. Hankkeen tavoitteena on kehittää ja markkinoida Merenkurkun aluetta Maailmanperintökohteena. Myös ”Reissaa ja syö” -nimikkeellä kulkeva Gastrobotnia -hanke on tällä hetkellä käynnissä ja jatkuu vuoteen 2011. Siinä on mukana 21 yritystä koko Suomesta. Pike Paradise -hanke puolestaan kehittää alueen kalastusmatkailua. Matkailun edistämiskeskuksen (MEK) kautta toteutuksessa oleva Outdoors Finland -hanke jakautuu maakunnallisiin alahankkeisiin kattaen myös Pohjanmaan. (7 Sillan Saaristo 2007; Laakso 2010; Pohjanmaan Matkailu 2005c.)

Pohjanmaan maakunta on myös määritellyt alueelle matkailustrategian ja kehittämissuunnitelman, joka on voimassa vuosina 2007–2010. Vastuuhenkilönä Pohjanmaan matkailustrategiasta ja alueen matkailukoordinaatiohankkeen johtajana toimii Erkki Laakso. Strategiassa painotetaan omalaatuisten luonnon merkitystä alueen matkailussa sekä erityisesti perheisiin panostamista. Luontomatkailun tärkeänä osana toimii saaristomatkailun kehittäminen. Saaristomatkailua pyritään kehittämään parantamalla sen logistiikkaa, infrastruktuuria ja kansainvälistymismahdollisuuksia. (Matkailun edistämiskeskus - MEK 2007, 42–43.) Pohjanmaan Matkailun (2005c) verkkosivuilta käy ilmi organisaation laaja-alainen ja monipuolinen toimintakenttä matkailualan vaikuttajana. Organisaatio on määritellyt toiminnalleen useita strategisia tavoitteita. Tavoitteisiin lukeutuvat Pohjanmaan maakuntien yhteisen matkailullisen imagon kohottaminen ja vahvistaminen, yhteistyön vahvistaminen, jakelukanavien avaaminen jäsenten tuotteille sekä matkailun koordinoinnista ja kehitystyöstä vastaaminen. Organisaation tavoitteena on myös toimia alueen markkinoinnin veturina yli maakuntarajojen yhdessä kotimaisten ja ulkomaisten organisaatioiden kanssa.

Opinnäytetyömme toiminnallisuus on suuri etu, sillä matkailuala tarvitsee uusia ja ekologisen trendin mukaisia ideoita. Työstä on hyötyä sekä Pohjanmaan alueen matkailulle että Pro Bjökoby ry:n yrittäjille. Yrittäjät saavat uusia tuulia toimintaansa ulkopuolisilta henkilöiltä. Tällöin voidaan taata, että heidän toimintaansa tulee jotakin täysin uutta. Ideoista on mahdollisuus kehittyä kokonainen toiminnan perusta. Toiminnallisuudesta on paljon hyö-

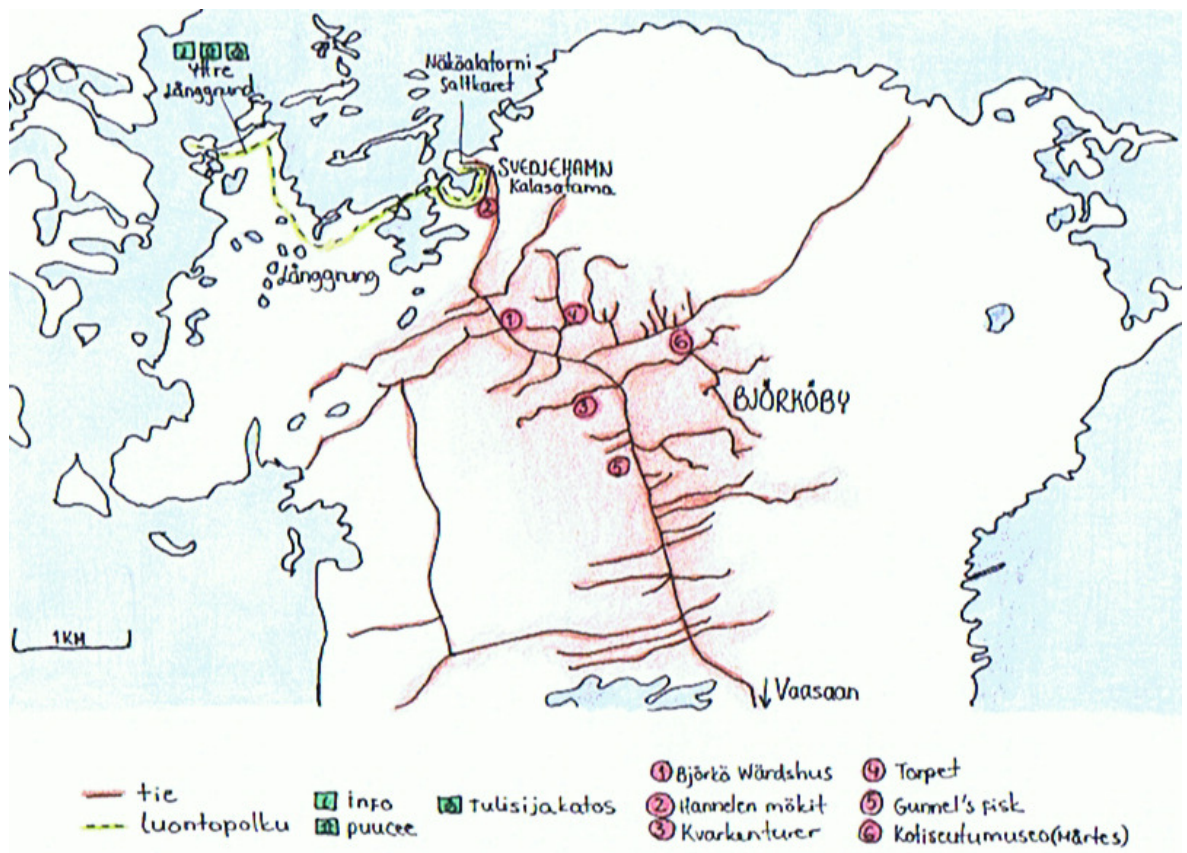
tyä myös meille, koska pääsemme kehittämään omaa ammattialaamme sekä mahdollisesti tulevaa uraa sen parissa.

4 PRO BJÖRKÖBY RY

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyömme case-tapausta Pro Björköby ry:tä ja siihen kuuluvia yrityksiä luokiteltuna ohjelmapalveluyrityksiin sekä majoitusyrityksiin niiden päätoimisen palvelun mukaan. Pro Björköby on yrityskeskittymä, joka sisältää yksitoista yritystä. Verkostohanke on toiminut noin neljä vuotta ja sillä halutaan tehdä Björköbystä vetovoimainen matkailukohde ryhmille, perheille sekä yrityksille ja niiden asiakkaille. Suurin osa Pro Björköbyn asiakkaista on ryhmiä ja yritysasiakkaita Vaasan seudulta. Niiden määrä on noin 70–80 %. Yksittäisiä asiakkaita tulee rahallisista syistä alueelle vähemmän, sillä yritysten tarjonta on hinnoiteltu ja suunniteltu lähinnä ryhmille. Toiminta kaikilla yrityksillä on ympärivuotista ja palvelut ovat kattavat myös talvikaudella, mutta kesät ovat silti selvästi sesonkiaikaa (Laakso 2010). Pro Björköbyn tehtävänä on markkinoida, myydä ja välittää yritysten tarjoamia palveluita, joita ovat ohjelmapalvelut, majoituspalvelut, kuljetukset ja ravintolapalvelut. Pro Björköbyn puheenjohtajana toimii Vesa Heinonen, joka on itsekin yrittäjä ja toiminut Merenkurkun alueella useita vuosia. (Björköby 2010b; Heinonen 2010a.) Lisäksi Saaristoretkillä, Hannelen mökeillä, Björkö Wärdshusilla, Kvarken Båtturerilla ja AWAY:lla on toiminut yhteinen markkinoija, Johanna Kankkonen-Sandström, vuoden 2010 alusta saakka (Kankkonen-Sandström 2010). Lopuksi luvussa käsitellään myös yrityksen toiminta-alue, joka sisältää maakunnan matkailualueineen sekä Vaasan ja lopulta myös Merenkurkun ja Björköbyn.

Heinosen (2010a; 2010b) mukaan ekologisuus on yrityksille erittäin keskeinen asia, sillä ne sijaitsevat maailman luonnonperintöalueella. Yrityksillä ei ole varsinaisia ympäristösuunnitelmia, mutta ne ovat sitoutuneet Metsähallituksen ympäristöohjelmaan, joka sisältää omat säännöksensä. Ekologisuus ilmenee pienissä asioissa, kuten siinä, ettei luontoon jätetä roskaa eikä kertakäyttöisiä ruokailuvälineitä käytetä. Alueella liikuttaessa käytetään samoja reittejä eroosion välttämiseksi ja lintujen pesintäajat huomioidaan. Marjastus ja sienestys tapahtuvat alueilla, jotka sen kestävät. Yritykset suosivat myös lähiruokaa. Alueella kasvatetaan ylämaankarjaa sekä lampaita, joiden lihaa käytetään ruoanvalmistuksessa mm. Björkö Wärdshusissa. Björkö Wärdshus hankkii jopa astiat paikallisilta yrittäjiltä. Suurempia päästöjä tällä hetkellä tuottavat vain bussikuljetukset alueelle sekä venekuljetukset saaristoon.

Seuraavana (KUVIO 1) on kartta Björköbystä yrityksineen ja ympäröivine alueineen. Osa yrityksistä sijaitsee kuitenkin Vaasassa tai kauempana itse Björköbystä, joten niitä ei ole merkitty karttaan. Kartassa näkyy myös luontopolku, joka liittyy Saaristolaisherkkuja erä-tunnelmissa -pakettiin sekä Svedjehamnin kalasatama ja Saltkaret-näköalatorni, jotka liittyvät Ice, sea and extreme-pakettiin. Kartta on tehty Metsähallituksen (2010j) retkikartan mukaisesti ja yritykset on merkitty siihen Eniron (2010) Internet-sivujen reittihaun perusteella. Luontopolku kulkee Bodvattnet-kartan mukaisella paikalla (Metsähallitus 2007; Genimap Oy; Suomen Ympäristökeskus; Merenkululaitos 2007).

KUVIO 1. Kartta Björköbystä ympäröivine alueineen.

4.1 Ohjelmapalveluyritykset

Yritysrypeästä nykyisin kuusi yritystä on keskittynyt päätoimisesti ohjelmapalveluiden tuottamiseen. Osa niistä on erikoistunut mm. kalastusmatkailuun ja veneilyyn, ja osalla on paljon yrityksille ja leirikouluille soveltuvia tiimiaktiviteetteja. Toiminta-alueiden laajuus vaihtelee Merenkurkun saaristosta jopa Suomen Lappiin. (Björköby 2010b.)

Oy AWAY-Tourism Ab on elämys-, seikkailu- ja ohjelmapalveluyritys, jonka toiminta-alueina ovat Björkön ja Sulvan saaret. Yritys on aloittanut toimintansa vuonna 1997. Kotisivuilla iskulauseena on ”täysin purjein tavoitteisiin”, joka kuvaa hyvin sitä, että aktiviteetit on suunniteltu pitkälti yrityksille tiimihenkeä rakentamaan. AWAY-tourism tarjoaa mahdollisuuden valita jonkin valmiin ohjelman, yhdistää palveluita tai räätälöidä asiakkaan haluama kokonaisuus. Erilaisia aktiviteettimahdollisuuksia on paljon. Niitä ovat mm. paintball-peli, ATV-mönkijäseikkailu, kelkkasafari, ammunta, köysirata-aktiviteetti, GPS-aartenmetsästys sekä erilaiset tiimiradat. (AWAY-Tourism Oy Ab 2010.)

Kvarken Båtturer (Kvarkenturer 2010a) järjestää veneretkiä Merenkurkun saaristoon. Ohjelmaan kuuluvat risteilyt maailmanperintöalueelle, räätälöidyt retket sekä tilausretket. Myös kalastusretket ja tavarankuljetus kuuluvat palveluihin (Kvarkenturer 2010b). Yrityksen toimihenkilönä on Fredric Sandvik. Retkiä tehdään kahdella veneellä, joihin molempiin mahtuu 12 henkilöä. Toinen veneistä on yhdeksänmetrinen suihkuturbiini-alumiinivene ja toinen katettu retkivene (Kvarkenturer 2010a). Kvarken Båtturer tarjoaa yhtä valmista pakettia Internet-sivuillaan, joka on retki Valassaarille. Lähdöt tapahtuvat säävarauksella kello 11 Björköbyn kylän Svedjehamnin satamasta kesä-, heinä- ja elokuussa tiettyinä päivinä. On kuitenkin myös mahdollista sopia muista päivistä. Valassaarilla tehdään opastettu kahden kilometrin vaellus sisältäen kahvin ja voileivän majakalla. Retken kesto on 4–5 tuntia. Retki järjestetään minimissään kuuden henkilön ryhmille ja se maksaa 48 euroa henkeä kohden. Varaukset täytyy tehdä etukäteen. (Kvarkenturer 2010b.)

Paniken kalastusmatkoja järjestää Kari Viita-aho, joka on sertifioitu kalastusmatkailuyrittäjä sekä maailmanperintökohteen opas. Hänellä on 35 vuoden kokemus alueella toimimisesta. Retkiä järjestetään vuodenaikojen mukaan, joten kesällä harrastetaan enimmäkseen viehekalastusta ja talvella pilkkimistä. Kesäisin järjestetään myös heittokalastusta, vetouisteluja ja ongintaa. Talvisin pilkkipaikoille päästään kävellen, hiihtäen, moottorikelkalla tai jopa autolla. Retket on tarkoitettu sekä kokeneille kalastajille että aloittelijoille. Yrityksen veneeseen mahtuu kuusi henkilöä, mutta on mahdollista vuokrata myös lisäveneitä. Majointus, ruokailu ja saunominen järjestyvät sopimuksen mukaan ja yrityksille räätälöidään paketteja, jotka sisältävät kaikki tarvittavat palvelut. (Paniken Kalastusmatkailu 2010.)

Saaristoretket – Skärgårdsturer (2010b) on järjestänyt luonto-opastusta, retkiä, vaelluksia, kalastusta, purjehduksia ja kursseja sekä elämyksellisiä ohjelmapalveluita ja leirikouluja

vuodesta 1985 Vesa Heinosen johdolla. Retkiä järjestetään Mikkelin saarille, Punakarille, Valassaarille, Raippaluotoon, Björköbyhyn, Rönnskärille, Norrskärille, Strömingsbodanille ja Moikipään saarille (Saaristoretket – Skärgårdsturer 2010a). Asiakkaalla on mahdollisuus omanlaisensa retken räätälöimiseen.

Vippipooki Tmi:n on perustanut noin kolme vuotta sitten Kirsti Lehtinen (Vippipooki 2010b). Yritys järjestää tilauksesta luontoliikunta- ja TYKY-palveluita, koulutuksia, esitelmää ja luentoja, yhteistyöretkiä muiden Pro Björköby -toimijoiden kanssa. Vippipooki tuottaa myös oppimateriaaleja ja projekti- ja hanketöitä. (Vippipooki 2010a.)

Uusin tulokas Pro Björköby -yritysröyhkääseen on ohjelmapalveluyritys Outback, joka toimii Vaasan maailman luonnonperintöalueella sekä Lapissa (Lehtinen 2010). Yritys vuokraa myös erilaisia välineitä ulkoilma-aktiviteetteihin, kuten kajakkeja, ulkovaatteita, pyöriä, jousia ja nuolia sekä rekiä. Outback tarjoaa myös valmiita paketteja liittyen mm. luonnossa selviytymiseen ja valokuvaamiseen. (Outback Ab 2008.)

Gaia Events (2003) on toiminut vuodesta 1998 koko Skandinavian alueella. Yritys järjestää tilauksesta elämys- ja luontomatkailuun liittyviä ohjelmapalveluita toiminta-alueellaan. Opastettuja retkiä ja vaelluksia voidaan järjestää kaikkialla luonnossa niin tunturimaastossa kuin sisävesistöillä ja rannikko- ja saaristoluonnossa. Yritystoimintaa pitää yllä erä- ja luonto-opas Jan Gäddnäs, joka toimii myös retkien oppaana. Opinnäytetyöprosessimme aikana Gaia Events on kuitenkin jäänyt pois Pro Björköby -verkostohankkeesta (Heinonen 2010b).

4.2 Majoituspalvelut

Neljä Pro Björköbyn yritystä tarjoaa majoituspalveluita sekä muita oheispalveluita, kuten kokoustiloja, saunatiloja ja ruokailumahdollisuuksia. Björköbyn saarella ei ole varsinaista leirintäaluetta, jossa olisi mahdollista telttailla tai yöpyä asuntovaunussa tai -autossa. Sen sijaan saarella on mahdollisuus vuokrata erikokoisia mökkejä ja aittarakennuksia tarpeen mukaan. Myös kaikki majoitustoiminta on ympärivuotista. (Björköby 2010b). Pro Björköbyhyn kuuluu myös yksi kuljetusalan yritys (Lehtinen 2010).

Björkö Camping (2010) vuokraa mökkejä meren rannalta sekä vuorokausi- että viikkoperiaatteella. Yrityksen perustajilla Sonja Björkmanilla ja Janne Nedergårdilla on 15 vuoden kokemus alalta. Björkö Campingilla on kahden kokoisia mökkejä yhteensä viisi kappaletta. Kahden mökin majoituskapasiteetti on 6–8 henkilöä ja kolmen mökin neljä henkilöä. Isommissa mökeissä varusteluna on sähkölämmitys, suihku, wc, mikroaaltouuni, jääkaappi, radio, tv, video ja puulämmitteinen takka. Pienemmissä mökeissä on lämmitys, suihku, wc, mikroaaltouuni, jääkaappi sekä radio. Alueella yhteisessä käytössä on puulämmitteinen sauna, uimaranta, soutuveneet, autopistokkeet ja kalastusmahdollisuudet. Yritys palvelee päivittäin kello 10–22.

Björkö Wärdshus on toiminnaltaan laajin Pro Björköbyn yrityksistä ja se on toiminut alueella jo 15 vuoden ajan (Heinonen 2010a). Isäntäväkenä toimivat Pia Lönnbäck ja Göran Antila. Björkö Wärdshus sijaitsee rannan läheisyydessä. Yritys tarjoaa mahdollisuudet sekä yritys- että yksityistilaisuuksille. (Björkö Wärdshus 2010b.) Yritys tarjoaa á la carte -ravintolapalveluja ja sillä on a-oikeudet. Ruoat valmistetaan paikallisista raaka-aineista ja ruokalistalta löytyy saaristolaisherkkuja. (Björkö Wärdshus 2010e.) Majoittua voi historiallisessa, 1800-luvulta peräisin olevassa päärakennuksessa ja suuressa aittarakennuksessa. Huoneita on yhteensä kymmenen. Majoitukseen sisältyy aamiainen. (Björkö Wärdshus 2010f.) Björkö Wärdshusilla (2010d) on kaksi saunaa. Toinen on aittarakennuksessa sijaitseva 15 hengen puulämmitteinen sauna ja toinen pienempi jatkuvalämmitteinen sauna. Saunomiseen on mahdollista liittää myös erämaakylpy. Saunomiseen kuuluvat mukaan ekologisesti valmistetut tervasaippuat ja yrttishampoot. Päärakennuksessa on mahdollista järjestää kokous 30 hengelle. Kokous-, konferenssi- ja koulutusikäyttöön varatut tilat sisältävät päärakennuksessa videotykin, piirtoheittimen, TV:n ja langattoman internet-yhteyden. Aittarakennus soveltuu 15 hengen tapahtumiin. (Björkö Wärdshus 2010c.) Aktiiviteetteina yritys tarjoaa järjestettyjä luontoretkiä sekä mahdollisuuden omatoimiseen retkeilyyn. Mahdollisuus on harrastaa lintujen bongausta, marjastusta, sienestystä ja kalastusta, melomista ja veneilyä sekä purjehtimista talonpoikaisveneellä. (Björkö Wärdshus 2010a.)

Hannelen mökit on aloittanut toimintansa noin kuusi vuotta sitten Svedjehamnissa Björköbyn kylässä (Heinonen 2010a). Vuokrattavana on kaksi tilaa, joista toinen on talviasuttava mökki kuudelle hengelle ja toinen vaatimaton kalastajamökki 2–3 hengelle. Talviasuttavan mökin varustelutasoon kuuluu takka, hella, mikroaaltouuni, astiat kuudelle hengelle, wc,

suihku sekä ulkogrilli. Yhteisessä käytössä alueella ovat erillinen ruokailutila, sekä grillaus-, savustus- ja ruoanlaittomahdollisuudet. Tiloja vuokrataan moneen eri tarkoitukseen ja ne soveltuvat mm. polttareihin, illanistujaisiin, syntymäpäiviin sekä leirikouluihin. (Hannelen mökit 2010a.) Hannelen mökit tarjoaa myös ohjelma- ja ruokailupalveluita, ja ohjelmapalveluita voidaan tarvittaessa järjestää oppaan kera. Talvisin alueella on mahdollisuus avantouintiin, hiihto- ja luisteluretkiin, pilkkimiseen, seikkailuratoihin, lumikenkäkävelyihin, koiravaljakkoajeluihin ja moneen muuhun aktiviteettiin. Kesäisin alueella toimii vierassatama ja vieraiden on mahdollisuus harrastaa mm. kanoottimelontaa, soutamista, kalastusta ja luontokävelyitä. (Hannelen mökit 2010b.)

Torpet on toiminut Björkön saarella noin 15 vuoden ajan ja se tarjoaa mökkimajoitusta. Yrityksen perustaja on Britta Rosenqvist-Miekkaja. (Heinonen 2010a). Vuokrattavana on kolme mökkiä ympäri vuoden ja ne ovat kuuden, kahden ja kahdeksan hengen mökkejä. Kaikissa mökeissä on ruoanlaittomahdollisuus sekä wc ja suihku. Alueella yhteiskäytössä ovat ulkogrilli ja savustusuuni. Vuokrattavana on soutuveineitä ja potkukelkkoja. Myös Torpet tarjoaa mahdollisuuden ohjelma- sekä ruokailupalveluihin. Alueeseen voi tutustua itsenäisesti mm. luontopolulla, kalastaen, vene- ja melontaretkillä, sieniretkillä, museoissa sekä lumikenkä- ja moottorikelkkasafareilla, mutta mahdollisuus on myös opastettuihin retkiin. (Torpet 2010.)

Pro Björköby -yritysrhyppäeseen kuuluu myös yksi kuljetusalan yritys, Ingves, joka hoitaa bussikuljetuksia alueelle (Lehtinen 2010). Sillä on myös matkatoimisto sekä Vaasassa että Närpiössä ja omia järjestettyjä pakettimatkoja mm. Ruotsiin ja Eurooppaan. Liikennöinti on alkanut 1952 Korsnäsistä Kaskisiin ja vielä nykyäänkin asiakaskunta on suurimmaksi osaksi ruotsinkielinen. Suomenkielinen asiakaskunta on kuitenkin kasvamaan päin. Nykyisin varausjärjestelmä on yhteydessä maailmanlaajuiseen Amadeus-varausjärjestelmään ja busseja yrityksellä on kaikkiaan 13 kappaletta. (Ingves 2010.)

4.3 Toiminta-alue

Tässä alaluvussa käsitellään Pro Björköbyn yritysten toimintaympäristöä edeten maakunnan laajuudesta Björköbyhyn. Pohjanmaan maakuntaan kuuluu 17 kuntaa: Luoto, Kruunupyö, Pietarsaari, Pedersöre, Uusikaarlepyö, Oravainen, Vöyri-Maksamaa, Mustasaari, Vä-

häkyrö, Isokyrö, Vaasa, Laihia, Maalahti, Korsnäs, Närpiö, Kaskinen, Kristiinankaupunki (Pohjanmaan liitto 2010). Pienin kunnista on 1500 asukkaan Kaskinen ja maakuntakeskus on maakunnan suurin kaupunki Vaasa. Maakunta jakautuu lisäksi neljään seutukuntaan, joita ovat Pietarsaaren seutu, Vaasan seutu, Kyrönmaa ja Suupohjan rannikkoseutu (Pohjanmaa 2010b). Sijainti Suomen länsirannikolla on varsin keskeinen. Pohjanmaalla asui vuoden 2008 lopussa noin 176 000 henkilöä, joista äidinkielenään suomea puhui vähän alle puolet väestöstä (48 %) ja ruotsia vähän yli puolet väestöstä (52 %). Maakunnassa puhutaankin pohjalaismurteiden lisäksi ruotsinkielisiä pohjalaismurteita. Pohjanmaa on tunnettu myös vilkkaasta kulttuuri- ja yhdistystoiminnastaan. Maakuntavisiona vuoteen 2020 saakka Pohjanmaalla on kasvaa, elää ja kehittää parhaiten kaikista Suomen maakunnista, sekä yhdistää osallisuus, kilpailukyky ja kestävä kehitys. (Pohjanmaa 2010a.)

4.3.1 Maakunnan tunnusmerkit

Pohjanmaan maakunnan sijainti rannikolla on vaikuttanut sen erityispiirteisiin kautta aikojen. Tärkeitä elinkeinoja ovat olleet kalastus ja konepaja-, kehäämö- sekä puuteollisuus. Myös satamat, purjehdus sekä laivanrakennus ovat perinteisiä piirteitä Pohjanmaalle. Kunnat, jotka sijaitsevat sisämaassa ovat rakentuneet usein jokien äärelle, joita maakunnan läpi virtaa useita. Kaksikielisyys on aina ollut yksi huomattavimmista asioista Pohjanmaalla liikuttaessa. Jotkin kunnat ovat lähes täysin ruotsinkielisiä. (Suomalaisten oma historia 2006; Pohjanmaan kulttuuriportaali 2010.)

Vahva yrittäjäperinne maakunnassa on säilynyt nykypäivään saakka. Kalastusta harjoitetaan yhä, mutta sen rinnalle ovat tulleet myös kasvihuoneviljely, turkistarhaus sekä veneenrakennus. Satamat ovat edelleen tärkeitä viennin ja tuonnin keskittymiä Pohjanmaan teollisuudelle, ja suuri osa viennistä suuntautuu ulkomaille. Satamat sijaitsevat Vaasassa, Pietarsaaressa, Kristiinankaupungissa ja Kaskisissa. Teollisuudenalat ovat hieman muuttaneet muotoaan vuosien saatossa. Nykyisin Pohjanmaalla sijaitsee energiaklusteri, metalliteollisuutta sekä metsäteollisuutta, johon liittyy yhä puuteollisuuttakin. (Pohjanmaa 2010a; 2010c.)

Yritteliästä ilmapiiristä kertoo sekin, että maakunnan työttömyysaste vuoden 2008 joulukuussa oli 5,9 %, kun koko maan työttömyysaste oli 8,8 %. Pohjanmaan maakunnan toimi-

alarakenteessa teollisuudella on ensimmäinen sija (36 %), mutta heti toisella sijalla ovat yksityiset palvelut (26 %) ja kolmantena julkinen sektori (20 %). Kaupan sekä majoitus- ja ravintola-alan osuus toimialarakenteessa on 8 % ja alkutuotannon ja rakentamisen osuus 5 %. Elinkeinoelämän ansioita Pohjanmaalla ovat sen kansainvälisyys, monipuolinen elinkeinorakenne, suuri pienyritysten määrä, toimiva yhteistyö yritysten ja koulujen välillä, nuorten koulutustaso sekä työttömyyden alhainen aste. (Pohjanmaa lukuina 2009.)

4.3.2 Matkailukohteet ja -kaupungit

Suuralue Pohjanmaalla vetovoimaisen matkailualueen Pohjanmaan maakunta muodostaa yhdessä Etelä-Pohjanmaan maakunnan kanssa. Matkailualue ulottuu lännessä Merenkurkun saaristoon ja rannikkoon, etelässä Etelä-Pohjanmaan ja Suupohjan (Kristiinankaupungin ympäristön) lakeuksiin, idässä Suomenselän vedenjakajaseutuun ja lounaisjatkeseen, sekä pohjoisessa hieman häilyvämmiin Uudenkaarlepyyn vaiheille. Alueella etenkin Vaasa muodostaa suuremman keskuksen ja liikenteen solmukohtan, mutta Vaasa-Seinäjokikokonaisuus muodostaa yhdessä ns. attraktiokompleksin, jossa kaksi vahvaa keskusta toimivat hyötysuhteessa. Tässä vetovoimayhdistelmässä yhdistyvät sekä luonto että kulttuuri. Kohteet, tapahtumat ja nähtävyydet täydentävät toisiaan. (Vesterinen & Vuoristo 2009, 279–280.)

Vesterinen & Vuoristo (2009, 279–280, 287–288) kertovat, että Pohjanmaan rikkaita kulttuuriperinteitä on jo alettu tuotteistaa matkailualan käyttöön ja luontoelämysmatkailualueella on löytänyt tiensä ihmisten tietoisuuteen. Valtaosa yöpyneistä matkailijoista on kuitenkin yhä kotimaisia, eikä Pohjanmaa ole ulkomaalaisten tietoisuudessa vielä samalla tavalla kuin esimerkiksi pääkaupunkiseutu tai Lappi. Vuonna 2007 suurin osa ulkomaalaisista matkailijoista oli ruotsalaisia ja norjalaisia, jopa viidennes, mutta myös saksalaiset löytävät tiensä Pohjanmaalle. Heidän osuutensa oli noin 10 % kaikista ulkomaalaisista matkailijoista. Virolaisten osuus oli 8 %. Vuonna 2007 Pohjanmaan maakunnassa yöpyi 450 000 henkeä majoitusliikkeissä, joista 17 000 oli ulkomaalaisia.

Potentiaalia kansainvälistymiselle olisi, sillä esimerkiksi Vaasasta on mahdollista matkustaa Ruotsiin, Uumajaan laivalla ja sitä kautta myös Norjaan. Vaasa voisi siis toimia kauttakulkualueena (Vesterinen & Vuoristo 2009, 288). Vaasasta Uumajaan kulkee 80 kilometrin

pitäinen ja samalla lyhin meritie Suomesta Ruotsiin (Yle 2007). Lisäksi Vaasassa toimii lentokenttä, jonne saapuu suoria yhteyksiä Helsingistä ja Tukholmasta, ja nykyisin myös Riikasta (Finavia 2010; Yle 2009). Suomalaisten kannalta olennaisia liikenneyhteyksiä ovat junayhteys pääradalta Seinäjoelta Vaasaan, jossa väliasemia ovat Ylistaro, Isokyrö, Tervajoki ja Laihia, sekä suuremmat tieyhteydet E8 ja E12 (VR 2009; Maplandia 2005).

Tärkeimmiksi nähtävyyksiksi maakunnassa muodostuvat Merenkurkun maailmanperintö-alue saaristoinen, vanhat puutalokaupungit, maaseutu ja museot, sekä kylpylät ja huvipuistot. Myös erilaiset musiikki- ja kulttuuritapahtumat alueella vetävät matkailijoita, kuten esimerkiksi festivaalit sekä vuoden ympäri toimivat teatterit ja ooppera. (Pohjanmaa 2010a; Pohjanmaan matkailu 2005b.) Vesterinen & Vuoristo (2009, 288) esittävät taulukon vuodelta 2007, jolloin kylpylä Tropiclandia Vaasassa oli suosituin matkailukohde koko Pohjanmaan suuralueella 197 000 kävijällään. Neljänneksi suosituimmaksi listalla nousi huvipuisto Wasalandia Vaasassa 86 000 kävijällään. Vaasan kuorofestivaalit ylsivät seitsemännelle sijalle 36 000 kävijällään ja luontokeskus Terranova, joka sijaitsee myös Vaasassa, oli kahdeksannella sijalla 26 000 kävijällään. Taulukon perusteella voidaan havaita, että Vaasassa sijaitsevat kaikista vetovoimaisimmat kohteet Pohjanmaan maakunnassa. Merenkurkun ja saariston kävijämääristä ei ole tarkkaa tietoa, koska yhtenäistä järjestelmää niiden seuraamiseen ei ole (Metsähallitus 2009).

Majoitus- ja ravintolapalveluja maakunnassa on laidasta laitaan. Yöpyä voi hotelleissa, hostelleissa, leirintäalueilla, maatilamajoitusyrityksissä, B&B-majoitusyrityksissä, mökeissä ja kestikievareissa. Majoituspalveluita on tarjolla jokaisessa kunnassa niin rannikolla ja saaristossa kuin sisämaassakin. Ruokailumahdollisuuksia on à la carte -ravintoloista pika-ruokaloihin. Myös aktiviteettipalveluja tarjotaan laajassa skaalassa jokaiselle vuodelle. Saaristossa voi harrastaa kalastusta, purjehdusta, veneilyä, melontaa, risteilyitä ja luonto- sekä eräretkiä riippuen vuodenajasta. Tarjolla on myös golfia, hiihtoa, ammuntaa, kartingia, keilailua, kesäteattereita, kiipeilyä, koiravaljakkosafareita, mönkijä- ja moottorikelkkasafareita, paintballia ja metsästystä. (Pohjanmaan matkailu 2005b.) Tarjonnasta jokainen voi varmasti löytää oman mielenkiinnonkohteensa.

Kun tarkastellaan matkailun vetovoimatekijöitä maakunnassa kunnittain, voidaan huomata, että lähes jokaisella pienemmälläkin kunnalla on omat houkuttelevat tekijänsä. Viehättävät vanhat purjelaiva-aikakauden satamakaupungit Kristiinankaupunki, Kaskinen ja Uusikaar-

lepyy sekä Pietarsaari ovat vierailemisen arvoisia paikkoja. Oravainen on Suomen historian kannalta merkittävä paikka, sillä siellä käytiin Suomen sodan ratkaissut taistelu. Kunnassa on siis paljon sotahistoriaan liittyviä muistomerkkejä ja nähtävyyksiä. (Vesterinen & Vuoristo 2009, 281, 283, 286, 291–293; Museovirasto 2009.)

4.3.3 Maakuntakeskus Vaasa

Vaasa sijaitsee Länsi-Suomen läänissä Pohjanmaan maakunnassa. Vaasan kaupunki on perustettu vuonna 1606 Kaarle IX:n käskystä Pohjanmaan vanhimmalle kauppa- ja satamapaikalle. Kaupunki kuitenkin paloi vuonna 1852 ja sen vuoksi se siirrettiin muutaman kilometrin päähän sen nykyiselle paikalleen, Klemetsön niemelle, kymmenen vuotta palon jälkeen. Vaasa toimi Suomen pääkaupunkina vuonna 1918 keväällä muutaman kuukauden ajan kansalaissodan aikana. Nykyisin Vaasa on Suomen aurinkoisin kaupunki 1900 aurinkotunnillaan vuodessa, joista voidaan nauttia yhteensä seitsemällä uimarannalla, jotka sijaitsevat kolmen kilometrin säteellä torilta. Rantaviivaa Vaasassa onkin 409 kilometriä mukaan luettuna manner, saaristot ja järvet, ja jopa kaupungin yhteenlasketusta pinta-alasta suurin osa on vesipinta-alaa. Vaasan asukasluku vuoden 2009 lopussa oli 59 185 asukasta. (Matkailu Vaasa 2010c.) Vuonna 2008 väestöstä suomenkielisiä oli 69,8 % ja ruotsinkielisiä 24,8 %, kertoo Vaasa Tietoa taskuun -opas (2009).

Vaasa sijaitsee ns. liikenteen solmukohdassa, joten se on matkailullisesti hyvällä paikalla. Se luokitellaankin A-tason, eli parhaimman tason, matkailukaupungiksi. Yhdessä B-tason matkailukaupungin, Seinäjoen, kanssa ne muodostavat alueelle tarjonnaltaan ylivoimaisen alueen. (Vesterinen & Vuoristo 2009, 279–281.) Seinäjoelta Vaasaan on noin 80 kilometriä. Vaasaan voi matkustaa niin autolla, junalla, lentäen kuin meriteitsekin. Autolla matkustaville on tarjolla parkkipaikka suoraan keskustorin alla, jossa on parkkipaikkoja 840 autolle (Matkailu Vaasa 2010a).

Tärkeimpiä matkailukohteita Vaasassa ovat kylpylä Tropiclandia sekä huvipuisto Wasalandia, Merenkurkun maailmanperintöalue ja saaristo, teatterit, ooppera, Vaasan kuorofestivaalit, Rockperry-festivaalit, Wasa Football Cup sekä kaupunki itsessään. Aikaa voi viettää erilaisien ohjelmalveluiden parissa luonnossa, urheillen tai urheilua katsellen, ostoksia tehden tai kulttuurista nauttien. Kaupunkilomaa viettäville on tarjolla myös yöelämä-

viihettä viidessä eri yökerhossa. Vaasassa sijaitsee Suomen uusin modernin taiteen museo Kuntsi. Kaupungissa kulkee Lilliputti-kaupunkijuna kesäisin. Majoitus- ja ruokailupalvelut täydentävät matkailun kannalta tärkeän kokonaisuuden. Vaasassa on tarjolla lähes 1000 hotellihuonetta, ja vaihtoehtoista majoitusta voi löytää mökeistä, leirintäalueelta, B&B-yrityksistä, kestikievareista ja hotelleista. Kaupungissa on 21 à la carte -ravintolaa, monia pikaruokaravintoloita, etnisiä ravintoloita ja kahviloita. (Matkailu Vaasa 2010b.)

4.3.4 Merenkurkun maailmanperintöalue

Maakunnassa on monia tärkeitä luonnonalueita niin matkailun kuin luonnon monimuotoisuudenkin kannalta ajateltuna. Tärkeimpänä ja erityisimpänä alueena voitaneen pitää Merenkurkun maailmanperintöaluetta ja saaristoa jo sen saaman kansainvälisen tunnustuksenkin vuoksi. UNESCO määrittä Merenkurkun saariston maailmanperintöalueeksi vuonna 2006, jota ennen se oli nimetty jo kansallismaisemaksi. Maailmanperintöalueen nimityksen se sai geologisten erityispiirteidensä vuoksi, joita ovat mm. maan nopea kohoaminen (n. 8 mm/vuosi) ja kapeat De Geer -moreenimuodostumat. Jääkauden jälkeisen maankohoamisen jäljet rannikolta sisämaahan sisältävät historiallista arvoa. Ne kertovat Pohjanmaan asutus- ja taloushistorian vaiheista. (Metsähallitus 2010g; Vesterinen & Vuoristo 2009, 279–280, 283–284.)

Merenkurkun alue on Suomen ensimmäinen ja ainoa luonnonperintökohde, ja myös ainoa laatuaan maailmassa. Maailmanperintöalueeksi nimetään yksi alue maailmassa yhdestä asiasta, joten mikään toinen vastaavanlainen alue ei voisi enää saada nimitystä. Merenkurkun maailmanperintöalue muodostaa kokonaisuuden Ruotsin Korkean Rannikon (Höga Kusten) kanssa, ja lähimmät Ruotsin rannikon saaret ovatkin vain 25 kilometrin päässä. Korkea Rannikko on liitetty maailmanperintöluetteloon jo vuonna 2000. Merenkurkku ja Korkea Rannikko muodostavat yhdessä alueen, josta voidaan hyvin havaita noin 10 000 vuotta sitten päättyneen jääkauden aiheuttama maankohoaminen ja sen vaikutukset luontoon ja kulttuuriin. (Heinonen 2010a; Metsähallitus 2010g; Vesterinen & Vuoristo 2009, 283–284.)

Merenkurkun saaristo muuttaa muotoaan jatkuvasti ja siellä asuvat henkilöt voivat havaita elämänsä aikana, kuinka uutta maata nousee näkyviin merestä, uusia makeavetisiä järviä

syntyy ja laivaväylät mataloituvat. Björköbyn saarella satamaa on jouduttu siirtämään useita kertoja tämän ilmiön takia. Svedjehamn on tällä hetkellä uudempi käytössä oleva satama, mutta sekin alkaa olla jo liian matala suurimmille laivoille. Merenkurkun saariston maapinta-ala kasvaa joka vuosi noin sata hehtaaria. (Heinonen 2010a; Metsähallitus 2010b; Mustasaaren saaristo 2010.)

Yksi tärkeä piirre Merenkurkun saariston luonnossa ovat jo aiemmin mainitut De Geer - moreenimuodostumat eli pyykkilautamorenit. Moreeni koostuu maa-aineksista, kuten kivistä, sorasta, hiekasta ja savesta. Myös drumliineja on havaittavissa, jotka ovat muodostuneet pohjamoreeneista soikion muotoisiksi selänteiksi jään alla, kun se on liikkunut maaston yli. Kolmas tärkeä piirre on kumpumoreenimuodostumat, jotka nekin ovat syntyneet jään alla. Muita erityispiirteitä ovat maankohoamisilmiöön kuuluvat fladat ja kluuvijärvet. Fladat ovat merenlahtia, joilla on kapea, mutta säännöllinen yhteys mereen. Kluuvijärvet ovat umpeutuneita fladoja, joihin tulee satunnaisesti vettä merestä veden pinnan ollessa korkealla. Kluuvijärvissä elää pääosin makean veden lajistoa. Myös meriveden alhainen suolapitoisuus kuuluu piirteisiin. Veden virtaus ja vaihtuvuus Merenkurkun saaristossa on voimakasta, mikä aiheuttaa myös heikkoja jäitä paikoittain talvella. (Metsähallitus 2010b; 2010c; 2010d.)

Kulttuuriympäristöt ovat syntyneet aikojen saatossa Merenkurkun alueelle. Ihmisiä on asunut alueella siitä asti, kun ensimmäisiä saaria ja luotoja kohosi merestä. Alueella näkyy paljon laidunmaata ja niittoa, jotka ovat muokanneet metsämaisemaa. Siellä voidaan havaita myös harvinaisia lintulajeja, kuten valkoselkätikkoja. Laiduntamista tuetaan, jotta niityt ja hakamaat pysyisivät avoimina. Historiallista jäämistöä löytyy alueelta paljon mm. kalastukseen, hylkeenpyyntiin ja sota-aikaan liittyen. Varmaa tietoa ei ole milloin asutus on vakiintunut saaristoon, mutta ensimmäisiä merkkejä on löydetty 1400-luvulta. Kalastus ja hylkeenpyynti ovat olleet tärkeimmät elinkeinot alueella, mutta myös karjanhoito ja maanviljely kuuluivat alueen tärkeisiin elinkeinoihin ja niiden vaikutuksia voidaan havaita jopa ulkosaaristossa saakka, jossa asuivat majakanvartijat perheineen. Liikennöinti on ollut kautta aikojen vilkasta, kun Merenkurkun yli on kuljetettu ihmisiä, postia sekä tavaroita. Vielä nykyisinkin järjestetään postisoutu kerran vuodessa. Se alkaa joka toinen vuosi Suomesta ja joka toinen vuosi Ruotsin puolelta. Merenkurkun alueella sijaitsee useita majakoita, joista jokainen on nykyisin automatisoitu, mutta mielenkiintoista on, että vasta vuonna 2005 viimeinen majakanvartija jäi eläkkeelle. Nykyisin kalastustoiminta on paljolti koneis-

tettu. Myös rakentaminen alueella on kasvanut räjähdysmäisesti 1960-luvun jälkeen, sillä ihmiset ovat alkaneet rakentaa mökkejä alueelle virkistystarpeeseen. (Heinonen 2010a; Metsähallitus 2010f.)

Tärkeitä käyntikohteita Merenkurkun alueella ovat mm. luontokeskus Terranova Vaasassa, infopiste Merten Talo Raippaluodossa, useat vaellusreitit, luontokeskukset sekä Saltkaretin näkötorni. Luontokeskus Terranovassa voi tutustua Merenkurkun alueeseen ja sen historiaan. Siellä kuvataan tarkkaan alueen luontoa, geologiaa ja maankohoamista. Terranova sijaitsee Pohjanmaan museon yhteydessä. Yksi tärkeimmistä vaellusreiteistä on Björköbystä alkava 13 kilometrin mittainen vaellusreitti joka päättyy Panikeen. Reitti muodostaa maailmanperintöalueen ytimen, jonka varrella täytyy ylittää myös vesistöjä. Alueeseen liittyy vahvasti myös Valassaarten luontopolku, jonne matkaa kertyy 15 kilometriä Björköbystä ja Panikesta meriteitse. Myös Mikkelsaaret ja sen luontoasema ovat yksi tärkeä nähtävyys. Se on ollut matkailukäytössä vuodesta 1997 ja toimii sekä retkisatamana että opastettujen ryhmien tukikohtana. Saltkaretin näkötorni sijaitsee Björköbyn Svedjehamnissa ja sieltä voi nähdä laajalle leviävät De Geer-moreenimuodostumat hyvin. Maisema on saanut erityismaininnan UNESCOlta, sillä se on uniikki ja uusi, vain noin 50 vuotta vanha, ja muuttuu jatkuvasti. Se toimii myös lintuharrastajille oivana bongauspaikkana. Liikuntaesteisille on rakennettu pääsy alatasolle sekä inva-wc Svedjehamniin. Myös osa Bodvattnet-kierroksesta soveltuu liikuntaesteisille. (Heinonen 2010b; Metsähallitus 2010h; Vestnerin & Vuoristo 2009, 283–284.)

Merenkurkun maailmanperintöalueella järjestetään myös vuosittain erilaisia tapahtumia. Yksi niistä on jo aiemmin mainittu postisoutu, joka on alkanut vuonna 1617 ja muodostunut perinteeksi. Soutu alkaa vuorovuosin Raippaluodosta Suomen puolelta tai Holmösta Ruotsin puolelta. Vuosittain vietetään myös maailmanperintöpäiviä, jolloin tarjolla on luentoja, risteilyjä, yhteislaulua ja retkiä sekä muuta puuhaa. Tänä vuonna järjestettiin maailmanperintöpäivät jo viidettä kertaa. Ohjelmaa järjestävät sekä metsähallitus että alueeseen kuuluvat kunnat, yhdistykset ja yritykset. Joka vuosi järjestetään myös kauden avajaisia eri kohteissa, mm. Björköbyssä sekä Mikkelsaarilla. (Metsähallitus 2010k; Mustasaaren kunta 2007.)

Vuonna 2009 Metsähallituksen tekemä yritystutkimus Merenkurkun alueella osoitti, että yrittäjät pitävät maailmanperintöaluetta hyvin tärkeänä yritystoimintansa kannalta ja että se

luo uusia mahdollisuuksia yrittäjyyteen. Etenkin maailmanperintöstatus on tuonut yrittäjille kasvua liiketoimintaan. Tulevaisuus alueen ja matkailun kannalta näyttää siis valoisalta tutkimuksen mukaan. (Metsähallitus 2010a.)

4.3.5 Björköby

Björköby on pieni kylä Mustasaaren saaristossa, johon kuuluu saaria noin 350 kappaletta. Vaasasta matkaa kertyy lähes 40 kilometriä tietä pitkin ja matkalla ylitetään Suomen pisin silta Raippaluodossa (Eniro 2010). Meri on tärkeä elementti kyläläisille, sillä pitkän aikaa tärkeimpiä elinkeinoja olivat hylkeenpyynti ja kalastus. Kylän uudessa satamassa, Svedjehamnissa, kalastushistoriasta kielii suolaamo, joka toimi kalansäilöntäpaikkana 1980-luvulle asti. Talkoovoimin siitä on kunnostettu kahvila ja venemuseo. Vielä nykyisinkin kalastusta harjoitetaan, ja kylässä on myös kalamyymälä ja kahvila Gunnel's Fisk. (Mustasaaren saaristo 2010; Pohjanmaan matkailu 2005a.)

Kylässä voi havaita yhä tiiviin, vanhanaikaisen kylärakenteen punaisine taloineen ja peltoineen. Myös kyläyhteisö on tiivis ja asukkaat vetävät yhtä köyttä kuten ennen vanhaan, jolloin kylän työt tehtiin yhdessä ja yhteisvoimin. Nykyisin kylässä on kasvavaa matkailutoimintaa, johon on panostettu viime vuosina. Esimerkkeinä toiminnasta ovat monet Pro Björköby ry:n yritykset. Kylästä löytyy myös elintarvikeliikkeitä, posti, pankki, apteekki, kirkko ja seurakuntatalo. Kuten aikaisemmin mainittiin, Björköbyn satamaa on jouduttu siirtämään maankohoamisen vuoksi rantaviivan mukaan. Bodbackin satama on ollut käytössä vielä 1930-luvulla, jonka jälkeen Svedjehamnin satama rakennettiin uudempana satamana. 1994 rakennettiin Vikarskatin satama suuremmille kalastusveneille. Björköhön on rakennettu viime vuosina myös paljon kesämökkejä ja vapaa-ajanasuntoja, joita on nykyisin noin 250 kappaletta. (Mustasaaren saaristo 2010.)

Pohjanmaalla on hyvät mahdollisuudet nousta kärkisijoille Suomen matkailualueiden joukossa. Toiminta-alue sisältää kokonaisuudessaan paljon vetovoimaisia kohteita, joten tärkeää olisi saada markkinointi kuntoon. Moni suomalainen ei tiedä, että maassamme on maailman luonnonperintökohde, joten kuinka ulkomaalaisetkaan voisivat siitä tietää. Markkinointia on lisätty ja erilaisten hankkeiden kautta matkailua alueella yritetään elävöittää, mutta paljon täytyy vielä tehdä. Puitteet ovat hyvät etenkin ekomatkailun edistämiseksi.

selle, sillä ekologisuudella on jo jalansijaa sekä Pohjanmaalla että Merenkurkun saaristos-
sa. Ainutlaatuinen saaristoluonto, historialliset kohteet sekä aito ympäristö ja ihmiset ovat
Pro Björköby ry:n toiminta-alueen ehdottomia valtteja.

5 MATKAPAKETTIEN IDEOINNIN ETENEMINEN

Luku käsittelee opinnäytetyömme kehittymistä aina ensimmäisistä ideoista matkapakettien varsinaisen suunnitteluprosessin aloittamiseen asti. Ideointimenetelminä käytimme muun muassa miellekarttoja, palavereja sekä aiheeseen liittyvään materiaaliin tutustumista. Luvussa kerrotaan myös kuinka olemme saaneet kontaktihenkilöiden konsultoinneissa arvokkaita tietoja alueen ja yrittäjien mahdollisuuksista sekä asiakkaista. Erityisesti ensimmäiset tapaamiset yhteyshenkilöiden kanssa on kuvattu todella tarkasti, koska ne antoivat lähtölaukauksen suunnittelulle ja muodostivat pohjan matkapaketeille. Alkuvaiheiden kuvaamisen jälkeen tekstissä käsitellään yleisluontoisesti ideointiprosessin seuraavat tapahtumat, tarkemmin kuvataan vain suunnitteluun tulleet muutokset.

5.1 Alkuvaiheet

Opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle lokakuussa 2009, kun keskustelimme opinnäytetyön tekemisestä. Huomasimme molemmat olevamme kiinnostuneita kirjoittamaan samasta aiheesta eli ekomatkailusta, joten päätimme aloittaa prosessin yhdessä. Kahdestaan työtä tehdessä toinen olisi aina kannustamassa eteenpäin. Lisäksi työ edistyisi nopeammin molempien ideoiden ja ajatusten rikastuttamana. Yhteistyö oli myös luonnollista siltä osin, että meillä molemmilla on samanlainen määrätietoisuus ja motivaatio opiskelun suhteen.

Aloitimme aiheen kehittelyn pitämällä ensimmäisen palaverin, jossa mietimme mitä työhön sisältyisi ja mitä vihreän matkailun aihepiiriä se koskisi. Tässä vaiheessa työtä käytimme siis vielä vihreä matkailu -käsitettä. Tärkeänä seikkana palaverissa nousi esille työn pitäminen konkreettisenä toimeksiannolla. Ideoimme tutkivamme ja kehittävämme tietyn maakunnan tai yrityksen ekomatkailua. Otimme yhteyttä kahteen alueelliseen matkailuorganisaatioon kertoen opinnäytetyöhön liittyvästä ideastamme. Tässä prosessin vaiheessa meillä oli vasta alustava käsitys aiheesta ja tarkemmat suunnitelmat työn luonteesta selkiintyivät vasta toimeksiannon edetessä.

Olimme yhteydessä Pohjanmaan Matkailu ry:n toiminnanjohtajaan, Erkki Laaksoon, joka vaikutti heti alusta asti erittäin kiinnostuneelta opinnäytetyöideastamme. Hän antoi meille

muutamia vinkkejä, mitä työ voisi sisältää. Lisäksi hän kehotti meitä miettimään tarkemmin millaisen ekomatkailuun liittyvän työn voisimme tehdä. Jatkoimme ideoiden kehitteilyä tammikuussa ja päädyimme matkakokonaisuuden tai ympäristötoimintasuunnitelman luomiseen. Molemmat ideat olisivat toteutettavissa joko Pohjanmaan Matkailulle tai jollekin siihen kuuluvalla yritykselle. Tärkeätä ideoiden toteuttamisessa olisi ympäristöystävällisyys, toiminnallisuus ja toimeksiantajan tarpeiden huomioiminen jokaisessa vaiheessa. Ajattelimme sisällyttää työhön tutkimukset toimeksiantajalle ja asiakkaille. Tutkimuksilla kartoitettaisiin toimeksiantajan toiveita ja ajatuksia matkapaketeista tai asiakkaiden mielipiteitä ympäristöystävällisestä toiminnasta.

Tapasimme opinnäytetyömme ohjaajan saadaksemme kommentteja alustaviin ideoihin. Ohjaajamme ehdotti matkakokonaisuudeksi valmismatkapakettia tai tuotteistettua matkapakettia. Hän myös vahvisti, että työmme tulisi olemaan toiminnallinen opinnäytetyö. Tapaamisen jälkeen lähetimme Laaksole jalostuneet ideamme. Laakso tarttui konkreettisempaan pitämäänsä matkapaketti-ideaamme, jossa tarkoituksena olisi yhdistellä erilaisia matkailupalveluita ympäristöystävälliseksi kokonaisuudeksi. Laakso oli aikaisemmin maininnut Merenkurkun alueella sijaitsevasta Björkö Wärdshusista sopivana yrityksenä työllemme. Laakso kertoi, että voisimme suunnitella matkapaketin Merenkurkun alueella toimivalle Pro Björköby ry -yrityksryppäälle, johon myös Björkö Wärdshus kuuluu. Hän ehdotti tapaamista ennen jatkosuunnittelun aloittamista.

5.2 Pakettien muodon hahmottuminen konsultoinneissa

Tapasimme Laakson helmikuun alussa. Hän informoi meitä Pohjanmaan alueen matkailusta, Björköbyn alueesta ja sen yrityksistä. Tapaamisessa selkiintyi, että Pohjanmaan Matkailu ry toimii opinnäytetyön toimeksiantajana ja tapausyrityksenä puolestaan Pro Björköby ry. Olimme suunnitelleet, että matkapaketissa yhdistellään palveluja kuten majoitusta ja aktiviteetteja mahdollisimman monipuolisen kokonaisuuden saamiseksi. Tapaamisessa tuli ilmi, että matkailupalvelujen yhdistely voitaisiin toteuttaa Pro Björköbyn kaikkien yritysten tarjoamien tuotteiden kesken. Suunnitelmat selkiintyivät myös muilta osin. Laakso ehdotti, että suunnittelisimme noin kolme matkakokonaisuutta. Matkakokonaisuudet olisivat aivan uusia matkapalveluja tai vaihtoehtoisesti ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja yritysten jo olemassa olevista palveluista. Paketeissa täytyisi pyrkiä käytännönläheisyyteen sekä

hyödyntää mahdollisimman paljon alueen ainutlaatuista UNESCO-meriittiä ja valmista markkinointikonseptia. Pakettien olisi tarkoitus olla niin valmiita, että ne saataisiin sellaisinaan myyntiin Pohjanmaan Matkailuportaaliin. Pro Björköbyn yritykset hoitavat markkinointia yhdessä, ja myös yritysten palvelut ovat yhdistettävissä asiakkaiden toiveiden ja räätälöinnin mukaan. Laakso kertoi suurimman osan yritysten asiakkaista olevan erilaisia ryhmiä, joten paketit täytyisi suunnitella kyseiset kohderyhmät huomioonottaen. Yrityksasiakkaat muodostavat suurimman osan kysynnästä ympärivuotisesti, minkä vuoksi erityisesti ohjelmapalvelutuotteet on suunnattu pääosin niille. Antamallaan tiedoilla Laakso kehotti meitä ottamaan yhteyttä Pro Björköby ry:n puheenjohtajaan Vesa Heinoseen ja suunnittelemaan paketti-ideaa eteenpäin. Tarkoituksena oli, että voisimme esitellä konkreettisen ja suuntaa-antavan ehdotuksen paketeista Pro Björköbyn yrittäjien seuraavassa yhteiskokouksessa. (Laakso 2010.)

Otimme yhteyttä Heinoseen ja sovimme tapaamisen helmikuun puoleenväliin. Tapaamisessa kävimme läpi perustietoa yrityksistä, asiakkaista, alueesta sekä tarkempia suuntia uusien matkailutuotteiden kehittämistä varten. Asiakkaat muodostuvat erilaisista ryhmistä kuten yrityksistä, koululuokista, harrastusyhdistyksistä ja viranomaisorganisaatioista. Asiakkaita tulee kaikkialta Suomesta ja ulkomaalaisia ryhmiä on asiakaskunnasta jonkin verran. Ryhmien koko vaihtelee kahdesta kahteentoista, mutta normaalisti se on 6–10 henkeä. Pro Björköbyhyn kuuluvat yritykset ovat hyvin selvillä omien ja toisten yrittäjien matkailutuotteista. Yhteistyö matkailutuotteiden järjestämisessä asiakkaiden toiveiden mukaisesti sujuu kitkattomasti. Yrityksryppäeseen kuuluu useita erilaisia matkailuyrityksiä, jonka vuoksi tarjonta asiakkaille on runsas ja monipuolinen. Suurin osa matkailusta alueella tapahtuu toukokuusta lokakuuhun, joten vuodenaika ja sää rajoittavat toteuttamista. Juhannukseen asti alueella on kylmää, mutta veneilyssä ympärivuotisesti. Kysyimme Heinoselta suosituimmista matkailutuotteista niiden ekologistamisen kannalta. Bodvatnett- luontopolkureitti ja retki Valassaarille ovat hänen mukaansa suosituimmat ja helpoimmin toteutettavissa olevat aktiviteetit. Näiden kahden aktiviteetin lisäksi paljon asiakkaita houkuttelee Vaasan kaupungissa sijaitseva Terranova-luontokeskus, joka esittelee Merenkurkun aluetta. (Heinonen 2010a.)

Alueella pyritään mahdollisimman ympäristöystävälliseen toimintaan yksittäisten toimien kautta. Ekologisuudesta huolehditaan keräämällä jätteet, välttämällä kertakäyttöastioita ja eroosion aiheuttamista sekä suojelemalla eläimistöä ja kasvistoa. Yrittäjillä ei ole yhteistä

ympäristösuunnitelmaa, mutta he noudattavat lakisääteisiä asioita ja Metsähallituksen ympäristöohjelmaa. Erityisen ongelmallisia ekologisuuden kannalta ovat vene- sekä bussikuljetukset. Venekuljetukset voitaisiin korvata esimerkiksi soutuveneillä saasteiden vähentämiseksi. Björkö on niin kaukana Vaasan keskustasta, että bussikuljetuksia on vaikea välttää. (Heinonen 2010a.) Syntyville päästöille ehdotimme pientä kompensointimaksua pakettien yhteyteen. Ekologisten matkapakettien toteuttamiselle on siis olemassa hyvät raamit Björköbyn yritysten keskuudessa. Lisäksi laajasta tarjonnastaan huolimatta yrityksillä ei ole ekologisuutta painottavia matkakokonaisuuksia.

Saimme tapaamisesta paljon tietoa matkapakettien kehittämistä varten. Heinosen (2010a) mukaan valmiita matkapaketteja ei ole myynnissä Pohjanmaan Matkailuportaaliin, koska räätälöinti asiakkaan tarpeiden mukaan koskee jokaista toteutettavaa matkailutuotetta ja -pakettia. Pakettien toteutuksessa täytyy huomioida muunneltavuus ja joustavuus, mutta niiden olisi hyvä kuitenkin olla kestoltaan vähintään puolen päivän mittaisia. Olimme aikaisemmin ajatelleet pakettien rungon rakentamista majoituspalveluja tarjoavien yritysten ympärille. Uusien tietojen valossa majoitus, ruokailu ja lisäretket olisivat mahdollisia lisäpalveluita pääaktiviteettien ympärillä. Alueen ainutlaatuisen geologian ja maankohoamisen vuoksi myönnetty Maailmanperintö-status on suurin vetovoimatekijä alueella ja sitä on ehdottomasti hyödynnettävä uusissa paketeissa. Uudet tuotepaketit olisi hyvä suunnitella erilaisille ryhmille sekä low season -ajalle eli marraskuusta huhtikuuhun.

Heinonen antoi myös mahdollisia kehittämisideoita uusien pakettien suhteen. Hänen mukaansa alueella on paljon luontoon perustuvia aktiviteetteja ja koettavaa, mutta ei niinkään kulttuuriin liittyviä. Yhtenä pakettimahdollisuutena voisi olla Merenkurkun ja Björkön alueen kulttuuriperintöön tutustuminen opastuksen johdolla. Alueen historiaan kuuluvat mm. saaristolaisten elämä, kalastus ja salakuljetus, joita voitaisiin esitellä esimerkiksi tarinankerronnan muodossa. Toisena ideana Heinonen antoi paketin, jossa tärkeintä aktiviteeteissa olisi itse tekeminen. Tällainen aktiviteetti voisi olla esimerkiksi ekologinen ruoanvalmistamiskurssi. Kurssilla raaka-aineet hankittaisiin itse luonnosta esimerkiksi sienestämällä, marjastamalla ja kalastamalla. Marjastukseen ja sienestykseen on omat määrätyt alueensa ja aktiviteetit toteutettaisiin syksyllä. Kalastusta on mahdollista toteuttaa ympäri vuotisesti. Omana ideana esitimme ulkomaalaisille suunnatun paketin, sillä AirBaltic:in avaama uusi lentoreitti välillä Riika-Vaasa varmasti lisää ulkomaalaisten turistien määrää alueella. Heinonen kehotti selvittämään paketin suunnittelun suhteen, mikä on ulkomaala-

laisten mielestä eksoottista. Hänen mukaansa erityisesti ulkomaalaisille ryhmille suunnatuissa paketeissa alkuinformaation antaminen olosuhteista ja vaadittavasta varustuksesta on tärkeää, sillä merellä on kylmä myös kesällä. Yritykset voivat kuitenkin tarjota vaadittavan varustuksen asiakkaille. Lisäksi Heinonen vahvisti Pro Björköby ry:n yrittäjien seuraavan kokouksen ajankohdan, jolloin esittelisimme paketti-ideamme. (Heinonen 2010a.)

Suunnittelimme Heinosen kehotuksen mukaan yritysryppään edustajille lähetettävän viestin meneillään olevasta opinnäytetyöprosessistamme. Tapasimme maaliskuun lopulla myös osalle Pro Björköby:n yrityksistä työskentelevän markkinointihenkilön Johanna Kankkonen-Sandströmin. Tapaamisessa saimme lisää ideoita kehitettävien matkapakettien suhteen ja kartoitimme yritysten toimintaa. Kankkonen-Sandströmin tapaamisen jälkeen aloimme suunnitella osuuttamme tulevassa Pro Björköbyn kokouksessa. Mietimme jokaiselle paketille mahdolliset asiakaskohderyhmät, ajankohdan, aktiviteetit sekä keston. Kerroimme yrittäjille ekologisten matkapakettien peruspiirteet. Paketeissa siis kuljetus ja aktiviteetit muodostavat rungon, kun taas ruokailu, majoitus, sauna ym. ovat lisäpalveluita.

Seuraavaksi kerrotaan tarkemmin kokouksessa esittelemistämme paketteihin liittyvistä uusista ideoista ja muutoksista. Kaikki paketit toteutettaisiin luonnollisesti ohjaajan tai oppaan johdolla. Kulttuuripaketin asiakasryhmänä olisivat eläkeläiset ja kulttuurista kiinnostuneet ihmiset. Paketti olisi opastettu kiertoajelu bussilla, joten se olisi toteutettavissa ympärivuotisesti säästä huolimatta. Tärkeänä painopisteenä paketissa olisi saada paikalliset ihmiset mukaan tekemään yhteistyötä. Yhteistyö voisi paikkojen esittelyä tai yrityksissä asiointia. Paketti kestäisi noin neljä tuntia kuljetuksineen sekä valittuine kulttuurikohteineen. ”Tee se itse” -paketissa puolestaan tärkeää olisivat aitous ja asioiden tekeminen itse luonnossa. Asiakasryhmä muodostuisi pääosin nuoremmista henkilöistä kuten leirikoulu-
laisista, oppilaista ja opiskelijoista. Asiakkaisiin kuuluisivat myös yritysryhmät. Paketin ihanteellisin toteuttamisajankohta olisi syksy, ja yöpyminen voitaisiin ekologisesti järjestää teltassa säävarauksella. ”Tee se itse” -paketti voitaisiin myös toteuttaa pidempänä versiona, ns. survival-kurssina. Kurssilla asiakkaat opettelisivat selviytymään omatoimisesti luonnossa. Paketti kestäisi neljästä viiteen tuntiin sisältäen kuljetukset ja ruoanlaiton. Yöpy-
misen sisältävä vaihtoehto kestäisi noin vuorokauden. Ulkomaalaisille suunnatun paketin kohderyhmänä olisivat yritysvieraat ja -ryhmät, eläkeläiset sekä yhdistykset. Paketti olisi toteutettavissa ympärivuotisesti, mutta painotus olisi talvessa ja sen tarjoamisessa mahdolli-
suuksissa. Tarkoituksena olisi luoda ulkomaalaisia asiakkaita kiinnostava matkakokonai-

suus yhdistelemällä yritysten jo olemassa olevia matkailutuotteita ja -palveluita. Talvisia aktiviteetteja voisivat olla pilkkiminen, avantouinti, koiravaljakkoajelu ja lumikenkäkävely. Ryhmän rakenne määrittäisi paketin aktiviteettien vaikeusasteen. Paketti kestäisi viidestä kuuteen tuntia kuljetuksien ja aktiviteettien kanssa, mutta yöpymisen ja saunomisen kanssa luonnollisesti noin vuorokauden. Erityisesti ”tee se itse”- ja ulkomaalaisille suunnatussa paketissa pyrittäisiin välttämään moottoriajoneuvoilla liikkumista alueella.

Kokoukseen osallistuneet yrittäjät ottivat ideamme hyvin vastaan ja ehdottivat joitakin muutoksia. Yrittäjien mukaan aikataulua olisi korjattava, sillä neljästä viiteen tuntiin on liian vähän paketteja kohden. Pelkästään kuljetukset kaupungista alueelle ja takaisin kestävät yhden tunnin suuntaansa. Paketin pituus pitäisi olla vähintään työpäivän pituus eli aamusta iltapäivään tai jopa parikin päivää. Lisäksi liikkuminen Björkössä on hankalaa ilman kyyditystä, koska välimatkat alueella ovat pitkiä. Vaihtoehtoista liikkumista alueella voisi harkita esimerkiksi soutamisen ja vuokrattavien polkupyörien muodossa. Yrittäjät kehottivat myös hyödyntämään maailmanperintö-statusta pakettien suunnittelussa. Jokaiselle paketilla on kehitettävä omat markkinoivat nimensä. Alueella on omat käyttäytymissääntönsä ympäristönsuojelun turvaamiseksi ja ohjeistukset niistä olisi hyvä liittää pakettien yhteyteen. Kaikki paketti-ideat saivat kiitosta. Erityisesti kulttuuripaketin luomista ja ulkomaalaisten houkuttelemista alueelle pidettiin hyvänä ajatuksena. Kulttuuripakettiin liittyen he painottivat, että koko Maailmanperintö on osa historiaa ja kulttuuria. Myös survival-ehdotus sai kiitosta ideana. (Pro Björköby ry 2010.)

Pro Björköbyn kokouksen jälkeen matkapakettien ideointi eteni suunniteltua hitaammin. Keskityimme toukokuun aikana hiomaan Pro Björköby ry:n yritysten asiakkaille toteutettavaa tutkimusta. Lisäksi tapasimme toukokuun lopussa yhden Pro Björköbyn yrittäjästä, Vippipooki-yritystä pyörittävän Kirsti Lehtisen. Lehtisen (2010) tapaamisesta oli paljon hyötyä, sillä hän ohjasti meitä oikeaan suuntaan matkapakettien suunnittelun suhteen. Hän antoi meille ideoita toteutukseen kertomalla yksityiskohtia alueesta ja yrittäjistä. Lehtisen mukaan meidän oli saatava työnllemme konkretiaa tutustumalla lisää alueeseen ja yrityksiin sekä miettimällä matkatuotteisiin liittyviä yksityiskohtia. Hän antoi meille uusia näkökulmia myös työhön liittyvän teorian suhteen.

Erityisen hyödyllistä antia olivat Lehtisen kertomat seikat, miten ekologisuus huomioidaan Björköbyn alueella liikkumisessa, ruokailussa ja muussa toiminnassa. Meidän suunnittele-

missamme paketeissa on tultava ilmi pakettien osa-alueet mukaan lukien matka-ajat sekä kokonaiskesto. Kustannuksia ja minuutin tarkkoja aikatauluja meidän ei hänen mukaansa tarvitsisi suunnitella. Luonnonsuojelu täytyy huomioida suunnittelussa. Välimatkoihin ja kuljetuksiin täytyy kiinnittää erityistä huomiota, sillä julkista liikennettä alueelle ei ole. Matkapaketti-ideoiden suhteen Lehtinen kannusti meitä kehittämään kurssimuotoisia paketteja, kuten esimerkiksi ruoanlaittokurssia eteenpäin. Lisäksi hän ehdotti Björköbyn kylässä toteutettavaa ”triathlon”-matkapakettia, jonka aktiviteetit vaihtelisivat vuodenaikojen mukaan. Talvella triathlon voisi esimerkiksi sisältää lumikenkäkävelyä ja retkisuksihihtoa. (Lehtinen 2010.)

5.3 Viimeiset vaiheet ennen suunnittelun aloittamista

Lehtisen tapaamisen jälkeen opinnäytetyöprosessi polki pitkälti kesän ajan paikoillaan erinäisten asioiden vuoksi. Olimme käyttäneet Pro Björköbyn asiakkaille toteutettavan selvityksen suunnitteluun paljon aikaa. Päätimme kuitenkin jättää selvityksen kokonaan toteuttamatta aikataulullisten ja muiden ilmenneiden hankaluuksien vuoksi. Asiakaslähtöisen tuotekehityksen näkökulma jäi työstämme siis kokonaan pois, koska selvitys olisi toiminut sen perustana. Selvitys olisi ollut suhteellisen pienimuotoinen ja sen tulokset olisivat toimineet työn yhtenä tietolähteenä.

Kesäkuun lopulla teimme päätöksen matkapaketti-ideoista, joita lähtisimme toteuttamaan. Päätimme kumpikin suunnitella itsenäisesti vain yhden matkapaketin alussa kaavailtujen yhteensä kolmen matkapaketin sijaan. Pakettien määräksi muodostui kaksi yksinkertaisimman toteutuksen ja jäljellä olevan ajan huomioimisen vuoksi. Jatkototeutukseen päätyivät ideat ekologisesta ruoanlaitto-kurssista sekä ulkomaalaisille suunnatusta paketista. Kulttuuripaketti karsiutui kokonaan pois. Valintaan vaikuttivat ideoiden erityislaatuisuus, korkeasesongin ulkopuolinen toteutusajankohta, uusien asiakasryhmien houkuttelevuus sekä uusien että jo olemassa olevien palveluiden yhdistely paketeissa. Jaoimme suunnittelun siten, että Linda suunnittelee ja kirjoittaa ruoanlaitto-kurssista ja Tiina ulkomaalaisille suunnatusta paketista. Aloimme itsenäisesti selvittämään ja suunnittelemaan matkapaketteihin liittyviä seikkoja.

Pääajatuksena matkapaketeissa on, että ne sijoittuvat Björköbyn kylän ympäristöön. Matkapaketit on suunniteltu ryhmille, joiden koko on 12–20 henkilöä. Paketeissa pyritään hyödyntämään mahdollisimman monen Pro Björköby:n yrityksen palveluita, mutta osa yrityksistä karsiutuu pois, mm. niiden suuren määrän vuoksi. Matkapakettien toteutuksessa hyödynnetään yhden luukun palvelun periaatetta. Matkaa järjestettäessä asiakas on yhteydessä vain yhteen yritykseen, vaikka paketin toteutuksessa olisi mukana useampi yritys (Lehtinen 2010). Heinonen (2010b) nosti esille lisää matkapakettien toteutuksessa huomioitavia seikkoja. Hänen mukaansa englannin käyttö palvelukielenä asiakkaiden kanssa on yrittäjien perusosaamista. Matkailupalvelut on mahdollista toteuttaa myös ranskaksi, saksaksi ja venäjäksi tulkkipalveluiden avulla lisämaksusta. Lisäkustannuksia paketteihin muodostavat myös osallistujien vakuuttaminen, josta yrittäjät pitävät huolen. Säävaraus vaikuttaa pakettien toteutukseen ainoastaan vesillä liikuttaessa, muilta osien paketit ovat aina toteutettavissa vuodenaikasta ja säästä riippumatta.

Suunnitteluprosessi on ollut pitkä ja välillä työn eteneminen on ollut hidasta. Yrittäjien tapaamisista on ollut aina suurin hyöty pakettien suunnittelun suhteen, koska heiltä on saanut paljon asiantuntevaa ja luotettavaa tietoa. Asiakaslähtöisyyden puuttuminen suunnittelussa on harmittavaa, mutta toisaalta olemme kuulleet yrittäjiltä heidän asiakkaidensa kommentteja ja yleistä tietoa asiakkaisiin liittyen. Yrittäjät ovat myös hyvin pitkälle vaikuttaneet ideoihimme. He tietävät, mitä toimintaan tarvittaisiin lisää ja mitä heiltä puuttuu kokonaan. Olemme kuitenkin pitäneet omat ideamme hengissä ja yhdistelleet niitä yrittäjien ideoiden kanssa.

6 TUOTTEISTAMINEN

Tässä luvussa käsitellään tuotteistamiseen liittyvää teoreettista viitekehystä. Luvun perustana toimivat kaksi teosta, joissa käsitellään tuotteistamista erityisesti meidän työmme kannalta olennaisesta näkökulmasta. Tuotteistamista lähestytään matkailupalvelujen kehittämisen pohjalta. Tekstin runko pohjautuu näihin kahteen teokseen, koska matkailupalvelujen tuotteistamisesta on yllättävän vähän kotimaista tekstiä saatavilla. Monipuolisuutta tekstiin on haettu hyödyntämällä lisäksi vieraskielisiä lähteitä, jotka keskittyvät pääosin konkreettisten tuotteiden kehittämisestä kertomiseen. Palveluiden ja tuotteiden tuotteistamisprosessista kerrotaan tekstissä rinnakkain, sillä ne ovat melko samankaltaisia soveltuvin osin. Luvussa käydään läpi tuotteistamiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä sekä kuvataan tuotteistamisprosessin kulku.

6.1 Tuotteistamiseen liittyvät käsitteet

Tuotteistamisessa kehitetään uusi matkailutuote huomioimalla tietyn matkailukohteen mahdollisuudet ja resurssit. Resursseilla tarkoitetaan matkailukohteen erityispiirteitä, kuten luontoon ja kulttuuriin liittyviä vetovoimatekijöitä. Matkailukohteen vetovoimatekijät houkuttelevat matkailijoita paikalle. Tuotteistamisessa kehitettyjen matkailutuotteiden peruspiirteisiin kuuluu selkeä ja määritelty hinta. Lisäksi tuotteet sisältävät asiakkaalle elämyksiä ja arvoa tuottavan perustan. (Komppula & Boxberg 2002, 93.)

Tuotteistamista määriteltäessä mainitaan matkailutuotteen ja elämyksen käsitteet. Näiden käsitteiden avaaminen helpottaa tuotteistamisprosessin ja sen osa-alueiden ymmärtämistä. Matkailutuote on ennen kaikkea palvelu, jossa asiakkaalle suunnattu aineeton elämys tuotetaan ja kulutetaan samanaikaisesti. Matkailutuote on ennen kaikkea paketti. Matkailupaketti koostuu hinnan lisäksi matkailukohteen vetovoimatekijöistä, palveluista, saavutettavuudesta sekä siihen liittyvistä mielikuvista. Käsitys matkailutuotteesta vaihtelee sen mukaan tarkastellaanko sitä palveluntuottajan vai palvelun kuluttajan eli asiakkaan näkökulmasta. Palveluntuottajalle matkailutuote perustuu ennen kaikkea yrityksen liikeideaan ja toiminta-ajatukseen, jotka määrittelevät yrityksen tarjoaman ydintuotteen. Asiakkaalle matkailutuote on pikemminkin kokemus ja elämys. Matkailutuotteeseen liittyvän koke-

muksen onnistuminen on riippuvainen sekä paikasta että asiakkaasta itsestään, mutta myös monesta muusta seikasta. (Komppula & Boxberg 2002, 10–14.) Jokaiselle matkailijalle elämys muodostuu omakohtaisesti, joten yksittäistä tyhjentävää määritelmää sille ei ole. Elämys on omakohtaisuuden lisäksi positiivinen, uniikki ja mieleenpainuva kokemus. Elämyksen syntymiseen vaikuttavat sekä matkailijan tietoisella että tiedostamattomalla tasolla kokemat seikat. Omakohtaisuuden vuoksi matkailuyritys ei suoranaisesti tuota elämyksiä asiakkaalle, vaan yritys voi luoda puitteet ja mahdollistaa siten positiivisen elämyksen syntymisen. (Verhelä & Lackman 2003, 34–36.)

Käsitteinä tuotteistaminen ja tuotekehitys ovat lähellä toisiaan. Komppulan ja Boxbergin (2002, 93) mukaan tuotteistamisessa ideana on kehittää aivan uusia matkailutuotteita, kun taas tuotekehitys painottaa olemassa olevien tuotteiden kehittämistä. Toisaalta tuotteistaminen on myös osa tuotekehitystä, mikä lisää käsitteiden välisen eron häilyvyyttä. Työsämme hyödynnetään molempia edellä mainittuja prosesseja. Erähenkinen ruoanlaittopaketti on aivan uusi matkailutuote ja ulkomaalaisille suunnatussa matkapaketissa yhdistellään yritysten jo olemassa olevasta tarjonnasta uusi kokonaisuus.

Ulrich ja Eppinger (2008) jakavat tuotekehityksen neljään erilaiseen prosessiin. Tuotekehitys on sekä aivan uusien tuotteiden luomista että vanhojen tuotteiden jatkokehittelyä. Esiteytyt prosessit koskevat lähinnä tekniikkaan liittyvää tuotekehitystä, mutta ovat sovellettavissa myös matkailualan toimintaan. Ensimmäisessä prosessivaihtoehdossa pyritään kehittämään uusi, mutta tavanomainen alusta tuotteille. Alustalle luodut uudet tuoteperheet ovat samantyyppisiä kuin aikaisemmat, ja niiden asiakaskohderyhmä on siten sama kuin aikaisemmin. Tämän tyyppinen muutos matkailualalla voisi olla esimerkiksi ravintolan sisustuksen ja ruokalistan vaihtaminen, mikä tarjoaisi uusia elämyksiä jo olemassa olevalle asiakaspohjalle. Toinen prosessi laajentaa jo olemassa olevan alustan tuotevalikoimaa muutamalla uudella tuotteella, jotka on suunnattu paremmin sopimaan tutuille markkinoille. Tästä esimerkkinä elämysmatkailuyritys, joka alkaa tarjota ryhmille pitkien vaellusten lisäksi muutaman päivän vaelluksia. Lyhyemmissä vaelluksissa on mukana monipuolisesti myös muuta ohjelmaa. Kolmas prosessi keskittyy parantamaan jo olemassa olevia tuotteita, jotta yritys voi säilyttää tuotteidensa kilpailukyvyn markkinoilla. Neljännessä prosessissa on eniten riskejä, koska siinä pyritään mullistavien uusien tuotteiden luomiseen. Tuotteiden tavoitteena on vallata aivan uusia markkinoita. (Ulrich & Eppinger 2008, 35–36.) Työn matkapakettien suunnittelu käsittää edellä esitetyistä prosesseista useamman vaihtoehdon

yhdistelmän: luodaan uusia tuotteita, parannellaan vanhoja ja houkutellaan uusia asiakkaita.

Trott (2005, 351) jakaa teoksessaan tuotekehityksen neljään vaihtoehtoon, aivan samalla tavoin kuten Ulrich ja Eppinger. Konkreettisten tuotteiden kehittämisessä neljän eri prosessivaihtoehdon malli näyttäisi olevan hyvinkin yleinen, kun taas palveluiden kehittämisen osalta prosessia ei ole voitu jakaa yhtä selkeästi osiin. Tuotekehityksen ja tuotteistamisen määrittelemisen vaihtelevat hiukan asiantuntijasta riippuen. Yleisesti alan kirjallisuudessa hyödynnetään enemmän tuotekehitys-käsitettä ja tuotteistamista lähinnä osana sitä. Tässä työssä ei ole tarkoituksena paneutua yksityiskohtaisesti käsitteiden vivahteisiin ja siksi molempia käsitteitä käytetään rinnakkain samaa tarkoittaen. Tuotteistamisesta ja tuotekehityksestä kerrottaessa tarkoitetaan sekä uusien tuotteiden innovointia että jo olemassa olevien tuotteiden kehittämistä. Tällä tavoin tekstin lukijaystävällisyys säilyy ja välttyään sekaannuksilta.

6.2 Tuotteistamisprosessin kulku

Käsitteiden avaamisen jälkeen syvennyttään tuotteistamisprosessiin. Alaluvussa lähdetään liikkeelle tuotteistamisen tärkeyden painottamisella osana yrityksen toimintaa ja kertomalla yleisellä tasolla prosessissa huomioitavista seikoista. Yleisestä kuvauksesta siirrytään yhä yksityiskohtaisempaan prosessin vaiheiden läpikäyntiin.

6.2.1 Prosessi osana yrityksen toimintaa

Markkinoilla toimivat mitä moninaisemmat yritykset tiedostavat tuotekehityksen merkityksen liiketoiminnan kannalta, sillä suomalaisetkin yritykset käyttävät vuosittain suuria rahasummia kehitystyön tukemiseen. Tuotekehityksen rahoittaminen täytyy olla tuloksiin tähtäävää, mutta rahoituksen laajuus ei takaa kehityksen onnistuneisuutta. Yrityksien on tärkeintä priorisoida ja keskittyä tiettyihin tuotteistamisprojekteihin, koska siten lisätään projektien onnistumismahdollisuuksia, tehokkuutta ja tulosta. Ajan tasalla oleva tuotekehitys muuttuu toimintaympäristön mukaan, huomioiden esimerkiksi markkinatilanteen, asiakkaiden tarpeet sekä sosiaalisen median tarjoamat mahdollisuudet. (Leino 2009.)

Tuotteistamisprosessi on tärkeä osa matkailuyrityksen toimintaa, kun halutaan pitää yritys mahdollisimman elinvoimaisena ja tuotteet markkinointikykyisinä. Matkailutuotteet pysyvät markkinoilla vain rajoitetun ajan ilman niihin tehtäviä muutoksia. Tuotteistamisen aloittamisen perusteena on yleensä muutos, joka voi tapahtua esimerkiksi asiakkaiden kulutustottumuksissa, markkina- tai kilpailutilanteessa. Tuotteistaminen täydentää ja kehittää yrityksen palvelujärjestelmää matkailutuotteen luomisen kautta. Onnistunut tuotteistamisprosessi ja sen hedelmänä syntynyt matkailutuote täyttävät asiakkaan, tuottajan, jälleennyjän sekä toimintaympäristön odotukset. (Komppula & Boxberg 2002, 90–91, 93–95.)

Trott (2005, 350, 354–357) käsittää uusien tuotteiden luomisen ennen kaikkea osana kannattavaa ja edistyksellistä liiketoimintaa. Tuotekehitys on yhteydessä yrityksen muihin strategisiin toimiin, kuten markkinointiin, resurssienhallintaan sekä liiketoimintasuunnitelmaan. Yrityksen toiminnan osa-alueet ovat lähtökohta tuotekehitykselle luoden ja määrittellen kehitysprosessin rakenteen. Trott painottaa uusien tuotteiden luomista järjestelmällisin keinoin. Tuotekehityksen täytyy aina olla suunniteltua ja perustua tiettyyn strategiaan. Tuotekehitys on projektin tapainen prosessi, jolle on suunniteltava sisältö ja aikataulu. Prosessi toteutetaan valmiita prosessivaihtoehtoja tai niiden yhdistelmiä hyödyntäen. Tuotekehityksen täytyy toteuttaa sekä yrityksen että asiakkaan tarpeet. Yrityksen tarpeet ovat osa sen liiketoimintasuunnitelmaa ja asiakkaan tarpeiden tyydyttäminen perustuu kilpailutilanteessa pärjäämiseen. Tuotekehityksessä täytyy lisäksi huomioida yrityksen nykyinen tuotetilanne. Uudet tuotteet täytyy kehittää toimivaksi osaksi tai lisäksi tuotekokoelmaa. Yrityksen toimintaympäristö luo omat mahdollisuutensa ja rajoituksensa tuotteiden luomiselle, mutta onnistuessaan prosessi erottaa yrityksen kilpailijoistaan ja antaa etulyöntiaseman markkinoilla.

Konkreettisten tuotteiden ja palveluiden kehittämissprosessit eroavat jonkin verran toisistaan. Palvelu- ja tuoteyrityksen täytyy molempien mieltä millaisia tuotteita tai palveluita ne haluavat tarjota. Tuotteistamisprosessi toteutetaan sitten päätetyn linjan mukaan. Lisäksi yritysten täytyy tehdä päätöksiä kehitettävän tuotteen aineellisiin ja aineettomiin palveluihin liittyen. Päätösten sisältö kuitenkin riippuu siitä, onko kyseessä tuotteisiin vai palveluihin erikoistunut yritys. Palveluyrityksen täytyy mieltä aineellisiin palveluihin liittyen, kuinka konkreettinen palvelun pitäisi olla ja millä keinoin konkreettisuutta voitaisiin parantaa. Aineellisilla palveluilla käsitetään yrityksen sisä- ja ulkotilat kuten parkkipaikka, sisustus, esitteet ja henkilökunnan työasut. Palveluiden tuottamisen konkreettisiin osa-alueisiin

panostaminen luo paremmat edellytykset asiakkaan kokeman positiivisen palvelun toteutumiselle sekä parantaa kokonaislaatua. Aineettomien palveluiden suhteen tehtävät päätökset liittyvät ydin- ja lisäpalveluiden tuottamisprosessiin sekä tuotemerkin luomiseen. Jokaisen asiakkaan omakohtainen kokemus palvelusta tekee sen tuottamisprosessin parantamisesta haasteellista, muttei mahdotonta. Kehittämisen kannalta tärkeää on miettiä palvelun toteuttamistapoja ja ajankohtaa sekä henkilökunnan sopivuutta. Palvelun toteuttamista käytännössä helpottaa blueprinttaus. (Avltonis & Papastathopoulou 2006, 37–40.)

Tuotekehitysprosessi etenee vaiheittain alkuideoinnista valmiiseen markkinoille myytäväksi asetettavaan tuotteeseen. Prosessi alkaa uuden tuotteen ideoinnilla, josta seuraa idean kehittäminen tuotteeksi. Tämän jälkeen uusi tuote testataan ja hinnoitellaan, jotta se on valmis markkinoitavaksi ja myytäväksi. Viimeisenä vaiheena tuote testataan asiakkaiden kanssa. Testauksen perusteella tuotetta voidaan vielä kehittää asiakkailta saatujen palautteiden avulla. (Verhelä & Lackman 2003, 76.) Seuraavaksi käydään yksityiskohtaisemmin läpi Verhelän ja Lackmanin kuvaamaa prosessinkulkua yhdistellen sitä Komppulan ja Boxbergin vastaavaan malliin. Opinnäytetyömme osuus tuotekehitysprosessista koskee vain prosessin kahta ensimmäistä vaihetta eli alkuideointia sekä idean kehittämistä tuotteeksi. Kokonaiskuvan antamiseksi työssä käydään läpi tuotteistamisprosessin loputkin vaiheet, vaikka niiden toteuttaminen pakettien suhteen riippuu kohdeyrityksistä. Paino on kuitenkin prosessin alkuvaiheiden käsittelyssä.

6.2.2 Prosessin vaiheet

Alaluvussa käydään yksityiskohtaisesti läpi tuotteistamisprosessin vaiheet perustuen erityisesti matkailupalveluiden tuotteistamiseen. Vertailun vuoksi kappaleen lopussa kerrotaan lyhyesti kahdesta vaihtoehtoisesta prosessimallista. Tekstissä läpikäytyt prosessimallit on tarkoituksella esitetty toisista erillään, jotta niiden eroavaisuudet ja tuotteistamisprosessin moninaiset toteuttamistavat tulisivat selkeästi ilmi.

Alkuvaiheen eli ideoinnin perustana on huomioida sekä asiakkaiden että yrityksen resurssit ja vahvuudet. Tärkeintä ideoinnissa on sen perustuminen näiden kahden osapuolen tarpeisiin. Ideoitaessa on pidettävä päämääränä mielessä erityisesti tuotteen asiakkaalle arvoa tuottava ydin. Yrittäjän näkökulmasta tärkeää on siis miettiä, miten hän voi toteuttaa raamit

arvon toteutumiselle. Yrittäjän on käytävä myös läpi miten uusi tuote kehittää yrityksen tuotevalikoimaa. Kaikkien edellä mainittujen seikkojen huomioimisen jälkeen ideaa voidaan lähteä muokkaamaan ja jalostamaan erilaisiksi tuotevaihtoehdoiksi. Tuote täytyy lisäksi kohdentaa ja räätälöidä asiakasryhmälle sopivaksi. Ideoiden runsaus ei ole haitaksi, kun mietitään miten niistä saadaan yhdisteltyä mahdollisimman hyvin tuotepaketin ydin-ideaan sopivia toimintoja. (Komppula & Boxberg 2002, 99–102; Verhelä & Lackman 2003, 77.)

Ideointivaiheesta siirrytään käytännön toteutuksen suunnitteluun. Tuotekokonaisuudelle asetetaan tavoitteet miettimällä mitkä tekijät saavat asiakkaan kokemaan tuotteen onnistuneesta toteutumisesta syntyvän elämyksen, eli tuotteen arvon. Asetettujen tavoitteiden perusteella tuotteelle kehitetään teema, jota kaikki tuotteeseen liittyvät osa-alueet tukevat. Matkailutuotteeseen liittyvät osa-alueet suunnitellaan yksityiskohtaisesti. Ensin huomioidaan perusasiat eli osallistujat, aikatekijät, toimintaympäristö vaatimuksineen ja aktiviteetit. Vasta tämän jälkeen mietitään käytännön asioita ja niihin liittyviä yksityiskohtia, kuten millaista varustusta tarvitaan ja mistä kuljetus hankitaan. (Komppula & Boxberg 2002, 103–104; Verhelä & Lackman 2003, 77–78.)

Tuotteistamisen alkuvaiheita seuraa tuotteen testaus, joka on suositeltavaa erityisesti uusia ohjelmajärjestelmiä suunniteltaessa. Testauksella tuotteen toimivuus voidaan tarkistaa ja korjata tuotteen toteutuksessa ilmenevät virheet ennen tuotteen viemistä markkinoille. Testauksen toteuttaminen helpottaa myös tuotanto- ja kulutuskaavion laatimista eli blueprinttausta. Tuotanto- ja kulutuskaavio on tuotteen toteuttajan itselleen ja toimihenkilöilleen laatima kaavio tai kuvio. Kuviossa käyvät ilmi kaikki tuotteen toteutukseen liittyvät tilat, tekijät ja heidän toimintonsa. Kaaviossa oman osansa muodostavat esimerkiksi toimitilat, asiakkaan palveluprosessi sekä asiakkaan palveluprosessin toteuttamiseen liittyvät näkyvät ja näkymättömät tekijät. Blueprinttauksen avulla selvennetään jokaisen osatekijän merkitystä ja tehtävää tuotteen toteuttamisessa. Hyvin laadittu tuotanto- ja kulutuskaavio muodostaa myös selkeän version lopullisesta tuotteesta ja helpottaa sen toteuttamista käytännössä. Blueprinttauksen jälkeen suunnitellaan jälleenmyyjille ja asiakkaille suunnattu tuoteseloste, josta käyvät ilmi tuotteeseen liittyvät yksityiskohdat. (Komppula & Boxberg 2002, 104–108; Verhelä & Lackman 2003, 78–79.) Suunniteltujen matkapakettien tuoteselosteet löytyvät työn liitteistä (LIITE1; LIITE 3).

Verhelän ja Lackmanin (2003, 82–83) esittämässä prosessimallissa tuotteen hinnoittelu toteutetaan ennen markkinointia. Perustana hinnoittelussa on huomioida kaikki tuotteen toteuttamiseen liittyvien osatekijöiden muodostamat kustannukset. Hinnoittelun ehdoton sääntö on, että asiakkaan maksama summa kattaa kaikki palvelun tuottamisesta syntyvät kustannukset. Hinnoittelusta voidaan siirtyä myynti- ja markkinointimateriaalien sekä -strategioiden suunnitteluun asiakkaiden houkuttelemiseksi. Markkinoinnissa on mietittävä materiaalin laatimisen lisäksi, miten halutut asiakkaat saavutetaan eri markkinointikanavien kautta. Hyvin tehty tuotesuunnittelun alkuselvitystyö on avuksi myös markkinointikanavien hyödyntämisen ja vetoavan markkinointimateriaalin suunnittelussa. Kompula ja Boxberg (2002, 112–114) kirjoittavat, että tuote on hyvä testata vielä kertaalleen alkumarkkinoinnin tavoittamalla ryhmällä. Testausvaiheessa ihanteellisinta olisi hyödyntää tuotajasta ulkoista kohderyhmää. Tällä tavoin nähtäisiin tuotteen toimivuus tositilanteessa ja voitaisiin vielä tehdä parannuksia mahdollisesti ilmenneisiin puutteisiin. Testausryhmän valitseminen riippuu tuotteen loppukuluttajaryhmästä. Testiryhmään voi valita esimerkiksi tuotteen jälleenmyyjiä, jolloin testaus onnistuessaan edistää tuotteen jatkomarkkinointia. Onnistunutta markkinatestausta seuraa tuotteen laskeminen markkinoille sekä tuotteen kaupallistaminen. Kaupallistamisen jälkeen on tärkeää tehdä jatkuvaa tuotteen arviointia ja seuranta, jotta mahdolliset epäkohdat esimerkiksi tuotteen toteutuksessa tai myynissä voidaan korjata.

Ulrich ja Eppinger (2008) keskittyvät konkreettisten tuotteiden kehitysmallin esittämiseen, lähinnä isojen organisaatioiden näkökulmasta. Tuotekehitysprosessi on laaja kokonaisuus. Prosessi sisältää tuotteen suunnittelun, asiakkaiden tarpeiden huomioimisen, tuotteeseen liittyvien osa-alueiden muokkaamisen sekä tuotteen testaamisen. Uuden tuotteen liikeidean kehittäminen on myös tärkeä osa prosessia. (Ulrich & Eppinger 2008.) Pääkohdittain prosessimalli on samanlainen kuin palveluiden tuotteistamiseen keskittynyt malli, sen osa-alueiden sisältö on kuitenkin erilainen. Seuraavaksi kerrotaan tarkemmin mallin teoriasta ainoastaan tuotesuunnittelun osalta.

Tuotesuunnittelu on viisivaiheinen projektiluontoisesti osana tuotekehitystä toteutettava prosessi. Tuotesuunnittelutyö alkaa mahdollisuuksien kartoittamisella. Ideoiden kehittämisessä voi olla mukana henkilöitä koko yrityksestä, heidän toimenkuvastaan riippumatta. Kartoitustyö suoritetaan usean eri tietolähteen huomioiden. Tietolähteinä toimivat asiakkaat, yrityksen henkilökunta, markkinatilanne, kilpailijoiden tuotteet jne. Kartoitus ja sen

kautta syntyneiden ideoiden dokumentointi on hyvä suorittaa järjestelmällisesti, jotta prosessin seuraava vaihe sujuu jouhevasti. Prosessin toisessa vaiheessa arvioidaan kerättyjä ideoita ja asetetaan ne tärkeysjärjestykseen. Arvioinnissa huomioidaan ideoiden jatkokehityksen vaikutukset yrityksen kilpailuasemaan. Kilpailuasema voi olla teknologinen, kustannuksellinen sekä asiakas- ja markkinalähtöinen. Lisäksi ideoiden toteutuksen suunnitteluun täytyy suhteuttaa markkinoiden asiakasryhmät, tarvittava teknologia ja tuotealusta sekä tuotteiden vaikutus valikoimaan. Prosessin kolmannessa vaiheessa suunnitellaan resurssien jakaminen ja aikataulutus valitun tuotekehitysidean toteuttamiseksi. Resurssien jakamisessa täytyy huomioida realistisesti yrityksen voimavarat, ettei ryhdytä liian moneen tai oman henkilökunnan osaamisen ylittävään tuotekehitysprojektiin. Välitavoitteiden luominen puolestaan helpottaa aikataulun suunnittelua. Jatkokehitykseen otettu idea, resurssien jako ja aikataulutus ovat pohjana tuotekehityssuunnitelmalle. Neljännessä vaiheessa joukko asiantuntijoita arvioi tuotekehityssuunnitelmaa ja antaa siitä oman lausuntonsa. Lausunto käsittää tuotteen kaikkien osa-alueiden etujen ja haittojen arvioinnin. Lausunnossa punnitaan mm. tuotteen kautta saavutettavia hyötyjä yritykselle itselleen ja sen asiakkaille sekä markkinatilanteeseen ja tuottamiseen vaikuttavia tekijöitä. Lopuksi asiantuntijoiden lausuntojen pohjalta tehdään päätös tuotesuunnitelman siirtämisestä jatkototeutukseen tai sen hylkäämisestä. (Ulrich & Eppinger 2008, 37–50.)

Avlonitis ja Papastathopoulou sivuavat lyhyesti Scheuingin ja Johnsonin esittämää viisi-toistavaiheista uusien palveluiden kehittämismallia. Palveluiden kehitystyö lähtee liikkeelle uusien palvelutavoitteiden ja -suunnitelman muotoilulla, huomioiden toimintaympäristön ja markkinatavoitteet. Sitten siirrytään ideointiin, jossa käytetään apuna sisäisiä ja ulkoisia lähteitä. Ideat seulotaan ja niistä valitaan parhaat jatkokehitykseen. Valituille palveluideoille luodaan liikeidea. Liikeidean kehittämisessä tarkastellaan palvelun tulevaisuuden näkymiä ja kuunnellaan asiakkaisiin yhteydessä olevan henkilökunnan mielipiteitä. Liikeidea testataan, jonka jälkeen pohditaan palvelun toteuttamista. Palvelun toteuttamisen järkevyyttä tarkastellaan markkinanäkymien ja budjetin perusteella, eli miten kannattavaa liiketoiminnan kannalta palveluidean jatkokehitystyö on. Idean hyväksynnän jälkeen seuraa tarkempi suunnittelu ja testaus, jossa ovat mukana kuluttajat ja toiminnallisen puolen henkilökunta. Toiminnallinen puoli jatkaa palvelun kehittämistä suunnittelemalla ja testaamalla palveluprosessin sekä -järjestelmän. Palvelulle suunnitellaan seuraavaksi markkinointi, joka testataan asiakkailla. Tämän jälkeen henkilökunta koulutetaan uuden palvelun tuottamiseen. Koulutusta seuraa asiakkaille toteutettava palvelun pilotin ja markkinoinnin

testaus. Vasta kaikkien palveluun liittyvien ideointi-, suunnittelu- ja testausvaiheiden jälkeen tuote lasketaan markkinoille. Markkinoille laskemisen onnistumisesta tehdään vielä lopuksi arviointi. (Avlonitis & Papastathopoulou 2006, 85–87, 98.)

Edellä esitetty prosessimalli on erittäin yksityiskohtainen ja selkeä. Mallin kautta kehitetyt uudet palvelut ovat varmasti loppuun asti suunniteltuja ja hyvin testattuja. Toisaalta monivaiheisuutensa ja laajuutensa vuoksi prosessin kautta on tuskin järkevää tuotteistaa pienen mittakaavan palvelu-uutuuksia. Yksittäisten palvelu-uudistuksien sekä vanhojen palveluiden kehittämisen osalta mallin luulisi pätevän soveltuvin osin. Prosessimallissa painottuu erityisesti liiketoiminnallinen näkökulma. Malli muistuttaa Ulrichin ja Eppingerin tuotekehitysmallia, palveluille erityisesti muokattuna.

Tämä luku perehtyi tuotteistamiseen antaen aiheesta laajan yleiskuvan, osittain yksityiskohtiinkin perehtymällä. Tärkeintä tuotteistamisessa on tarkoin tehty suunnittelu, sillä se sitoo paljon yrityksen voimavaroja, aikaa ja rahaa. Tuotekehitystyö on osa yrityksen elinvoimaisuutta ja siihen kannattaa panostaa menestymismahdollisuuksien parantamiseksi. Luvun tarkoituksena oli osoittaa, miten moninaisilla tavoilla tuotekehitystä voi lähestyä ja miten paljon eri asioita siinä on otettava huomioon. Ei ole olemassa vain yhtä tapaa toteuttaa tuotekehitys, minkä osoittavat edellä kuvatut kolme tuotteistamisprosessin mallia. Tuotteistamismallit noudattavat samoja päälinjoja, mutta painottuvat ja keskittyvät eri osa-alueisiin. Tärkeää tuotteistamisessa onkin valita sopivin tapa tuote- tai palvelukohtaisesti. Meidän matkapakettien suunnittelun pohjana oli suomenkielisistä lähteistä otettu malli, sillä se oli yksityiskohtaisin ja sopivin matkailupalvelujen kehittämisen huomioiden.

7 MATKAPAKETTIEN YKSITYISKOHTAINEN SUUNNITTELU

Tässä luvussa käydään läpi kahden Pro Björköby ry:lle ideoidun ekologisen matkailupaketin tarkempi suunnittelu. Suunnittelussa on pyritty huomioimaan kaikki pakettien toteuttamiseen liittyvät osa-alueet. Suunnittelu kerrotaan osio osiolta yksityiskohtaisesti valintoineen ja perusteluineen. Tehtyjen valintojen pohjana ovat työtä varten kerätty teoreettinen tietoperusta sekä konsultoinnit. Suunnittelulla on pyritty luomaan mahdollisimman toteutettavia ja käyttökelpoisia matkakokonaisuuksia, jotta yrittäjät voisivat vaivatta jatkaa pakettien tuotekehitysprosessia markkinoille vietäviksi tuotteiksi. Suunniteltujen matkapakettien tuote- sekä ohjelmakuvaukset löytyvät työn liitteistä (LIITTEET 1-4).

7.1 Ice, sea and extreme - Ulkomaalaisille suunnattu paketti

Paketin asiakaskohderyhmänä ovat ulkomaalaiset yritysasiakkaat, jotka saapuvat Vaasaan AirBalticin avaaman uuden lentoreitin kautta (AirBaltic 2010). Muina kohderyhminä ovat ekologisuudesta, elämyksellisyydestä ja tiimihengen rakentamisesta kiinnostuneet henkilöt. Oletusryhmäkokona suunnitellussa paketissa on 12–20 henkilöä. Ryhmän jäsenet ovat esimerkiksi suomalaisen yrityksen kutsumia ulkomaalaisia yritysvieraita. Paketti on mahdollista tietyin muutoksin toteuttaa myös muille ryhmille ja pelkästään suomalaisille osallistujille. Paketin ydinideana eli teemana on elämyksellisyys ja houkuttelevuus Suomeen aikaisemmin tutustumattoman vierailijan näkökulmasta. Teeman ympärille rakennetaan kaikki pakettiin liittyvät osa-alueet (Verhelä & Lackman 2003, 77). Elämyksellisyys pyritään toteuttamaan mm. erilaisten aktiviteettien muodossa Björkön alueen tarjoamassa ainutlaatuisessa ympäristössä. Aktiviteeteissa pyritään monipuolisuuteen tarjoamalla fyysistä tekemistä, alueeseen tutustumista sekä rentoutumista. Tärkeää aktiviteeteissa on yhdessä tekeminen. Paketin suositeltu toteutusaika on marraskuusta huhtikuuhun aidon talvisen elämyksen luomiseksi ja yritysten toiminnan vahvistamiseksi myös huippukauden ulkopuolella (Heinonen 2010a).

Paketin nimi on englanniksi asiakaskohderyhmän huomioiden. Paketin koko nimi on Ice, sea and extreme – Diverse experiences in Björkö island, The Kvarken Archipelago. Nimi on jaettu kahteen osaan. Nimen alkuosa toimii sloganin tavoin ja loppuosa antaa tarken-

nuksen alkuosalle sijoittamalla sen tiettyyn ympäristöön. Nimen alkuosa ”Ice, sea and extreme” pyrkii herättämään asiakkaiden huomion luomalla mielikuvia matkasta. Valitut kolme sanaa edustavat hyvin matkaa ja sen toteuttamisympäristöä. Ice-sana kuvaa niin paketin talvista toteuttamisajankohtaa kuin jääkauden alueen maisemaan jättämiä jälkiäkin. Sea-sana kuvaa aluetta hallitsevaa elementtiä eli merta. Extreme-sanalla herätellään asiakkaiden seikkailunhalua, sillä matkan toteutusympäristö ja aktiviteetit ovat äärimmäisiä Suomeen aikaisemmin tutustumattomien vieraiden näkökulmasta. Nimen loppuosasta käy ilmi, että kyseessä on monipuolisia elämyksiä Björkön saarella, Merenkurkun saaristossa. Loppuosa kiteyttää paketin teeman sekä aktiviteettien vaihtelevuuden. Nimestä on jätetty kokonaan pois matkaan viittaavat sanat paketin räätälöitävyyden vuoksi, koska englannin kielestä on vaikea löytää neutraalia matkaa tarkoittavaa sanaa. Kielessä eri matka-sanat ohjaavat matkan keston ja luonteen tulkintaa.

Pyrkimyksenä on muodostaa Pro Björköbyn yritysten tarjoamista palveluista monipuolinen, mielenkiintoinen ja toimiva matkailukokonaisuus ulkomaalaisille asiakkaille. Paketti sijoittuu nimenomaan Björkön saarelle, koska saaren ympäristö ja palvelut ovat ihanteellisia toteutuksen kannalta. Matkapaketin toimintojen keskittäminen on vaivattomin ratkaisu talvisessa ympäristössä ja se vähentää myös yritysten työmäärää. Paketin toteutuksen aikana asiakkaat tutustuvat intensiivisesti Björköön, jolloin he saavat käsityksen saaresta osana Merenkurkun saaristoa. Tarkoituksena on, että asiakkaat muodostavat vierailunsa aikana kuvan saaristoalueen luonnosta sekä Merenkurkusta osana ihmisten elämää. Vierailun aikana tutustutaan siis myös alueen historiaan, ihmisiin ja elinkeinoon.

7.1.1 Sisältö

Tuotteistamisen teoreettisen mallin mukaan matkapaketin suunnittelussa täytyy ensin lähteä liikkeelle toteutuksen osatekijöiden suunnittelusta ja vasta sitten siirtyä yksityiskohtaisempien asioiden miettimiseen. (Verhelä & Lackman 2003, 77–78). Matkapakettiin liittyvistä osa-alueista käsitellään ensin tarkemmin asiakkaat, kuljetukset, majoitus ja aktiviteetit. Matkapaketin ohjelman suunnittelu etenee suurista linjoista yksityiskohtien hiomiseen. Kuljetus ja pääaktiviteetit muodostavat matkapaketin rungon. Muut tekijät, kuten pakettiin sisältyvät lisäohjelmat, majoitus sekä ruokailut ovat muunneltavissa. Kaikissa matkapaket-

tiin vaikuttavissa tekijöissä pyritään mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittaviin ratkaisuihin.

Asiakkaista kerrottiin, että he ovat lentäen Vaasaan tulevia ulkomaalaisia yritysvieraita. Lentämiseen kuluvan ajan ja vaivan vuoksi on suotavaa, että asiakkaat viettävät vastapainoisesti ainakin pari päivää Merenkurkun alueella. Kuljetukset ja niiden luomat rajoitukset ovat olennainen osa paketin suunnittelua, joten sisällön suunnittelussa lähdettiin liikkeelle lentojen aikataulujen selvittämisestä. AirBaltic:in (2010) mukaan lentoyhteyksiä kulkee välillä Riika-Vaasa-Riika päivittäin. Lentojen ajat vain ovat hiukan ongelmalliset ja tekevät mahdottomaksi muun ohjelman toteuttamisen lentopäiville. Lennot Riikasta saapuvat Vaasaan ennen kello kymmentä illalla ja takaisin lennot lähtevät kello kahdeksan aamulla. Varsinaiseen ohjelmaan voisi varata aikaa vähintään 2–3 päivää, sillä valoisan ajan lyhyys talvella rajoittaa huomattavasti aktiivista aikaa päivittäin. Paketti kestäisi aktiviteetteineen ja kuljetuksineen minimissään neljä päivää, pidennetyn viikonloppumatkan tapaan. Paketin sisältö on tietenkin mahdollista räätälöidä hidastempoisemmaksi ja siten useammankin päivän kestäväksi. Neljä päivää on vähimmäisaika, joka kaikkien paketissa mainittujen aktiviteettien toteuttaminen vieraille vaatii, lentokuljetukset ja muut seikat huomioiden. Paketin kesto on suhteellisen lyhyt ja intensiivinen, mutta sopii asiakkaiden tarpeisiin. Oletettavasti asiakaskohderyhminä toimivilla yritysasiakkailla ei ole hektisen työelämän vuoksi ylenmäärin aikaa käytettäväksi matkoilla.

Lentojen selvittämisen jälkeen siirryttiin muiden tarvittavien kuljetusten suunnitteluun. Lentojen lisäksi kuljetusta tarvitaan Björköön alueelle ja takaisin, koska julkista liikennettä alueelle ei ole. Kätevintä on, että asiakasryhmää kuljettaa sama bussi koko paketin toteutuksen ajan. Kuljetuksiin on varattava runsaasti aikaa etäisyyksien vuoksi, sillä matka Vaasasta Björköön kestää vähintään tunnin (Pro Björköby ry 2010). Talvella matkan taittamiseen on syytä varata vielä enemmän aikaa. Talvisessa ympäristössä liikkumisen hitauden ja ekologisuuden huomioiden matkapaketin aktiviteetteja on järkevä keskittää, jotta bussilla ei liikuta alueella turhaan luoden ylimääräisiä kuljetuspäästöjä. Kuljetukseen liittyvien linjojen päättämisen jälkeen keskityttiin paketin majoitus- ja aktiviteettipuoleen. Majoituksessa tärkeintä on majoituspaikan talviasuttavuus ja palvelumahdollisuudet. Ekologisinta on myös ruokailujen keskittäminen eli toteuttaminen pitkälti majoituspaikassa. Paketin aktiviteettien puolestaan täytyy olla asiakkaiden kannalta mielenkiintoisia, talvisessa ympäristössä toteuttamiskelpoisia ja myös ratkaisuiltaan ekologisista. Esimerkiksi moottorikelk-

kasafarit ja muut vastaavat ovat täysin poissuljettuja vaihtoehtoja. Talvisella merellä liikkuminen olisi varmasti ulkomaalaisille vieraille liiankin arktinen kokemus, puhumattakaan veneilyn synnyttämistä päästöistä. Aktiviteettien toteutuksessa saastutetaan luontoa vähiten aktivoimalla asiakkaat itse liikkumaan alueella. Aktiviteeteissa täytyy ehdottomasti huomioida, että Merenkurkun alue ja sen erityislaatuisuus tulevat ilmi (Heinonen 2010a). Tämä seikka voidaan tuoda ilmi erityisesti alueen luonnossa toteutettavien aktiviteettien muodossa.

Paketin suuntaviivojen pohjalta kehitettiin ohjelman sisältö. Tärkeää suunnittelussa oli asiakaskohderyhmän ja heidän tarpeidensa huomiointi. Ohjelman täytyy olla asiakkaiden näkökulmasta houkutteleva, uusia elämyksiä ja positiivisia kokemuksia tarjoava. Haasteen ohjelman suunnittelulle loi sille varattu suhteellisen lyhyt aika eli pari päivää. Lyhyestä ajasta riippumatta vieraiden täytyisi saada kohtuullinen kuva Merenkurkun alueesta sekä kokea erityislaatuisia talvisia aktiviteetteja. Tapaamiset yhteyshenkilöiden kanssa olivat antaneet useita toteutusvaihtoehtoja ja selventäneet mitä kaikkea alueella on mahdollista tehdä. Lehtisen (2010) kylätriathlon-idean hyödyntäminen muodostui osaksi paketin toteutusta. Myös Heinosen (2010a) mainitsemia tutustumiskohteita, alueen museota ja paikallista yritystä, hyödynnettiin paketin ohjelmassa. Aktiviteettipäivät muodostuivat siis alueeseen tutustumisen ja triathlonin ympärille. Suunnittelun loppuvaiheessa keskityttiin aktiviteettien yksityiskohtaiseen toteutukseen, ruokailuihin ja kuljetuksiin. Viimeisinä suunnitteluvaiheina paketille kehitettiin nimi, kirjoitettiin tuotokuvaus sekä ohjelmakuvaus suurpiirteisine aikatauluineen.

Tehdyt valinnat paketin yksittäisten ratkaisujen suhteen perustellaan kerrottaessa sen toteutuksesta päiväkohtaisesti. Kerronnasta on jätetty kokonaan pois tarkat aikataulut niiden runsaan määrän vuoksi ja koska ne löytyvät arvioituina aikoina paketin ohjelmakuvauksesta (LIITE 2). Aikatauluihin vaikuttaa asiakasryhmän rakenne, eli missä ajassa he taittavat jonkin matkan. Oletuksena luodussa aikataulussa on, että asiakasryhmä koostuu suhteellisen hyväkuntoisista henkilöistä, jotka taittavat matkoja rivakasti. Matkojen pituuksia ei ole ohjelmassa erikseen mainittu, mutta ne on otettu huomioon aikataulutuksessa. Lisäksi toteutuksesta kerrottaessa mainitaan ehdotusluontoisesti matkailuyritykset, joka voisivat olla mukana. Työnjako paketin toteutuksen suhteen on kiinni yrityksistä itsestään. Paketin on tarkoitus olla niin räätälöitävissä kuin mahdollista ja siksi esitetyt aikataulut, yritykset ja muut seikat ovat tietenkin vain ehdotuksia.

Paketin toteutuksessa vieraat saapuvat alueelle ensimmäisenä päivänä, toinen päivä käytetään pääosin alueeseen tutustumiseen, kolmantena päivänä vuorossa on leikkimielinen triathlon ja neljäntenä päivänä vieraat lähtevät alueelta. Alueeseen tutustuminen suoritetaan ennen triathlon-päivää, jotta vieraat tietävät millaisessa paikassa viettävät aikaansa. Toteutuksen hahmottamisen selkeyttämiseksi paketille on luotu esimerkkikohderyhmä. Ryhmän enemmistö muodostuu pohjanmaalaisen yrityksen Vaasaan kutsumista ulkomaalaisista yhteistyökumppaneista, jotka ovat työnantajansa toimesta lähteneet incentive-matkalle. Ryhmässä on mukana myös pohjanmaalaisen yrityksen omia työntekijöitä.

7.1.2 Toteutus

Ennen matkaan lähtöä ulkomaalaiset vieraat ovat saaneet alkuinformaationa tulevien päivän ohjelman sekä ohjeistuksen mukaanotettavista varusteista. Saaristossa on talvella todella kylmä, joten lämmintä vaatetta on varattava riittävästi. Tarvittaessa Pro Björköbyn yritykset voivat vuokrata lisävarustusta asiakkaille (Heinonen 2010a). Alkuinformaation mukana on myös ollut tiedote matkan hintaan sisältyvästä lento- sekä bussikuljetuspäästöjen kompensointimaksusta. Maksu siirretään lyhentämättömänä lahjoituksena UNESCOlle (1992–2010) Maailmanperintökohteiden suojelua varten. Tämä ratkaisu on suoraviivaisin vaihtoehto kompensoinnin suhteen verrattuna esimerkiksi lentoyhtiöiden maksujärjestelmiin, koska UNESCO:n kautta osa rahoista menee myös Merenkurkun alueen suojeluun. Ulkomaalaisten asiakkaiden kone saapuu Vaasan lentoasemalle illalla ennen kello kymmentä (AirBaltic 2010). Paketin suomalaiset osanottajat ovat lentoasemalla vieraita vastassa oppaan kanssa, joka on mukana koko paketin toteutuksen ajan. Lentoasemalla ryhmä siirtyy yhdessä bussiin ja matka jatkuu Björköbyhyn. Bussikuljetuksista huolehtii Pro Björköby ry:n uusi jäsen, kuljetusfirma Ingves (Lehtinen 2010). Asiakkaat saapuvat majoituskohteeseen Björkö Wärdshusiin yötä vasten. Björkö Wärdshus toimii majoituskohteena monipuolisuutensa vuoksi. Majoitusyrityksessä on riittävästi huoneita, kokoustilat, se on talviasuttava sekä suosii ekologisuutta ruokailuissa. (Björkö Wärdshus 2010e; 2010f; Kankkonen-Sandström 2010). Björkö Wärdshusissa yritysasiakkaille on helppo järjestää täysihoito ruokailuineen ja muine palveluineen.

Toisena päivänä kokoustetaan sekä tutustutaan Merenkurkun alueeseen. Toinen päivä vietetään tiiviisti Björkön saareen tutustuen. Saaren monipuolisuuden vuoksi alueella saa käsi-

tyksen niin saaresta osana Merenkurkun luontoa kuin paikallisesta saaristolaiselämästäkin. Tutustumiskierrosta ajatellen matkan vetäjän olisi hyvä olla maailmanperintö-opas tai muu asiaan perehtynyt, jonka johdolla vieraat tutustuisivat mm. alueen maankohoamiseen sekä De Geer -moreeneihin. Tällä tavoin vieraille voitaisiin osoittaa selvästi, mitkä seikat tekevät alueesta erityislaatuisen (Heinonen 2010a). Opas saisi myös matkanteon tuntumaan kevyemmältä kertoessaan alueesta ja siihen liittyvistä seikoista paikasta toiseen siirryttäessä.

Talvi vuodenaikana asettaa omat rajoituksensa alueen luontoon tutustumiseen ja siellä liikkumiseen. Pysyminen vain yhdellä saarella on ihanteellinen alueella liikkumisen suhteen. Välimatkat paikkojen välillä ovat suhteellisen lyhyitä, siirtyminen paikasta toiseen on nopeaa ja voidaan toteuttaa ekologisesti (KUVIO 1). Liikkumisessa voisi hyödyntää esimerkiksi potkukelkkoja, sillä yrityksistä Torpet (2010) vuokraa potkukelkkoja. Myös Hannelen mökkien (2010b) tarjonnassa mainittu koiravaljakkoajelu toisi ohjelmaan omaa erityisyyttä, joskin sen järjestäminen voi muodostua hankalaksi julkisilla teillä liikuttaessa. Kävelenkään matkat eivät muodostu turhan pitkiksi, koska matkaa taitetaan osissa ja pysähtymisiä on paljon. Kaikkien edellä mainittujen kulkutapojen yhdistäminen paketin toisena päivänä muodostaisi alueella liikkumisesta mielenkiintoisen kokonaisuuden. Kulkutavan valinta on tietenkin ryhmästä ja sen omasta aktiivisuudesta kiinni, mutta ylimääräisiä bussikuljetuksia on pyrittävä välttämään.

Paketin toinen päivä alkaa aamupalalla Wärdshusissa, jonka jälkeen ryhmä siirtyy kokoustiloihin. Aluksi käydään oppaan johdolla läpi tulevaa ohjelmaa ja alueella noudatettavia käyttäytymissääntöjä luonnonsuojelun turvaamiseksi (Pro Björköby ry 2010). Sen jälkeen ryhmälle on varattu aikaa mahdollisen kokouksen pitämiseen kahvituksineen, sillä onhan kyseessä yrityshenkilöiden matka. Kokoukselle varattu aika on suhteellisen lyhyt, sillä matkan tarkoituksena on nimenomaan elämysten kokeminen Merenkurkun ainutlaatuisessa ympäristössä. Kokoustiloissa ryhmällä on mahdollisuus istua kotikonttorissaankin. Kokouksen jälkeen ryhmä syö Wärdshusissa vielä lounaan ja lähtee tutustumaan alueeseen. Talvisen valoisuusajan vuoksi ryhmä tutustuu ensin lähemmin luontoon ja sitten alueen historiaan ja ihmisten elämään sisätiloissa. Ensin ryhmä siis siirtyy Björkön saaren pohjoisempaan osaan tutustuakseen tarkemmin vesistöalueisiin (KUVIO 1). Perille saavuttuaan ryhmä pääsee tutustumaan maanpinnan kohoamiseen Bodbackin ja Svedjehamnin satamien läheisyydessä. Svedjehamn toimii alueen nykyisenä satamana ja Bodback puolestaan on

entinen kalasatama, joka on rantaviivan siirtymisen vuoksi täysin maan päällä (Mustasaaren saaristo 2010). Ryhmä tutustuu helpoiten talviseen vaikeakulkuiseen maastoon kipuaamalla Svedjehamnissa sijaitsevaan 20 metriä korkeaan näkötorniin Saltkaretiin. Tornin huipulla ryhmäläiset saavat laajan kuvan alueesta ja maisemista. (Metsähallitus 2010h.)

Näköalatornissa käynnin jälkeen ryhmän matka jatkuu Björkön museoalueelle. Ennen museoon tutustumista syödään mukaan otetut eväät, jotta ryhmäläiset jaksavat keskittyä museokierroksen ajan. Museoalueella vieraat saavat käsityksen paikallisesta saaristolaiselämästä tutustumalla kotiseutumuseoon ja Mårtessin tupaan (Björkö Forminnesförening r.f. 2010). Museovierailun jälkeen ryhmä siirtyy tutustumaan lähistöllä sijaitsevaan paikalliseen yritykseen, kalanjalostamo Gunnel's Fisk:iin (Heinonen 2010a). Tällä tavoin vieraat näkevät käytännössä saaren elinkeinotoimintaa ja saavat konkretiaa museovierailulle. Gunnel's Fisk on oivallinen käyntikohde myös kalanjalostamon yhteydessä toimivan kahvilan ja myymälän vuoksi. Kahvilassa ryhmä nauttii myöhäisen lounaan ennen tutustumiskierroksen aloittamista jalostamossa (Pohjanmaan matkailu 2005a). Lounaalla vieraat saavat mahdollisuuden maistaa paikallisia kalatuotteita. Vierailun jälkeen ryhmä palaa illaksi takaisin Björkö Wärdshusiin, jossa on tarjolla iltapalaa.

Alueeseen tutustumiseen liittyvien aktiviteettien vastapainoksi paketin kolmas päivä sisältää liikunnallista toimintaa kylätriathloniin osallistumisen muodossa sekä muita tiimihengen nostattamiseen tarkoitettuja aktiviteetteja. Triathlon tarkoittaa urheilullista kilpailua, joka sisältää kolme eri osiota; normaalisti pyöräilyä, juoksun sekä uinnin (Dictionary 2010). Kylätriathlon valikoitui yhdeksi pääaktiviteetiksi, koska siinä on mahdollista tutustua talvisiin urheilulajeihin yhdessä tekemisen kautta. Lisäksi talvisessa ympäristössä, kuten jään ja lumen päällä toteutettavat aktiviteetit eivät kuluta maastoa. Triathlonissa tarkoituksena on pitää yhdessä hauskaa, joten matkojen pituus ei ole olennainen. Triathlonin suorittamisesta jaetaan myös leikkimieliset palkinnot, joilla pyritään kannustamaan ryhmäläisiä tekemään parhaansa. Kaikille triathlonin suorittajille voidaan jakaa kunniakirja ja voittajaksi valitaan esimerkiksi joukkue, jolla on hausointa aktiviteetteja suorittaessaan.

Kolmas päivä aloitetaan aamupalalla Wärdshusissa, jonka jälkeen lähdetään Hannelen mökkien ympäristössä toteutettavien triathlon-aktiviteettien pariin. Hannelen mökit tarjoaa oivallisen ympäristön triathlon-päivälle sijaitessaan Svedjehamnin sataman läheisyydessä. Alueella on mahdollisuudet esimerkiksi lumikenkäkävelyyn, retkisuksihiittoon sekä avan-

touintiin. Lisäksi mökkien läheisyydessä on tarvittavat varusteet ruoanlaittoon ulkoilmassa. (Hannelen mökit 2010a). Kuljetus alueelle tapahtuu poikkeuksellisesti bussilla, sillä luvassa on pitkä ja fyysisesti raskas päivä ryhmän jäsenille. Mukana on myös kuljetettava ruoanlaittotarpeet sekä mahdolliset lisävarusteet. Heinosen mukaan asiakkaiden ja varusteiden kuljettaminen triathlon-päivänä onnistuu myös koiravaljakoilla (Heinonen 2010b). Tällöin matkojen taittamiseen on tietenkin varattava enemmän aikaa. Toteuttajina Pro Björköbyn yrityksistä triathlonissa voisivat toimia AWAY Tourism tai yritysryhmän uusi matkailuyrittäjä Outback (Lehtinen 2010). Triathlonissa asiakkaat jaetaan sekajoukkueisiin alkuopastuksen ja triathlonaktiiviteetteihin perehdyttämisen jälkeen. Aktiiviteettien suoritusmatkat eivät ole kovin pitkiä, koska oletuksena on asiakkaiden lajeihin aikaisempi perehtymättömyys. Ryhmä on voinut valita etukäteen triathloniin kolme aktiiviteettia, esimerkiksi lumikenkäkävelyn, retkisuksihiihdon ja retkiluistelun. Björköbyn yrityksillä on tarjolla todella laaja valikoima talvisia aktiiviteetteja, joita voidaan kaikkia hyödyntää triathlonissa. Hiihtäminen ja luistelu osana triathlonia kuvastavat suomalaisia talviurheilulajeja, mutta mikseipä asiakkaille voisi kehittää talvisen seikkailuradan tai jotain muuta vastaavaa. Heinosen (2010b) mukaan erityisesti hiihtäminen ja luistelu ovat todellisia elämyksiä monelle ulkomaalaiselle, jotka eivät ole kokeneet kunnollista talvea kotimaassaan. Tämän vuoksi myös jään päällä liikkuminen on suurimmalle osalle todella erityislaatuista.

Triathlonin suorittamista seuraa kisan voittajien palkitseminen ja mukaan otetun kevyen retkilounaan syöminen. Raskaiden aktiiviteettien jälkeen ryhmäläiset saavat mahdollisuuden rentoutumiseen saunomalla ja uimalla. Saunominen rannassa talvella ja hyisessä meressä pulahtaminen ovat varmasti eksoottisia elämyksiä ulkomaalaisille. Päivällinen valmistetaan ulkoilmassa yhdessä ja samalla voidaan myös opetella tulen tekemistä (Lehtinen 2010). Tarvittaessa alueella on mahdollisuus myös ruoan valmistamiseen sisätiloissa (Hannelen mökit 2010a). Ruokailun jälkeen matkataan takaisin Björkö Wärdshusiin, jossa vaihdetaan vielä yhteisesti oppaan johdolla kokemuksia kuluneista päivistä. Tällä tavoin yritykset saavat palautetta matkapaketin onnistumisesta ja voivat esiin nousseiden seikkojen pohjalta kehittää matkakokonaisuutta eteenpäin (Verhelä & Lackman 2003, 85). Yhteisen keskustelun jälkeen halukkaille on tarjolla iltapalaa.

Neljännän päivän aamuna ryhmä herää todella aikaisin ja lähtee bussilla takaisin Vaasan lentoasemalle. Aikaisesta ajankohdasta johtuen vieraat saavat mukaan aamupalana toimi-

vat eväät, jotka he voivat nauttia haluamanaan ajankohtana ennen lennon lähtöä. Asiakkaiden lento takaisin Riikaan lähtee kello kahdeksan aikaan (AirBaltic 2010).

7.1.3 Muunneltavuus

Paketti ohjelmineen on täysin räätälöitävissä eri asiakkaiden tarpeisiin ja edellä kuvattu esimerkki painotti nimenomaan incentive-matkailijoille suunnattua pakettia. Pakettiin on liitettävissä esimerkiksi myös yksi ylimääräinen päivä, joka vietetään tutustuen Vaasan kaupunkiin. Tutustumispäivä toteutettaisiin ennen kuin vieraat saapuvat Björköbyhyn. Tällöin he yöpyisivät lentoasemalle saapumisensa jälkeen Vaasassa ja seuraava päivä vietettäisiin kaupunkiin tutustuen. Vaasassa ulkomaalaiset yritysvieraat voisivat esimerkiksi tutustua suomalaiseen yhteistyöyritykseensä sekä Merenkurkun luontokeskukseen Teranovaan. Heinosen (2010b) mukaan luontokeskuksessa asiakkaat saisivat hyvän perustan vierailulle Björkössä ja näkisivät sitten tulevinä päivinä museossa koetut asiat käytännössä. Kaupungissa vieraat voisivat myös saada hiukan omaa aikaa ostosten tekemiseen sekä nauttia lounaan paikallisessa ravintolassa. Kaupungista siirryttäisiin sitten bussilla edelleen Björköön, jossa voitaisiin vielä järjestää jotain iltaohjelmaa. Lisäpäivä muuttaisi muiden ohjelmapäivien aikatauluja ja hieman aktiviteettien rakennetta.

Paketti on mahdollista toteuttaa myös esimerkiksi kokonaan suomalaisista koostuvalle ryhmälle lyhyempänä versiona. Tällöin pakettiin sisältyisi päivät, jolloin tutustutaan Merenkurkun alueeseen sekä osallistutaan triathloniin. Majoitustarvetta olisi vain yhdelle yölle ja pienemmälle asiakasryhmälle se voitaisiin toteuttaa esimerkiksi Hannelen mökeissä tai Torpetissa. (Hannelen mökit 2010a; Torpet 2010). Lyhyempikestoisen paketin asiakasryhminä voisivat olla esimerkiksi yllytyshullut mies- sekä polttariporukat (Lehtinen 2010).

7.2 Saaristolaisherkkuja erätunnelmissa – Erätaidot- ja ruoanlaittokurssi

Paketin ideointi sai alkunsa Björköbyn alueen matkailun kausiluontoisuudesta sekä saariston monipuolisen luonnon ekologisesta hyödyntämisestä ja erätaitojen oppimisesta. Heinonen (2010a) ehdotti, että yhdessä paketissa ideana voisi olla itse tekeminen ja aitouden korostaminen. Hän ehdotti ruoanlaittoon liittyvää pakettia, jossa ajatuksena olisi itse hank-

kia raaka-aineet ja valmistaa niistä aterioita. Tästä lähtökohdasta alettiin suunnitella paketin sisältöä, ajoitusta sekä kohderyhmiä ja ryhmäkokoja. Pakettiin sisällytettiin kaikki kolme vaihtoehtoa: marjastuksen, sienestyksen ja kalastuksen. Seuraavassa tapaamisessa yrittäjien (Pro Björköby ry 2010) kanssa ajatusta lähdettiin jalostamaan yhteistyössä. He pitivät paketin kurssimuotoisuudesta sekä itse tekemisestä ja aktiviteeteista, mutta aikatauluissa oli vielä korjaamista, koska se oli suunniteltu liian tiukaksi. Aluksi itse ruoanlaitto-osuus oli tarkoitus suorittaa sisätiloissa, joskin kalastus, marjastus ja sienestys kuuluivat siihen jo alun perin ulkoilmaosuutena. Ideaa lähdettiin kuitenkin viemään hieman enemmän erähenkiseksi, jotta pakettiin tulisi samalla erätaitoja ja luonnossa liikkumiseen liittyviä asioita mukaan. Jossain vaiheessa pakettia oltiin viemässä jopa ns. survival-paketiksi, mutta siitä päätettiin tehdä pehmeämpi versio, jotta se sopisi myös kouluikäisille. Se kuitenkin parhaimmillaan voi olla erittäin erähenkinen, jos yöpyminen tapahtuu teltoissa ja sääolosuhteet ovat äärimmäiset. On siis suurelta osin ryhmästä kiinni, millä tavalla he haluavat paketin toteuttaa. Paketin nimessä ”Saaristolaisherkkuja erätunnelmissa - Paluu aitoon ja voimaa antavaan ympäristöön” haluttiin näkyville tietysti kummatkin teemat eli erähenkisyys ja ruoanvalmistus. Lisäksi halutaan tuoda esiin suomalaisuutta, aitoutta, tunnelmallisuutta ja sitä, mihin ohjelmapalvelu sijoittuu eli saaristoon. Nimi on yksinkertainen, mutta toisaalta se sopii hyvin paketille, jonka elämyksellisyys ilmenee sen yksinkertaisuudessa ja koruttomuudessa.

7.2.1 Paketin tavoitteet

Asiakkaille paketin tarkoituksena ja tavoitteena on tuottaa uusia elämyksiä Merenkurkun luonnossa ekologisella tavalla toteutettuna. Pakettiin kuuluvien aktiviteettien tehtävänä on rentouttaa ja irrottaa asiakas arjesta luonnollisella tavalla, ja auttaa huomaamaan, että luonnolla on ihmeellinen vaikutus. On myös erilainen kokemus valmistaa ruokaa raaka-aineista, jotka on itse hankkinut. Asiakkaiden tarpeet ovat suunnitteluvaiheessa erityisen tärkeitä, koska niiden perusteella koko elämys luodaan. Elämys koostuu siitä, että kaikille aisteille tarjotaan jotakin tekemisen ja kokemisen kautta. (Verhelä & Lackman 2003, 77.)

Paketin tavoitteina ihmistä ja luontoa ajatellen, on lähemmäksi luontoa pääseminen sekä luonnon kunnioittaminen. Nykyajan ihminen voi toisinaan olla hyvin vieraantunut luonnosta ja siitä, mistä ruoka pöytään tulee. On hyvä palata välillä juurilleen ja huomata kuin-

ka rentouttavaa ja puhdistavaa luonnossa liikkuminen ja toimiminen ovat. Lisäksi suoraan itse hankitut raaka-aineet ja niistä valmistettu ruoka ovat perusselviytymistaitoja luonnossa. On myös yleissivistävää tietää mitä marja- ja sienilajeja voi syödä ja mitä ei, ja mitkä ovat luonnossa liikkumisen säännöt. Nämä asiat kuuluvat myös ekologisiin elämänarvoihin ja ekologiseen toimintaan.

Tavoitteina yrittäjiä ja ympäröivää luontoa ajatellen ovat mm. uusien kohderyhmien saaminen Pro Björköbyn toiminta-alueelle ja matkailusesongin hajauttaminen muillekin kuin kesäkuukausille uuden matkailutuotteen avulla. Samalla halutaan hyödyntää luonnon antimia ja mahdollisuuksia ilman moottorikäyttöisiä ajoneuvoja mahdollisimman pitkälle ja ohjata toimintaa entistä ekologisemmaksi. Tällöin luonnon monimuotoisuuden säilyminen turvataan paremmin ja matkailun vaikutukset eivät näy siinä yhtä nopeasti.

Punaisena lankana ja teemana paketissa on elämyksen tuottaminen ekologisesti. Kaikki osat perustuvat ekologisuuteen paketin alusta loppuun saakka. Kaikki toiminta toteutetaan Björköbyssä lähialueilla, jotta moottorikäyttöisiä kulkuneuvoja ei tarvitsisi käyttää. Aktiviteetit on suunniteltu luonnonmukaisiksi ja luontoa vahingoittamattomiksi. Tarkoitus on saada ihminen huomaamaan, että elämyksiä voi kokea ja arjesta irtautuminen on mahdollista myös aivan luonnonmukaisilla tavoilla. (Verhelä & Lackman 2003, 77.)

7.2.2 Paketin sisältö

Paketin toteuttamisajankohta sijoittuu alkui- ja loppusyksylle sekä mahdollisesti talvelle ja keväälle, jolloin matkailun huippukausi ei ole vielä alkanut (Heinonen 2010a). Näin saadaan tasattua kävijämääriä ja mahdollistettua matkailun ympärivuotisuus. Paketin asiakaskohderyhmiä ovat koululaiset kuudesluokkalaisista ylöspäin sekä yritysryhmät, koska paketin aktiviteetit vaativat hyvää peruskuntoa sekä riittävää keskittymiskykyä. Lisäksi näiden kahden ryhmän matkojen ajankohta vaihtelee, sillä yritysryhmiä saapuu alueelle paljolti ympäri vuoden, vaikkakin talvella vähemmän, kun taas koululaisryhmät ajoittuvat luultavimmin syksylle ja keväälle. Ryhmien koko on 12–20 henkilöä, koska se on ollut hyväksi havaittu peruskoko aiemminkin Pro Björköbyn yritysten paketeissa (Lehtinen 2010).

Paketti voidaan toteuttaa sekä päiväpakettina että yhden yöpymisen sisältävänä versiona, ja mahdollisesti yhdistettynä myös pidempiin oleskeluihin. Pakettiin sisältyy kolme pääelementtiä, kalastus, marjastus ja sienestys, mutta niistä on paras valita vain yksi kiinnostuksen, kauden sekä vuodenajan mukaan, jotta aika saadaan käytettyä tehokkaasti. Ideana on kerätä luonnosta tuoreet ainekset ja valmistaa niistä suomalaista tai saaristolaisruokaa asiantuntijan johdolla. Samalla kurssi on pieni tietoisuus yleisistä jokamiehenoikeuksista sekä alueen luonnosta, sillä kalastukseen, marjastukseen ja sienestykseen sisältyy aina vastuunkantaminen luonnosta jossa liikkuu sekä ympärillä asuvien ihmisten ja eläimien rauhasta. Koululaisille sekä henkilöille, jotka ovat liikkuneet luonnossa vähän, paketti on erityisen hyvä siinäkin suhteessa, että oppii tunnistamaan lajit, joita voi syödä sellaisenaan, ja esimerkiksi kalastamaan ja valmistamaan kalan. Nämä ovat perustaitoja, joilla on pärjätty aikojen alusta asti. Marjastus ja sienestys tapahtuvat asiantuntijan johdolla luonnonperintöalueen alueilla, joilla se on sallittua jokamiehenoikeuksien mukaisesti, ja kalastus sekä talvella pilkkiminen siihen tarvittavilla luvilla sekä jokamiehenoikeuksilla. Keväisin kalastuksessa tulee välttää kutualueita. (Metsähallitus 2010e.)

Ruoanvalmistus toteutetaan luontoreittien varrella sijaitsevilla tulisijakatoksilla. Lähin tulisijakatos sijaitsee Bodvattnetin reitin varrella noin kahden kilometrin päässä Svedjehamnista, jonka läheisyydessä suurin osa Pro Björköbyn yrityksistä sijaitsee. Paketti toteutetaan mahdollisimman pienellä alueella, jotta saastuttavia kulkuvälineitä ei tarvitsisi käyttää. Kuljetus kaupungista Björkön saarelle tapahtuu kuitenkin bussilla, sillä matkaa kertyy n. 40 kilometriä ja julkista liikennettä ei juuri ole. Jos pakettiin halutaan sisällyttää yöpyminen, sen voi ryhmän koon, kiinnostuksen ja vuodenajan mukaan toteuttaa telttailien luonnossa tai esimerkiksi Björkö Wärdshusissa, Torpetissa tai Björkö Campingin mökeissä (Björkö Camping 2010; Björkö Wärdshus 2010f; Torpet 2010). Edellä mainituissa paikoissa majoituskapasiteetti on riittävä. Yöpymiseen voi liittää myös saunomisen ja muita aktiviteetteja.

Kuten Verhelä & Lackmanin (2003, 154) teoksessa mainitaan, tärkeintä eräruokailussa on kiireettömyys ja tunnelma. Osan aineksista ja raaka-aineista voi joutua tuomaan mukana, mikäli ruokailusta halutaan kokonainen ateria alkuruokineen, pääruokineen ja jälkiruokineen. Tärkeää on myös tiimityö. Ydinideana paketissa on saada ryhmän jäsenet kokoontumaan luonnossa yhteisen puuhastelun merkeissä, aitouden äärellä karun kauniissa saaristoluonnossa.

7.2.3 Paketin toteutus

Tässä alaluvussa selvitetään tarkemmin paketin sisältö aikatauluineen säilyttäen räätälöityvyyden. Yöpymismahdollisuudet sekä marjastus- ja kalastuspaikat ovat vain ehdotelmia, joita yrittäjillä on valta muuttaa, sillä he ovat toimineet alueella kauan ja tuntevat sen läpikotaisin. Myös ohjelmista vastaavat yritykset ovat ehdotelmia sen perusteella, mikä parhaiten sopisi tarjontansa puolesta vastaamaan aktiviteeteista. Peruspilarina on kuitenkin yhden luukun palvelu (Lehtinen 2010). Myös hinnoittelu jää yrittäjien päätettäväksi. Paketin hinta muodostuu kuitenkin kuljetuksista, oppaasta, aktiviteetista, välinevuokrasta sekä kalastukseen tarvittavista päiväluvista, ruokatarvikkeista, tapaturmavakuutuksesta ja mahdollisesta yöpymisestä sekä saunasta (Heinonen 2010b; Verhelä & Lackman 2003, 82).

Jos aktiviteetiksi on valittu kalastus, kalastuspaikat saattavat vaihdella syksyn, talven ja kevään välillä. Yleisimpiä kaloja alueella ovat ahvenet, hauet, siiat, silakat, kuhat, mateet ja lohet (Metsähallitus 2010i). Marjastus- ja sienestysalueet voivat myös vaihdella vuosittain, joten paketin reittisuunnitelma elää jatkuvasti. Tavallisimmat marjat Merenkurkun alueella ovat mustikka, puolukka, variksenmarja ja tyrni (Björköby 2010a). Eri marjoja saa hieman eri aikaan vuodesta. Mustikoita voi alkaa poimimaan jo heinä-elokuussa, jonka jälkeen puolukan poiminta voidaan aloittaa syyskuussa. Syys-lokakuussa on mahdollista poimia tyrnimarjoja, karpaloita sekä variksenmarjoja. (Heinonen 2010b.) Syötäviä sienilajeja alueella ovat mm. herkkutatti, kangashapero, kangasrousku, karvarousku, keltavahvero ja suppilovahvero (Metsähallitus 2010i). Marjastus- sekä sienestyskausi kestävät vain lyhyen ajanjakson syksyllä, kun taas kalastus on ympärivuotista. Kalastusosioon kannattaa panostaa siis esimerkiksi keksimällä siihen jokin tietty teema, kuten loimutus tai halstraus. Kun pakettia aletaan markkinoida ja sille tulee kysyntää, on yrittäjien mainittava, mitä asiakkaan haluamana ajankohtana voi tehdä, jotta vältetään pettymyksiltä ja ristiriidoilta.

Bussikuljetus keskustasta Björköns saarelle lähtee klo 8.00 aamulla ja matka kestää noin tunnin. Kuljetuksista vastaa Ingves. Aluksi ryhmä kokoontuu Svedjehamnissa tai yöpyvä ryhmä yöpymispaikassaan. Kokoontumiseen, alkuopastukseen ja päiväohjelman kertaamiseen varataan aikaa noin puolen tunnin verran, jolloin liikkeelle lähdetään klo 9.30. Noin kolmen kilometrin mittainen matka pitkin Bodvattnet-kierrosta taitetaan luontopolulla jalan, kunnes saavutaan Yttre Långgrundiin, jonka päässä sijaitsee infopiste, käymälä sekä tulisijakatot. Katoksen luona on valmiina polttopuita, jotka on tehty kyläyhdistyksen voi-

min harvennettavista metsistä (Heinonen 2010b). Kävelymatkan aikana opas kertoo Merenkurkun luonnosta sekä historiasta. Heinosen (2010b) mukaan samassa ajassa tai jopa nopeammin matkan voi toteuttaa myös melomalla tai soutamalla sääolosuhteiden suosiossa. Yrittäjillä on käytössään kolme soutuvenettä, joihin kuhunkin mahtuu kahdeksan henkilöä. Talvisin eksoottinen vaihtoehto on myös hiihtäminen jäätä pitkin tai retkiluistelu, koska vain 3–5 % maailman ihmisistä pääsee meren jäälle elämänsä aikana.

Määränpäähän saavutaan noin klo 11.30. Sovittu ohjelma aloitetaan ja samalla kerrataan säännöt ja opastetaan oikeiden lajien valintaan ja oikean keräystavan käyttöön, siten, että ympäröivä luonto vahingoittuu mahdollisimman vähän. Kalastuksessa opastetaan välineiden käyttöön sekä lajien ja muuhun kalastukseen liittyvien yksityiskohtien selvittämiseen. Opas on mukana toiminnassa koko ajan. Aktiviteetin yhteyteen voidaan hyvin liittää myös leikkimielisiä kisoja. Klo 13.00–15.00 käytetään raaka-aineiden puhdistukseen ja ruoan valmistamiseen sekä syömiseen. Valmistus tapahtuu parhaiten joko pareittain tai pienissä ryhmissä, joissa kukin yksilö saa tehdä jotakin jokaisessa vaiheessa. Näin ollen myös saadut raaka-aineet jaetaan osallistujien kesken tasan. Koko ajan mukana on yhdessä tekemisen tunne eikä pelkästään yksilönä toimiminen.

Ruoanlaiton jälkeen jäljet korjataan paikalta ja jätteet kerätään pois sääntöjen mukaisesti. Noin kello 15.30 lähdetään takaisin Svedjehamniin päin tai yöpyjien majoituspaikalle. Kello 17.45 lähtee bussi takaisin keskustaan. Yöpyvällä ryhmällä voi olla illaksi omaa ohjelmaa ja riippuen majoituspaikasta myös saunomiseen on mahdollisuus. Yttre Långgrundissa on mahdollista yöpyä teltassa yksi yö ilman erityislupaa (Heinonen 2010b). Yöpyvän ryhmän bussi lähtee takaisin keskustaan kello 14.00 seuraavana päivänä, joten pakettiin on mahdollista valita esimerkiksi sekä kalastus että marjastus. Tuolloin kalastus voidaan toteuttaa aamulla lähialueella, esim. Svedjehamnissa. Lopuksi jokaiselle osallistuneelle voitaisiin jakaa esimerkiksi pienet kunniakirjat tai todistukset kurssiin osallistumisesta ja sen suorittamisesta hyvin.

Paketti voidaan toteuttaa säällä kuin säällä, sillä Heinosen (2010b) mukaan kyse on vain varusteista. Yrittäjillä on lämpöhaalareita sekä sadevarusteita asiakkaiden käyttöön, joten mikään sää ei ole este aktiviteetille. Haasteita paketin toteuttamiseen tuottaa toki vuodenaikojen vaihtelu ja etenkin talvi, sillä pimeys tulee nopeasti. Talvikaudelle aikatauluja saa-

tetaan jonkin verran joutua muuttamaan. Yksi vaihtoehto on toki pimeässä vaeltaminen palatessa esimerkiksi taskulamppujen tai lyhtyjen valossa, joka sekin on elämys.

Tärkeää on saada asiakkaat kokemaan jotakin uutta tai esimerkiksi nostalgisia tunteita, ja saada heidät rauhoittumaan luonnon keskellä. Toinen tärkeä asia on, että ekologisuus säilyy koko aktiviteetin ja paketin ajan punaisena lankana, ja ohjenuorana kaikessa toiminnassa. Ihanteellisinta olisi, jos osallistujat huomaisivat kuinka tärkeä luonto ihmiselle on ja kuinka lähellä se meitä on joka päivä.

Molemmat suunnittelemamme paketit ovat aitoa suomalaisuutta ja ympäristöä vaalivia. Etenkin kaupunkilaisille ja ulkomaalaisille paketit ovat eksoottisia ja elämyksellisiä. Kuitenkin paketteihin on määritelty eri kohderyhmät, jotta saataisiin mahdollisimman erilaisia matkailijoita tulemaan alueelle. Kumpaakin pakettia on mahdollista kehittää ja räätälöidä, sillä ne koostuvat selkeistä osista. Tärkeintä on kuitenkin antaa asiakkaalle kuva siitä, mitä alueella on mahdollista tehdä ja helpottaa suunnittelua tarjoamalla jotakin valmista.

8 POHDINTA

Työn tavoitteena oli luoda uusia ekologisia matkakokonaisuuksia Pro Björköby ry:n yritysten käyttöön. Työ toteutettiin teoreettiseen tietoperustaan perehtymisen ja konsultointien kautta. Alkuperäisen suunnitelman mukaan paketit olisi myös toteutettu asiakaslähtöistä selvitystä hyödyntäen. Selvitys jäi pois, koska sen edistämiseen tarvittavia tietoja ei saatu yrittäjiltä ja siksi myös asiakaslähtöinen näkökulma pakettien suunnittelusta jäi puuttumaan. Jälkikäteen ajateltuna olisi pitänyt heti aluksi varmistaa onko tietoja saatavissa, jotta olisi välttytty ajan käyttämiseltä selvityksen suunnitteluun. Prosessin alkuvaiheessa vallitsi epävarmuus työn toteutustavoista ja suunniteltavien pakettien määrästä. Alun perin oli tarkoitus suunnitella kolme matkapakettia, mutta päädyimme aikataulujen vuoksi suunnittelemaan vain kaksi. Epävarmuus johtui siitä, että tieto alueesta ja sen yrittäjistä karttui vasta prosessin edetessä konsultointien myötä. Lisäksi pakettien suunnittelua vaikeutti konkreettisuuden puuttuminen. Ajanpuutteen vuoksi emme käytännössä päässeet seuraamaan yrittäjien matkailutoiminnan toteuttamista alueella.

Edellä mainittujen seikkojen vuoksi pakettien suunnittelu pohjautui pelkästään teoriaan ja yhteyshenkilöiden konsultointeihin. Konsultoinnit olivat erittäin hyödyllisiä, mutta niitä olisi toivonut olevan enemmän varmuuden saamiseksi suunnitteluprosessille. Teoriaosuus onnistui mielestämme ollessaan tarpeeksi yksityiskohtainen ja kattava työn aiheeseen nähden. Teoriaan perehtymisen suhteen etenkin tuotteistamisen osalta olisimme voineet nähdä enemmän vaivaa. Työn toteutuksessa tuotteistamiseen syvennyttiin vasta loppuvaiheessa ja siten se jäi irralliseksi osaksi pakettien suunnitteluprosessia. Työn teoreettisessa tietoperustassa olisi myös voinut hyödyntää Metsähallituksen Merenkurkun alueen kävijöille tekemää tutkimusta, jonka kautta työhön olisi saatu asiakaslähtöistä näkökulmaa.

Mielestämme työmme tavoitteet toteutuivat ja paketit palvelevat hyvin yritysten tarjontaa. Tämän käsityksen vahvisti myös Pro Björköby ry:n puheenjohtaja Heinonen (2010b) sanoessaan, että paketit voitaisiin vähin muutoksin toteuttaa käytännössä. Pakettien suunnitteluprosessi oli siis meidän osaltamme hyvin toteutettu. Viimeisimmässä tapaamisessa nousi esiin myös jatkokehitysideoita paketeille. Aktiviteettien toteutuksessa kesällä voitaisiin pyöräillä Vaasasta Björköbyhyn. Tämä olisi houkutteleva vaihtoehto mm. pyöräturisteille ja muille pyöräilyä kiinnostuneille. Pyöräily on kuitenkin vain yksi vaihtoehto, sillä mat-

kaa kertyy noin 40 kilometriä yhteen suuntaan. Kesällä pakettien yhteyteen voisi liittää oheistuotteena noin tunnin kestävän auringonlasku-hetken. Syksyllä eräänä vaihtoehtona olisi pimeässä toteutettava vaellus taskulamppujen kera. Syksy-talvi-kaudelle ohjelmaan voisi sisältyä tähtitaivaan ihailua esimerkiksi meren jäällä. Heinonen painotti, että pimeävaellus ja tähtitaivaan ihailu ovat erityislaatuisia elämyksiä kaupunkilaisille, aivan kuten alueella vallitsevan hiljaisuuden kokeminenkin. Kumpaankin pakettiin voisi sisällyttää Björköbyn kylään tutustumisen.

Laajemmassa mittakaavassa voisi ajatella esimerkiksi myös ekologisesti tuotetun sähkön käyttöä majoituspalveluissa sekä biodieselin käyttöä kuljetuksissa. Lisäksi paketeille voisi hakea ekosertifikaattia, kun myös ekologiset energiamuodot on otettu käyttöön. Jatkoa ajatellen paketeille täytyisi suunnitella markkinointi osana tuotteistamisprosessin loppuun viemistä. (Heinonen 2010b.) Yrittäjät voisivat markkinoida aktiivisemmin ekologisuutta jona nyt, koska he ovat erittäin valveutuneita asian suhteen ja huomioivat sen kaikessa toiminnassaan. Yrityksillä on mahdollisuudet toteuttaa erilaisia ekologisia paketteja lähes rajattomasti, koska alue on niin erityislaatuinen ja ekologisuus on siellä juurtunutta.

Työn lähteissä on paljon aiheeseen liittyviä internet-sivuja ja tähän loppuun voisi mainita vielä muutaman tärkeän sivuston asiasta lisätietoa haluaville. Geologisen tutkimuskeskuksen sivuilla on tietoa jääkaudesta ja sen vaikutuksista Merenkurkkuun. Merenkurkun alueella vierailleiden mielipiteitä voi lukea kävijätutkimuksen tuloksista Metsähallituksen sivuilla. Pike Paradise -kalastushankkeen sivuilla voi tutustua lisää kalastukseen Merenkurkun alueella. Lisäksi Pro Björköby ry:n sivut uudistuvat ja sivuston osoite tulee muuttamaan.

LÄHTEET

- AirBaltic. 2010. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://tickets.airbaltic.com/app/fb.fly?p=BTI&pos=LV&l=en>. Luettu 24.8.2010.
- Avlonitis, G. J. & Papastathopoulou, P. 2006. Product and Services Management. London: SAGE Publications Ltd.
- AWAY-Tourism Oy Ab. 2010. Oy AWAY-Tourism Ab. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.away.fi/>. Luettu 13.5.2010.
- Blom, T. & Ernfridsson, F. & Nilsson, M. & Tengling, M. 2002. Turism Natur Kultur & Miljö faktabok. Malmö: Liber AB.
- Björköby. 2010a. Ohjelmapalvelut. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.bjorkoby.fi/Ohjelmapalvelut/Luonto.69.5.html>. Luettu 14.11.2010.
- Björköby. 2010b. Pro Björköby. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.bjorkoby.fi/index.php?tocID=74>. Luettu 14.11.2010.
- Björkö Camping. 2010. Björkö Camping – Rantamökkejä. Etusivu. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.bjorkocamping.com/3.html>. Luettu 14.11.2010.
- Björkö förminnesförening r.f. 2010. Välkommen till Björkö – Ön mitt i Kvarken! Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.bjorkomuseum.hembygd.fi/start/>. Luettu 14.11.2010.
- Björkö Wårdshus. 2010a. Aktiviteetteja itsellesi tai yrityksellesi. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.bjorkowardshus.fi/Toiminta.83.html>. Luettu 14.11.2010.
- Björkö Wårdshus. 2010b. Kestikartano ikimuistosiin tilaisuuksiin. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.bjorkowardshus.fi/>. Luettu 14.11.2010.
- Björkö Wårdshus. 2010c. Konferenssit, kurssit ja teemakoulutus. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.bjorkowardshus.fi/Kokoukset.29.html>. Luettu 14.11.2010.
- Björkö Wårdshus. 2010d. Nauti saunasta ja kylpytynnyristä. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.bjorkowardshus.fi/Saunat.32.html>. Luettu 14.11.2010.
- Björkö Wårdshus. 2010e. Saaristolaisherkkuja keittiotästä. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.bjorkowardshus.fi/Ravintola.15.html>. Luettu 14.11.2010.
- Björkö Wårdshus. 2010f. Yövy kodikkaissa vierashuoneissamme. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.bjorkowardshus.fi/Yopyminen.33.html>. Luettu 14.11.2010.

Cooper, C. & Fletcher, J. & Fyall, A. & Gilbert, D. & Wanhill, S. 2008. Tourism principles and practice. 4. edition. Edinburgh: Pearson Education Limited.

Dictionary. 2010. Triathlon. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://dictionary.reference.com/browse/triathlon>. Luettu 14.11.2010.

Eniro. 2010. Reittihaku. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://kartat.eniro.fi/>. Luettu 21.10.2010.

Finavia. 2010. Vaasa. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.finavia.fi/lentoasemat/lentoasema_vaasa. Luettu 14.11.2010.

Fuad-Luke, A. 2008. The Eco-travel Handbook – The complete sourcebook for business and pleasure. London: Thames & Hudson Ltd.

Gaia Events. 2003. Yrityksen esittely. Www-dokumentti. Saatavissa: http://netti.nic.fi/~jang/fin_esittely.html. Luettu 14.11.2010.

Genimap Oy. Bodvattnet. Naturstig – Luontopolku – Nature trail 3.8 km. Kartta.

Hannelen mökit. 2010a. Mökit. Hannelen mökit. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.hannelenmokit.vze.com/>. Luettu 14.11.2010.

Hannelen mökit. 2010b. Ohjelmalvelut. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.hannelenmokit.vze.com/>. Luettu 14.11.2010.

Heinonen, V. 2010a. Pro Björköby ry:n puheenjohtajan tapaaminen Vaasassa 17.2.2010. Pro Björköby ry. Vaasa.

Heinonen, V. 2010b. Pro Björköby ry:n puheenjohtajan tapaaminen Raippaluodossa 4.10.2010. Pro Björköby ry. Vaasa.

Hemmi, J. 2005. Matkailu, ympäristö, luonto osa 1. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ingves. 2010. Matkatoimisto Ingves. Historia. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.ingves.fi/fi/ingves.htm>. Luettu 14.11.2010.

Kalmari, H. & Kelola, K. 2009. Vastuullisen matkailijan käsikirja. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Kankkonen-Sandström, J. 2010. Pro Björköby ry:n markkinointihenkilön tapaaminen Pietarsaassa 30.3.2010. Pro Björköby ry. Vaasa.

Komppula, R. & Boxberg, M. 2002. Matkailuyrityksen tuotekehitys. Helsinki: Edita Prima Oy.

- Kvarkenturer. 2010a. Merenkurkun retket, veneretkiä Merenkurkun luodoille ja saarille. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kvarkenturer.fi/fin/index_fin.html. Luettu 14.11.2010.
- Kvarkenturer. 2010b. Merenkurkun retket, veneretkiä Merenkurkun luodoille ja saarille. Palvelumme. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kvarkenturer.fi/fin/palvelut.html>. Luettu 14.11.2010.
- Laakso, E. 2010. Toiminnanjohtajan haastattelu Pietarsaassa 1.2.2010. Pohjanmaan Matkailu ry. Vaasa.
- Lehtinen, K. 2010. Pro Björköby ry yritysryppään jäsenen tapaaminen Vaasassa 24.5.2010. Vippipooki. Vaasa.
- Leino, R. 2009. Nokia ja 99 muuta Suomen suurinta tuotekehittäjää. Artikkelit. Tekniikka&Talous 12.6.2009. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.talouselama.fi/uutiset/article299267.ece>. Luettu 12.10.2010.
- Maplandia. 2005. Vaasa Map – Satellite Images of Vaasa. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.maplandia.com/finland/vaasa/>. Luettu: 20.2.2010.
- Matkailun Edistämiskeskus - MEK. 2007. Maakunnalliset matkailustrategiat. Pdf-dokumentti. Saatavissa: [http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/afb3a5bd1ca24009c2257267003075be/\\$FILE/Maakunnalliset%20matkailustrategiat_p%C3%A4ivitys_elokuu2007.pdf](http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/afb3a5bd1ca24009c2257267003075be/$FILE/Maakunnalliset%20matkailustrategiat_p%C3%A4ivitys_elokuu2007.pdf). Päivitetty elokuu 2007. Luettu 9.3.2010.
- Matkailu Vaasa. 2010a. Liiku Vaasassa. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://matkailu.vaasa.fi/WebRoot/291396/Page.aspx?id=319330&parentaktiviteetti=265>. Luettu 14.11.2010.
- Matkailu Vaasa. 2010b. Näe ja koe. Www-dokumentti. Saatavissa: http://matkailu.vaasa.fi/suomeksi/N%C3%84E_JA_KOE. Luettu 14.11.2010.
- Matkailu Vaasa. 2010c. Vaasa lyhyesti. Www-dokumentti. Saatavissa: http://matkailu.vaasa.fi/suomeksi/INFO/Vaasa_lyhyesti. Luettu 14.11.2010.
- Merenkulkulaitos. 2007. Bodvattnet. Naturstig – Luontopolku – Nature trail 3.8 km. Kartta.
- Metsähallitus. 2007. Bodvattnet. Naturstig – Luontopolku – Nature trail 3.8 km. Kartta.
- Metsähallitus. 2009. Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen hallinto- ja kehityssuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Pdf-dokumentti. Saatavissa: www.kvarken.fi/Link.aspx?id=1088627. Luettu 14.11.2010.

Metsähallitus. 2010a. Ajankohtaista – Tiedotteet 2010. Merenkurkun saariston maailmanperintöalue tärkeä matkailuyrittäjille. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/ajankohtaista/Tiedotteet2010/Sivut/Merenkurkunalueen_merkitysmatkailuyrittajille.aspx. Luettu 14.11.2010.

Metsähallitus. 2010b. Geologia – Jääkausi ja maankohoaminen. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kvarken.fi/Suomeksi/Merenkurkun_saaristo/Geologia/J%C3%A4%C3%A4kausi_ja_maankohoaminen. Luettu 14.11.2010.

Metsähallitus. 2010c. Geologia - Moreeni. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kvarken.fi/Suomeksi/Merenkurkun_saaristo/Geologia/Moreeni/Kumpumoreeni. Luettu 14.11.2010.

Metsähallitus. 2010d. Luonto – Luontotyypit. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kvarken.fi/Suomeksi/Merenkurkun_saaristo/Luonto. Luettu 14.11.2010.

Metsähallitus. 2010e. Merenkurkun harrastusmahdollisuudet. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=2316>. Luettu 14.11.2010.

Metsähallitus. 2010f. Merenkurkun historia. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kvarken.fi/Suomeksi/Merenkurkun_saaristo/Kulttuurihistoria. Luettu 14.11.2010.

Metsähallitus. 2010g. Merenkurkun saaristo. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kvarken.fi/Suomeksi/Merenkurkun_saaristo. Luettu 14.11.2010.

Metsähallitus. 2010h. Merenkurkun saaristo – Käyntikohteet. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kvarken.fi/Suomeksi/Koe_Merenkurku/K%C3%A4yntikohteet. Luettu 14.11.2010.

Metsähallitus. 2010i. Merenkurkun saariston keskeiset lajit. Pdf-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kvarken.fi/Link.aspx?id=550258>. Luettu 14.11.2010.

Metsähallitus. 2010j. Retkikartta.fi. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.retkikartta.fi/retkikartta.php?lang=se?id=851>. Luettu 14.11.2010.

Metsähallitus. 2010k. Uutiset – Uutiset 2010. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kvarken.fi/Suomeksi/Uutiset/Uutiset_2010. Luettu 14.11.2010.

Museovirasto. 2009. Oravaisten taistelutanner ja Minnestodsin tie. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1724. Luettu 14.11.2010.

Mustasaaren kunta. 2007. Postisoutu Merenkurkun yli. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.korsholm.fi/fi/document.aspx?docid=1597>. Luettu 14.11.2010.

Mustasaaren saaristo. 2010. Björköby – vuoden kylä 2000. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.korsholmsskargard.fi/index.php?tocID=407&sprak=fin>. Luettu 14.11.2010.

Outback Ab. 2008. Företagspresentation/ Company presentation. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.outback.nu/>. Luettu 14.11.2010.

Paniken Kalastusmatkailu. 2010. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.panike.fi/>. Luettu 13.5.2010.

Pohjanmaa. 2010a. Pohjanmaa. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.pohjanmaa.fi/fi/document.aspx?docID=207&smi=1&tocid=1#>. Luettu 14.11.2010.

Pohjanmaa. 2010b. Tilastotietoa maakunnasta. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.pohjanmaa.fi/fi/document.aspx?docID=5286&TocID=17>. Luettu 14.11.2010.

Pohjanmaa. 2010c. Elinkeinoelämä. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.pohjanmaa.fi/fi/document.aspx?docID=627&smi=7&tocid=66>. Luettu 14.11.2010.

Pohjanmaa. 2010d. Matkailu. Vieraile Pohjanmaalla. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.pohjanmaa.fi/fi/document.aspx?docID=4198&smi=5>. Luettu 14.11.2010.

Pohjanmaan kulttuuriportaali. 2010. Pohjanmaan historia – kulttuuriperintömme. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.svof.fi/kulttuuriportaali/index.asp?open=kulttuuriperinto&page=kulttuuriperinto>. Luettu 14.11.2010.

Pohjanmaan liitto. 2010. Toimialue ja jäsenkunnat. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.obotnia.fi/fi/document.aspx?docID=261&TocID=2#>. Luettu 14.11.2010.

Pohjanmaa lukuina. 2009. Aluetalouden rakenne. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.pohjanmaa.fi/fi/document.aspx?docID=5020&TocID=14>. Luettu 14.11.2010.

Pohjanmaan matkailu. 2005a. Gunnel's Fisk – Minibaren. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.matkailupohjanmaa.fi/Default.aspx?id=298617&Location=0&Activity=1&Type=0>. Luettu 14.11.2010.

Pohjanmaan matkailu. 2005b. Käyntikohteet ja nähtävyydet. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.matkailupohjanmaa.fi/Default.aspx?id=297780&DoSQL=1&Location=0&Activity=1&Type=0>. Luettu 14.11.2010.

Pohjanmaan matkailu. 2005c. Tervetuloa Pohjanmaan matkailuun. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.pohjanmaanmatkailu.fi/Default.aspx?id=285224>. Luettu 14.11.2010.

Pro Björköby ry. 2010. Osallistuminen Pro Björköby ry:n vuosikokoukseen Björköbyssä 11.4.2010. Pro Björköby ry. Björköby.

Saaristoretket – Skärgårdsturer. 2010a. Retkelle saaristoon. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.saaristoretket.com/fi/Retkelle_saaristoon.html. Luettu 14.11.2010.

- Saaristoretket – Skärgårdsturer. 2010b. Tervetuloa. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.saaristoretket.com/fi/Tervetuloa.html>. Luettu: 14.11.2010.
- 7 Sillan Saaristo. 2007. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.7siltaa.com/>. Luettu 20.2.2010.
- Suomalaisten oma historia. DVD Pohjanmaan historiasta. 2006. Tuotanto: Oy Nordisk Film Ab.
- Suomen Ympäristökeskus. Bodvattnet. Naturstig – Luontopolku – Nature trail 3.8 km. Kartta. Torpet. 2010. Torpet. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.replot.com/torpet/indexFi.htm>. Luettu 14.11.2010.
- Trott, P. 2005. Innovation Management and New Product Development. 3. edition. Edinburgh Gate: Pearson Education Limited.
- Ulrich, K. T. & Eppinger, S. T. 2008. Product Design and Development. 4. edition. New York: The McGraw-Hill Companies, Inc.
- UNESCO. 1992-2010. UNESCO World Heritage Center. Donation. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://whc.unesco.org/en/donation/>. Updated 1.9.2010. Luettu 1.9.2010.
- Vaasa Tietoa Taskuun. 2009. Opas. Vaasa: Kaupunkisuunnittelu.
- Verhelä, P. & Lackman P. 2003. Matkailun ohjelmalvelut. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Vesterinen, N. & Vuoristo, K-V. 2009. Lumen ja suven maa. Suomen matkailumaantiede. 3. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.
- Vippipooki. 2010a. Etusivu. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.vippipooki.com/1>. Luettu 14.11.2010.
- Vippipooki. 2010b. Vippipooki. Kirsti Lehtinen/ Vippipooki. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.vippipooki.com/52>. Luettu 14.11.2010.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- VR. 2009. Kaukoliikenteen rataverkko ja tärkeimmät rautatieasemat. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.vr.fi/fin/aikataulut/reittikartat/kaukoliikenne/sjoki.shtml>. Luettu 14.11.2010.
- Vuoristo, K-V. 2002. Matkailun muodot. 3. painos. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Yle. 2007. Elävä arkisto. Kesäinen laivamatka Vaasasta Uumajaan. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=5&ag=32&t=152&a=3309>. Luettu 20.2.2010.

Yle. 2009. Vaasasta avataan lentoyhteys Riikaan. Www-dokumentti. Saatavissa: http://yle.fi/alueet/pohjanmaa/2009/12/vaasasta_avataan_lentoyhteys_riikaan_1283836.html. Luettu 14.11.2010.

Nimi	Ice, sea and extreme <i>Diverse experiences in Björkö island, The Kvarken Archipelago</i>
Kenelle	<i>Ulkomaalaisille yritysvieraille, ekologisuudesta, elämyksellisyydestä ja tiimihengen rakentamisesta kiinnostuneille henkilöille</i>
Missä	Länsi-Suomessa, Pohjanmaan rannikolla, Merenkurkun saaristossa sijaitsevalla Björkön saaren alueella. Merenkurkun saaristo on yksi UNESCO:n maailmanperintökohteista.
Ajankohta	Suositusajankautana marraskuusta huhtikuuhun
Kesto	Minimissään 4–5 vrk, suomalaisille asiakkaille 2 vrk
Ryhmän koko	12–20 henkilöä
Lähtö/Paluu	Vaasan lentoasema tai muu ennakkoon sovittu paikka
Palvelukielet	Suomi, ruotsi, englanti (ranska, saksa ja venäjä lisämaksulla)
Majoitus	Kestikartano Björkö Wårdshus, muu kohde
Mitä ja miten tapahtuu	<p><i>1. päivänä asiakkaat kuljetetaan bussilla lentoasemalta majoituspaikkaan. 2. päivänä kokoustetaan sekä tutustutaan Björkön saareen: alueen luontoon satamien lähistöllä, museoon sekä paikalliseen yritykseen. 3. päivänä järjestetään leikkimielinen triathlon-kisa talvisten aktiviteettien muodossa. Triathlonin aktiviteettimahdollisuudet ovat esimerkiksi lumikenkäväely, retkisuksihiihto ja retkiluistelu. Triathlonin jälkeen rentoudutaan avantouinnin ja savusaunan merkeissä, lisäksi valmistetaan yhdessä ruoka ulkoilmassa. 4. päivänä asiakkaat kuljetetaan takaisin lentoasemalle. (Pakettiin on mahdollista liittää tutustumispäivä Vaasan kaupunkiin. Tällöin asiakkaat majoittuisivat ensimmäisenä yönä kaupunkiin ja tutustuisivat seuraavana päivänä esimerkiksi Merenkurkun luontokeskus Terranovaan.)</i></p> <p><i>Suomalaisten asiakkaiden paketti kestää 2 päivää sisältäen tutustumispäivän Merenkurkun saaristossa sekä triathlon-päivän. Pakettiin sisältyy vain 1 majoitusyö.</i></p>
Varusteet	Paljon lämmintä vaateetusta
Hinta sisältää	Osallistujien vakuuttamisen, kuljetukset, majoitukset, ruokailut, aktiviteetit, mahdollisen lisävaatetuksen vuokrauskustannukset sekä oppaan koko paketin toteutuksen ajan. Hintaan sisältyy myös lisämaksu lentojen hiilidioksidipäästöjen kompensoimiseksi; maksu siirretään lyhentämättömänä UNESCOlle. Paketin toiminnot ovat räätälöitävissä asiakkaan toiveita noudattaen ja hinta määräytyy haluttujen osa-alueiden mukaan.

ICE, SEA AND EXTREME
Diverse experiences in Björkö island, The Kvarken Archipelago

Päiväkohtainen ohjelma

1. päivä: Lennolta saapuminen

- Lennon saapuminen Riikasta Vaasan lentoasemalle *klo 21.35*
  - Vieraita on paikalla odottamassa ja vastaanottamassa opas
  - Matkatavaroiden kerääminen ja siirtyminen oppaan johdolla bus-siin
- Lähtö kohti Björköä *klo 22.30*
- Saapuminen majoituskohteeseen Björkö Wärdshusiin *puolen yön ai-kaan*

2. päivä: Kokous- ja tutustumispäivä

- Aamupala Wärdshusissa *klo 9.30*
- Siirtyminen kokoustiloihin *klo 10.00*
  - Alkuinformaatiota tulevien päivien ohjelmasta sekä alueella noudatettavista käyttäytymissäännöistä (*kesto ½ h*)
  - Yritysasiakkaiden kokous (*1½ h*)
- Lounas Wärdshusissa *klo 12.00*
- Lähtö Björkön saaren tutustumiskierrokselle *klo 13.00*
  - Liikkuminen kierroksen aikana kävellen, potkukelkoilla, koira-valjakolla
- Saapuminen Svedjehamnin ympäristöön *klo 13.30*
  - Tutustumista satama-alueeseen, nouseminen Saltkaretin näköala-torniin (*2 h*)
- Lähtö kohti Björköbyn kotiseutumuseota *klo 16.00*
- Saapuminen kotiseutumuseoon *klo 17.00*
  - Eväiden syöminen ennen museokierroksen aloittamista
  - Tutustumista museoalueeseen (*1½ h*)
- Siirtyminen paikalliseen kalanjalostamoon Gunnel's Fiskiin
  - Myöhäinen lounas kahvilassa *klo 19.00 (45 min)*
  - Tutustumista kalanjalostamoon (*45 min*)
- Lähtö takaisin Björkö Wärdshusiin *klo 21.00*
- Saapuminen Wärdshusiin *klo 21.30*
  - Iltapala

ICE, SEA AND EXTREME***Diverse experiences in Björkö island, The Kvarken Archipelago******3. päivä: Triathlon***

- Aamupala Wårdshusissa *klo 9.00*
  - Varustautuminen päivää varten,
- Kuljetus Svedjehamniin, Hannelen mökkien alueelle, saapuminen *klo 10 jälkeen*
  - Bussi/koiravaljakko-kuljetus
- Triathlon ryhmissä (*kokonaiskesto n. 3 h*)
  - Sisältäen esim. lumikenkäkävelyn, retkisuksiihdon ja retkiluis-telun
  - Informaatiota triathlonista ja lajien suorittamistavasta ennen aloittamista
- Voittajien palkitseminen ja kevyen mukaan otetun retkilounaan syömi-nen *klo 14.00*
- Avantouintia ja saunomista *klo 15.00 alkaen*
- Päivällisen valmistaminen yhdessä ulkoilmassa *alkaen klo 18.00*
- Kuljetus takaisin Wårdshusiin *klo 19.30 aikoihin*
  - Iltapala ja kokemusten vaihtamista kuluneista päivistä

4. päivä: Lennolle lähteminen

- Lähtö bussilla Wårdshusista Vaasan lentoasemalle *klo 4.30*
  - Mukaan aamupalana toimivat eväät
- Saapuminen lentoasemalle *klo 6.30*
  - Lento takaisin Riikaan lähtee *klo 8.00*

Tuotteen nimi:	Saaristolaisherkkuja erätunnelmissa - Paluu aitoon ja voimaa antavaan ympäristöön
Paikka:	Björkön saari, Merenkurkun maailman luonnonperintöalueella Mustasaaren saaristossa
Toteutusaika:	Ympäri vuoden, suositus syys-huhtikuu
Kesto:	Noin 8h 30min (sisältää kuljetukset alueelle) / 1 yön paketti
Asiakaskohderyhmät:	<i>Koululaiset 6. luokkalaisista ylöspäin sekä yritysryhmät, joita kiinnostaa ekologinen toiminta, aitous sekä luonnossa liikkuminen</i>
Ryhmän koko:	12–20 henkeä
Palvelukielet:	Suomi, ruotsi, englanti (ranska, saksa ja venäjä lisämaksulla)
Aktiviteettivalikoima:	Marjastus, sienestys tai kalastus
Mitä ja miten:	<i>Retki sisältää vajaan kolmen kilometrin vaellusosuuden Bodvattnetin reittiä pitkin Yttre Långgrundiin riippuen siitä, mikä Björköbysä on lähtöpaikkana. Vaelluksen aikana kerrotaan Merenkurkun luonnosta ja historiasta. Määränpäässä asetetaan tulisijakatoksen ja infopisteen luo. Valittu aktiviteetti suoritetaan oppaan johdolla ekologisesti ja ympäröivä luonto huomioiden. Kalastus pyritään suorittamaan ilman moottoriveneitä ja marjastus ja sienestys ilman koneita mahdollisimman vähän ympäröivää luontoa vahingoittaen. Kerätyistä tai kalastetuista raaka-aineista valmistetaan saaristolaisruokaa ulkoilmassa. Lisää raaka-aineita ja aineksia tuodaan mukana kokonaisen aterian valmistamiseksi. Ruoan valmistus tapahtuu pienissä ryhmissä tai pareittain, ja ennen sitä raaka-aineet jaetaan tasaisesti kaikkien kesken. Tiimityö ja kiireettömyys on tärkeä osa ohjelmapalvelua.</i>
Lisäpalvelut:	Mökki- tai telttamajoitus, sauna, päiväluvut kalastukseen, välineet, melontavälineet, soutuvälineet, hiihtovälineet, luisteluvälineet
Varusteet:	Lämmin, veden- ja tuulenpitävä vaatetus Marjastustarvikkeet/ sienestystarvikkeet/ kalastustarvikkeet Ruoanlaittovälineet (Teltat)
Hinnoittelu:	Paketin hinta muodostuu kuljetuksista, oppaasta, aktiviteetista, välinevuokrasta sekä kalastukseen tarvittavista päiväluvista, ruokatarvikkeista, tapaturmavakuutuksesta ja mahdollisesta yöpymisestä sekä saunasta. Hintaan vaikuttaa paketin räätälöinti sekä muut valitut lisäpalvelut.

SAARISTOLAISHERKKUJA ERÄTUNNELMISSA

Paluu aitoon ja voimaa antavaan ympäristöön

Päiväohjelma:

- 8.00 Lähtö bussilla asiakkaan valitsemasta paikasta Vaasassa tai keskustasta kaupungintalon edestä
- 9.00 Saapuminen Björköbyhyn joko Svedjehamniin tai yöpyvän ryhmän majoituspaikkaan (mikäli muu kuin telтта)
  - Alkuinfo ja tervetuloilaisuus, mahdollinen varusteiden vaihto
- 9.30 Lähdetään kävelyosuudelle Bodvattnetin reittiä pitkin Yttre Långgrundiin
  - Merenkurkun maailmanperintöalueen historiasta ja luonnosta kertominen
- 11.30 Saapuminen leiripaikalle, jossa sijaitsee infopiste, tulisijakatos sekä ulko-wc. Aloitetaan ohjelman mukainen aktiviteetti: marjastus, sienestys tai kalastus.
  - Opastus oikeaan käyttäytymiseen alueella ja mahdollisten välineiden käyttöön
- 13.00 Aloitetaan ruoan valmistus kerätyistä/ kalastetuista raaka-aineista ja nautitaan ateria kiireettömästi
  - Lopuksi siivotaan jäljet
- 15.30 Lähtö aloituspaikkaan (ellei yövytä telttassa)
- 17.30 Saapuminen aloituspaikkaan ja loppukokouksen alkaminen
  - Lopputilaisuus, palaute sekä mahdollisten kunniakirjojen jako
- 17.45 Bussi lähtee takaisin keskustaan (ei koske yöpyjiä)
- 18.45 Saapuminen keskustaan tai asiakkaan valitsemaan paikkaan Vaasassa

Yöpyvälle ryhmälle:

- Iltä: Loppuilta vapaata ohjelmaa, iltapala, toiveen mukaan mahdollisuus saunomiseen
- Aamu: Aamupala, mahdollisuus aikaiseen herätykseen jos ryhmä haluaa esimerkiksi kalastusta aamulle
- n. 14.00 Bussi lähtee takaisin keskustaan
- n. 15.00 Saapuminen keskustaan tai asiakkaan valitsemaan paikkaan Vaasassa